

INTERNATIONAL MAGAZINE
RNI No. 61816/95

30/-

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਜੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਆਤਮ ਯਾਤਰਾ

ਦਸੰਬਰ 2021

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ
ਕੋਟਿ-ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਣਾਮ

ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਸੁੰਦਰ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਲ-ਸਤਾਈਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ-ਦਸੰਬਰ, 2021
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸੰਚਾਲਕ

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ

ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ

ਜੇਕਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਦਫਤਰੀ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਫੋਨ :- 84378-12900, 94172-14391,
94172-14379

Email : atammarg1@yahoo.co.in

Postal Address for any Enquiry,
Money Order, Cheque and drafts :

'ATAM MARG' MAGAZINE

Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(New Chandigarh) P.o. Mullanpur
Garibdas, Teh. Kharar, Distt. S.A.S
Nagar (MOHALI) - 140901, Pb. India

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ (20 ਸਾਲ)	ਫੀ ਕਾਪੀ
300/-	3000/-	30/-
320/-	3020/-	(For outstation cheques)

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

	Annual	Life (20 years)
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
Canada	80 Can \$	800 Can \$
Australia	80 Aus \$	800 Aus \$

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905 ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਮੁੱਲਾਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

Media Broadcast (Ratwara Sahib)

Please visit us on internet at :-

For Atam Marg Email : atammarg1@yahoo.co.in,
Website & Live video -

www.ratwarasahib.org

www.ratwarasahib.com

www.ratwarasahib.in

Apps: RATWARASAHIB TV
(for both apple & andriod)
(Avaible 24 Hours)

Email : sratwarasahib.in@gmail.com

Live Programme & Cable Tv Network

98728-14385, 94172-14385

98147-12900

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰ

ਅਮਰੀਕਾ - ਭਾਈ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ

001-408-263-1844

ਕਨੇਡਾ - ਭਾਈ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਵੈਨਕੂਵਰ

001-604-433-0408

ਭਾਈ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

001-604-862-9525

ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਠੂ

001-604-589-9189

ਇੰਗਲੈਂਡ - ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ

ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ

0044-121-200-2818

ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਜ)

0044-7968734058

ਆਸਟਰੇਲੀਆ- ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ :

0061-406619858

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ

1. ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ
9417214391, 84378-12900, 9417214379
2. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ
(ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ.) 0160-2255003
3. ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ: 96461-01996
4. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ
(ਪੀ.ਐਸ.ਈ.ਬੀ.) 95920-55581
5. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ: 92176-93845
6. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਸਕੂਲ ਆਫ ਨਰਸਿੰਗ
94172-14382
7. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ
94172-14382
8. ਅਕਾਲ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ : 98157-28220

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ - 98551-32009

ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ - 94647-12900

ਹੋਰ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ

98889-10777, 96461-01996, 9417214381

ਤੱਤਕਰਾ

1.	ਸੰਪਾਦਕੀ	5
	ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	
2.	ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ	7
	ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ	
3.	ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਹਉਮੈ ਮਲੁ ਲਾਗੀ.....	9
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
4.	ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	17
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
5.	ਮਰਣਹਾਰੁ ਇਹੁ ਜੀਅਰਾ ਨਾਹੀ	21
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
6.	ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ.....।	29
	ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ	
7.	ਨੂਰਾਨੀ ਮਿਲਾਪ - 29	30
	ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	
8.	ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ	31
9.	ਨਾਮ-ਜਪੁ-ਸਿਮਰਨ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ?	40
	ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	
10.	ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਭੰਡਾਰ	44
	ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ' ਵਾਲੇ	
11.	ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ	46
	ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	
12.	ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ	50
	ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ	
13.	ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ	54
	ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	
14.	ਈਸ਼ੁਰ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ	56
	ਕ੍ਰਿਤ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ	
15.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ	58
	ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	
16.	ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ	62
	ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ	
17.	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ :- ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ ਇੰਟਰਨੈਟ ਵੈਬਸਾਈਟ, ਕੀਰਤਨ ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਕਾਸਟ, ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ	64

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸਾਬਰ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦ ਭਰਮ ਭਉ ਖੇਵਣਾ (ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਸਹੀਦ ਸ਼ਬਦ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਗਵਾਹੀ ਜਾਂ ਸਾਕਸ਼ੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦਾ, ਸੱਚ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਾ, ਅਧਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸਦੀਵਤਾ ਲਈ ਚਾਅ ਨਾਲ, ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਅਹੂਤੀ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀਦ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਮੁੰਹ ਸਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵਾਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਸੁਪਰੀਮ ਸੱਚ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਵੇਗਾ ਉਹ ਹੈ, 'ਮਰਨਾ ਸੱਚ ਤੇ ਜਿਉਣਾ ਝੂਠ', 'ਸਭਨਾ ਮਰਨਾ ਆਇਆ ਵੇਛੋੜਾ ਸਭਨਾਹ॥' (ਅੰਗ-੫੯੫) ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਡਰ/ਖੌਫ ਹੰਢਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਵੱਡਾ ਡਰ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਹੈ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ। ਸਹੀਦ ਇਹਨਾਂ ਦੋਨਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ਮਾਨ ਸਮਝਦਾ ਹੈ -

ਜੋ ਉਪਜਿਓ ਸੋ ਬਿਨਸਿ ਹੈ ਪਰੇ ਆਜੁ ਕੈ ਕਾਲਿ ॥

ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਇ ਲੇ ਛਾਡਿ ਸਗਲ ਜੰਜਾਲ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨੯

ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਉਸ ਲਈ ਮੌਤ ਨਹੀਂ। ਦੂਸਰਾ ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਡਰਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। 'ਮਰਣੈ ਤੇ ਜਗਤੁ ਡਰੈ ਜੀਵਿਆ ਲੋੜੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥' ਇਕ ਪਾਸੇ (ਅੰਗ - ੫੫੫) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਹੀਦ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਰੰਚਕ ਮਾਤਰ ਵੀ ਭੈ ਨਹੀਂ ਹੈ - "ਨਿਰਭਉ ਜਪੈ ਸਗਲ ਭਉ ਮਿਟੈ॥ (ਅੰਗ-੨੯੩)" ਡਰੇ ਵੀ ਕਿਉਂ? 'ਜੋ ਡਰੈ ਜਿ ਪਾਪ ਕਮਾਵਦਾ ਧਰਮੀ ਵਿਗਸੇਤੁ॥' (ਅੰਗ-੮੪)

ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ -

ਕਬੀਰ ਜਿਸੁ ਮਰਨੇ ਤੇ ਜਗੁ ਡਰੈ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਆਨੰਦੁ ॥

ਮਰਨੇ ਹੀ ਤੇ ਪਾਈਐ ਪੂਰਨੁ ਪਰਮਾਨੰਦੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੫

ਕਿਉਂਕਿ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਗੁਣ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਸਹੀਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਸਬਰ, ਸਿਦਕ ਤੇ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼। ਸਬਰ, ਸਬੂਰੀ ਤੇ ਸਿਦਕੀ ਹੋਣਾ ਸਹੀਦ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਮਾਮ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼

ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਚਾਈ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ ਸਹੀਦੀ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਜਾਂ ਨਸਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੌਮ ਦੇ ਵਾਰਸ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਫ਼ਖਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹੀਦ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭਰੋਸੇ/ਅਕੀਦੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਜਾਂ ਲਾਚਾਰੀ ਵਸ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਲਸਰੂਪ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਅਣਖ, ਆਬਰੂ, ਸਵੈ ਮਾਣ, ਜਾਲਮ, ਜੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਅਧਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਵਾਲਾ ਬੇਗਮਪੁਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਹੀਦ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ, ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਦੀ ਸਦੀਵਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਸੱਚ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਮਿਟ ਜਾਣਾ ਹੀ ਆਪਣਾ ਲਕਸ਼ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। 'ਬੋਲੀਐ ਸਚੁ ਧਰਮੁ ਝੂਠੁ ਨ ਬੋਲੀਐ॥' (ਅੰਗ-੪੮੮) 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ 'ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥ ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥' (ਅੰਗ-੧੪੧੨) ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੋਸ਼ਿਤ ਜਾਂ ਗੁਲਾਮ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਮੁੰਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹਿਤ ਸ਼ਹਾਦਤ ਵਲ ਵਧਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸਹੀਦੀ ਪੈਂਡਿਆਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਰਾਸਤੀ ਪੈੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਕੌਮ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਫ਼ਖਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕੌਮਾਂ ਸੰਸਾਰ ਮੰਚ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਅਰਦਾਸ,

ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕੌਮ ਲਈ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਸਾਡੀ 'ਅਰਦਾਸ' ਕੌਮ ਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੈ। ਪੰਜ ਮਿੰਟੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਕੌਮ ਦਾ ਪੂਰਨ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੂਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਸਮੁੱਚੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪੈਂਡੇ ਹੀ ਕੌਮ ਦੀ ਸਦੀਵਤਾ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੈਂਡਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕੌਮ ਦਾ ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੈਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਕੌਮਾਂ ਕੁਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਜੂਦ ਸੰਸਾਰ ਮੰਚ ਤੋਂ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਲਈ ਗਵਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੈਂਡਿਆਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਦੀਵਤਾ ਸੰਭਾਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾਂ ਇਹਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪੈਂਡਿਆਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਫ਼ਖਰ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਾਕਿਆ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਵੀਂ ਰੂਹ, ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰੀ ਹੈ -

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥

ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥

ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥

ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੧੨

ਸਾਧਨ ਹੇਤਿ ਇਤਿ ਜਿਨ ਕਰੀ॥

ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸੀ ਨ ਉਚਰੀ॥

ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖਾਂ (ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ, ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਤੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ) ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਐਸਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ -

ਤਿਲਕ ਜੰਝੁ ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾਕਾ॥

ਕੀਨੋ ਬਡੋ ਕਲੁ ਮਹਿ ਸਾਕਾ॥

ਫਿਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵਲੋਂ 9 ਸਾਲ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਤੋਰਨਾ ਇਹ ਮਿਸਾਲ ਵੀ ਕਿਪਰੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਤੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲੈਣਾ ਇਹ ਕੇਵਲ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ

ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੋਟਲਾ ਨਿਹੰਗ ਰੋਪੜ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ। ਫਿਰ ਸਰਸਾ ਨਦੀ 'ਤੇ ਵਿਛੋੜਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ।

ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਪਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਦਿਖਾਉਣੀ। ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਸਿੰਮਣਾ, ਨਾ ਜੋੜਾ, ਨਾ ਘੋੜਾ ਰਾਤ ਵੀ ਹਨ੍ਹੇਰੀ, ਰਸਤਾ ਵੀ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ, ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਉਹ ਹਨ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ। ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਤੇ ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੀ ਸਦੀਵਤਾ ਹੈ। ਅਧਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਬੋਲ-ਬਾਲੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨੂਰੇ ਮਾਹੀ ਰਾਹੀਂ ਕਿਲ੍ਹਾ ਰਾਏਕੋਟ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ, ਚਾਰ ਲਕੀਰਾਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਹਾ ਕੇ ਮੇਟ ਦੇਣੀਆਂ ਤੇ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਚਾਰ ਲਕੀਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਜਿਗਰਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 'ਤੂ ਬੇਅੰਤੁ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਜਾਣੈ ॥ (ਅੰਗ-੫੬੨) 'ਏਵਡੁ ਉਚਾ ਹੋਵੈ ਕੋਇ ॥ ਤਿਸੁ ਉਚੇ ਕਉ ਜਾਣੈ ਸੋਇ ॥' (ਅੰਗ-੫) ਕੌਣ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ!

ਮਹਿਮਾ ਨ ਜਾਨਹਿ ਬੇਦ॥

ਬ੍ਰਹਮੇ ਨਹੀ ਜਾਨਹਿ ਭੇਦ ॥

ਅਵਤਾਰ ਨ ਜਾਨਹਿ ਅੰਤੁ ॥

ਪਰਮੇਸਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬੇਅੰਤੁ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ- ੮੯੪

ਤਾਂਹੀ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ-

ਨਾਸੁਰੇ ਮਨਸੁਰ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ॥

ਏਜ਼ਦੀ ਮਨਸੁਰ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ॥

ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਬੋ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ ਮਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਭਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਅਸਚਰਜ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛਣਾ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕਿੱਥੇ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 8 ਤੇ)

ਪੋਖਿ

ਸੰਗਰਾਂਦ-ਦਸੰਬਰ 15 (ਦਿਨ ਬੁੱਧਵਾਰ)

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ

ਪੋਖਿ ਤੁਖਾਰੁ ਨ ਵਿਆਪਈ ਕੰਠਿ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਨਾਹੁ ॥
ਮਨੁ ਬੇਧਿਆ ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ ਦਰਸਨਿ ਲਗੜਾ ਸਾਹੁ ॥
ਓਟ ਗੋਵਿੰਦ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ ਸੇਵਾ ਸੁਆਮੀ ਲਾਹੁ ॥
ਬਿਖਿਆ ਪੋਹਿ ਨ ਸਕਈ ਮਿਲਿ ਸਾਧੁ ਗੁਣ ਗਾਹੁ ॥
ਜਹ ਤੇ ਉਪਜੀ ਤਹ ਮਿਲੀ ਸਚੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਮਾਹੁ ॥
ਕਰੁ ਗਹਿ ਲੀਨੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ ਬਹੁੜਿ ਨ ਵਿਛੁੜੀਆਹੁ ॥
ਬਾਰਿ ਜਾਉ ਲਖ ਬੇਰੀਆ ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਅਗਮ ਅਗਾਹੁ ॥
ਸਰਮ ਪਈ ਨਾਰਾਇਣੈ ਨਾਨਕ ਦਰਿ ਪਈਆਹੁ ॥
ਪੋਖੁ ਸੁਹੰਦਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਜਿਸੁ ਬਖਸੇ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥ ੧੧ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੫

ਪੋਖਿ ਤੁਖਾਰੁ ਨ ਵਿਆਪਈ
ਕੰਠਿ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਨਾਹੁ॥

ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਰੂਪ ਪੋਖਿ=ਪੋਹ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹਤਾ ਰੂਪੀ ਤੁਖਾਰੁ=ਬਰਫ ਭਾਵ ਸਰਦੀ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪਈ=ਵਿਆਪਦੀ ਵਾ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨ ਰੂਪ ਪੋਹ ਦਾ ਜੜ੍ਹਤਾ ਰੂਪ ਪਾਲਾ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਕੰਠ ਵਿਚ ਨਾਹੁ=ਪਤੀ ਹਰਿ=ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮਨੁ ਬੇਧਿਆ ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ
ਦਰਸਨਿ ਲਗੜਾ ਸਾਹੁ॥

ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਹਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ (ਚਰਨ+ਅਰਬਿੰਦ) ਚਰਨਾਂ ਅਰਬਿੰਦ=ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਬੇਧਿਆ=ਵਿੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਰਸਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹੁ=ਉਤਸ਼ਾਹ ਲਗੜਾ=ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਹੁ=ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰਸਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਵਾ: ਉਸ ਦਾ ਹਰੇਕ ਸਾਹੁ=ਸੁਆਸ ਦਰਸਨਾਂ ਦੀ ਚਾਹਣਾ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਓਟ ਗੋਵਿੰਦ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ
ਸੇਵਾ ਸੁਆਮੀ ਲਾਹੁ॥

ਉਸ ਨੇ ਗੋਵਿੰਦ (ਗੋ+ਵਿੰਦ) ਗੋ=ਵੇਦਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿੰਦ=ਜਾਨਣੇ ਯੋਗ, ਗੋਪਾਲ (ਗੋ+ਪਾਲ) ਗੋ=ਧਰਤੀ ਦੀ

ਪਾਲ=ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਰਾਇ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਮਨ, ਬਾਣੀ, ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਓਟ=ਆਸਰਾ ਤੱਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਆਮੀ=ਮਾਲਕ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਆਪ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਪਾਉਣਾ ਰੂਪੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਹੁ=ਲਾਭ ਸਮਝਿਆ ਹੈ।

ਬਿਖਿਆ ਪੋਹਿ ਨ ਸਕਈ
ਮਿਲਿ ਸਾਧੁ ਗੁਣ ਗਾਹੁ॥

ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਖਿਆ=ਵਿਹੁ ਰੂਪੀ ਮਾਇਆ ਪੋਹ ਨ=ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਾਧੁ=ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਉਸਤਤ ਰੂਪੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗਾਹੁ=ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਵਾ: ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਹੁ=ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਵਾ: ਬਿਖਿਆ=ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ, ਵਿਸ਼ੇ ਪੋਹਿ=ਲੱਗ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਜਹ ਤੇ ਉਪਜੀ ਤਹ ਮਿਲੀ
ਸਚੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਮਾਹੁ॥

ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤਿ=ਪ੍ਰੀਤੀ ਵਿਚ ਸਮਾਹੁ=ਸਮਾਈ ਪਾਈ ਹੈ ਵਾ: ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦਾ ਸਮਾਹੁ=ਸਮਾਹੜਾ, ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ

ਜਹ=ਜਿਸ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਤੇ=ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਉਪਜੀ=ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ ਤਹ=ਉਸੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਜਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਥਵਾ ਜਹ=ਜਿਸ ਅਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਸਰੂਪ ਕਰਕੇ ਬਿਰਤੀ ਸੰਸਾਰਾਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਪਜੀ=ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮਾਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਤਹ=ਉਸ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ, ਅਭੇਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਕਰੁ ਗਹਿ ਲੀਨੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ
ਬਹੁੜਿ ਨ ਵਿਛੁੜੀਆਹੁ॥

ਜਿਸ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਮਨ ਰੂਪੀ ਕਰੁ=ਹੱਥ ਨੂੰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ=ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਰੂਪੀ ਬਾਹਵਾਂ ਨਾਲ ਗਹਿ=ਪਕੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਲੀਨੀ=ਲੀਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁੜਿ=ਫੇਰ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਕਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੁੜੀਆਹੁ=ਵਿਛੁੜਦੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਵ ਉਸ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਵੀ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਬਾਰਿ ਜਾਉ ਲਖ ਬੇਰੀਆ
ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਅਗਮ ਅਗਾਹੁ॥

ਜੇ ਹਰਿ=ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦਾ ਸੱਜਣ, ਅਗਮ=ਮਨ, ਬਾਣੀ ਦੀ ਗਮਤਾ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ, ਅਗਾਹੁ=ਅਤਿਅੰਤ ਡੂੰਘਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਲਖ ਬੇਰੀਆ=ਲੱਖਾਂ ਵਾਰੀ ਬਾਰਿ=ਬਲਿਹਾਰ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਉ=ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਸਰਮ ਪਈ ਨਾਰਾਇਣੈ
ਨਾਨਕ ਦਰਿ ਪਈਆਹੁ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਪਈਆਹੁ=ਪਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਨਾਰਾਇਣੈ=ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਸਰਮ=ਲੱਜਾ ਪਈ=ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਦਰ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਪੱਤ ਰੱਖਣੀ ਹੈ।

ਪੋਖੁ ਸੋਹੰਦਾ ਸਰਬ ਸੁਖ
ਜਿਸੁ ਬਖਸੇ ਵੇਪਰਵਾਹੁ॥੧੧॥

ਪੋਖੁ=ਪੋਹ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੁਆਰਾ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਬ=ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ ਸੁੱਖ ਸੋਹੰਦਾ=ਸੋਭਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਪਰਵਾਹੁ=ਬੇਮੁਹਤਾਜੁ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਬਖਸੇ=ਬਖਸ਼ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦਾ ਮਨੁੱਕਾ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੋਹੰਦਾ=ਸੋਭਨੀਕ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਬ=ਸਾਰੇ ਗੁਨਾਹ ਬੇਪਰਵਾਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਬਖਸੇ=ਬਖਸ਼ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਭੇਦਤਾ ਰੂਪੀ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਨ? ਚਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਹਨ ਕਿੱਥੇ? ਆਪ ਗੁਰੂ ਜੀਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਦਸਣਾ ਕੀਤਾ ਕਿ -

ਇਨਿ ਪੁਤਰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਪਰ
ਵਾਰ ਦੀਏ ਸੁਤ ਚਾਰ।
ਚਾਰ ਮੁਏ ਤੋ ਕਿਆ ਹੁਆ,
ਜੀਵਤ ਕਈ ਹਜਾਰ।

ਐਸਾ ਜਿਗਰਾ, ਐਸੇ ਪੂਰਨੇ, ਐਸੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਐਸਾ ਸੱਚ ਧਰਮ ਲਈ ਮਰ ਮਿਟਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ, ਜ਼ਾਲਮ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜ ਕੇ ਮਰ ਮਿਟਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ, ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜੋਤਿ, ਦਸਵਾਂ ਜਾਮਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੈ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਅਸਲੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ। ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਤਵਾਰੀਖ ਦਾ ਪੰਨਾ-ਪੰਨਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਥ ਹੈ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਤਰੇ-ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਦੀ। ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸੇਧ ਲੈਣੀ, ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣੀ, ਕੌਮ ਲਈ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ, ਪ੍ਰਸਪਰ ਪਿਆਰ, ਇਤਫਾਕ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ, ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਖਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਪੈਂਡਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪੈਂਡਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਵੇਂ ਪੈਂਡਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ। ਆਉ, ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰੀਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਵੀ - **'ਸਾਬਰ ਸਿਦਕ ਸ਼ਹੀਦ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।'** ਬਖਸ਼ੋ, ਸਬਰ ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕਰੋ ਤਮਾਮ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼। ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੈਂਡਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆਵੇ। ਫਿਰ ਹੀ ਸਾਡੇ ਜਨਮ ਸਫਲੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ, ਬਖਸ਼ਣ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰ, ਵੈਰਾਗ। ਕਰ ਦੇਣ ਰਿਆਇਤੀ ਪਾਸ। ਸਮੂੰਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਕੋਟਿ-ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਸ ਖਿਮਾ ਦਾ ਜਾਚਕ ਹੈ।

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਹਉਮੈ ਮਲੁ ਲਾਗੀ ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਮਲੁ ਲਹਿ ਜਾਵੈਗੋ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਨਵੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-16)

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਜਿਉ ਲੋਹਾ ਤਰਿਓ ਸੰਗਿ ਕਾਸਟ

ਲਗਿ ਸਬਦਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਪਾਵੈਗੋ॥੨॥ ਅੰਗ - ੧੩੦੯

ਜਿਵੇਂ ਲੋਹੇ ਦੀ ਪੱਤੀ ਲਾ ਦਿਤੀ ਕਾਠ ਨਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਓ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਲੋਹਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਹੀ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੈਰ ਗਿਆ। ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਪੀ ਪੁਰਸ਼ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਲਗ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਤਰ ਜਾਂਦੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਲਗ ਕੇ -

ਸੰਗਤਿ ਸੰਤ ਮਿਲਹੁ ਸਤਸੰਗਤਿ

ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਹਰਿ ਰਸੁ ਆਵੈਗੋ ॥ ਅੰਗ- ੧੩੦੯

ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮੈਲ ਲਹਿ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਫੇਰ ਮਿਲੀ, ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਏਗਾ, ਸੰਗਤ ਦਾ ਰਸ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਰਸ ਆਏਗਾ, ਬਚਨ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਬਾਣ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ -

ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਭਇਆ ਜੈਸਾ ਗੰਗਾ ਨੀਰੁ ॥

ਪਾਛੈ ਲਾਗੋ ਹਰਿ ਫਿਰੈ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਕਬੀਰ ॥ ੫੫ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੭

ਇਹ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ -

ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਕਰਮ ਕਰੈ ਅਭਿਮਾਨੀ

ਕਢਿ ਪਾਣੀ ਚੀਕੜੁ ਪਾਵੈਗੋ ॥ ੩ ॥ ਅੰਗ- ੧੩੦੯

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਚਿਕੜ ਕੱਢੇਗਾ, ਪਾਣੀ ਕੱਢਦੇ ਲੇਕਿਨ ਚਿਕੜ ਕੱਢ ਰਿਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਜਿਸਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਿ ਸੰਗਤਿ ਨਹੀ ਆਏ

ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵੈ ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਾਸਿ ॥ ੩ ॥ ਅੰਗ- ੧੦

ਸੌ ਵਾਰੀ ਫਿੱਟੇਮੂੰਹ। ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਬੱਝਦੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੱਝਦਾ ਨਹੀਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਹੈ -

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜੂਰਿ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ ॥

ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬੜੁ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ- ੬੭੭

ਲੇਕਿਨ ਭਰੋਸਾ ਤਾਂ ਬੱਝਦਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਨਾ। ਜੇ

ਭਰੋਸਾ ਹੋਵੇ, ਪਾਪ ਕਿਉਂ ਕਰੇ, ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਿਉਂ ਕਰੇ। ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੈ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਅਸਮਾਨ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਰੱਬ, ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ ਠੀਕ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਸਦਾ ਹੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ -

ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਹੈ ਸੰਗੇ

ਮੈ ਮੂਰਖ ਜਾਨਿਆ ਦੂਰੀ ਰੇ॥੨॥ ਅੰਗ- ੬੧੨

ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਣਿਆ, ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਕਰਦੈ, ਆਪ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਬਹੁਤ ਕਰਦੈ। ਉਹਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਬੱਝਦਾ। ਉਹਦਾ ਭਰੋਸਾ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਬੱਝੇਗਾ -

ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਬਿਸਾਸੁ ਹੋਇ

ਹਰਿ ਜੀਵਤ ਮਰਤ ਸੰਗਾਰੀ॥੩॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ ਇਹੁ ਦਾਨੁ ਦੇਹੁ

ਪ੍ਰਭ ਪਾਵਉ ਸੰਤ ਰੇਨ ਉਰਿ ਧਾਰੀ ॥ ਅੰਗ - ੪੦੧

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਜੇ ਦਾਨ ਦੇਣੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਲੈ ਲਵਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਕਥਾ ਸੁਣਾਂ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਮਸਤਕ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗੇ, ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਗਈ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧ ਸੰਗ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੰਦੇ ਇਹ ਨਾ ਸਮਝਣ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾੜੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਗ ਬਣਦੇ ਨੇ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥ ਅੰਗ- ੬੪੨

ਪੁਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ

ਭੋਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥ ਅੰਗ- ੨੦੪

ਪਹਿਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਕੋਈ ਕਰਮ ਜਾਗਦੈ, ਫੇਰ ਸਾਧੂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਧੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸਾਧੂ-ਸੰਤ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਪੜੋਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਬਾਲ-ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦੈ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਕੋਲ ਹੀ ਸੰਤ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਜਾਗੇ। ਭਾਗ ਜਾਗੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਲ ਰਹਿ ਕੇ ਇਵੇਂ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਚਿੱਚੜ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਦੁੱਧ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹਿ ਕੇ ਖਾਲੀ ਰਹਿੰਦੇ। ਖੂਨ ਪੀਂਦੇ, ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ। ਜੇਕ ਜਿਹੜੀ ਹੈ, ਉਹ ਖੂਨ ਪੀਂਦੀ ਹੈ, ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੀ। ਥਣ ਨੂੰ ਲਗ ਜਾਵੇ, ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੀ, ਥਣ 'ਚੋਂ' ਲਹੂ ਕੱਢ ਕੇ ਪੀਏਗੀ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ, ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਨਾ ਸੰਤ ਭੇਤ ਦਿੰਦੇ ਨੇ -

ਹੋਨਿ ਨਜੀਕਿ ਖੁਦਾਇ ਹੈ
ਭੇਤੁ ਨ ਕਿਸੈ ਦੇਨਿ॥

ਅੰਗ- ੧੩੮੪

ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਲੇਕਿਨ ਪਰਖ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਸੰਗਤ ਜਿਹੜੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਵੱਡਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਪੜ੍ਹੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਸੇਈ ਵਡਭਾਗੇ,
ਸਾਧਸੰਗ ਜਿਨ ਪਾਇਆ।

ਪੁਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ
ਭੋਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥

ਅੰਗ - ੩੨੨

ਵੱਡਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਗਈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂੜ ਜਿਹੜੀ ਹੈ, ਕਰੋੜ ਗੰਗਾ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਰੋੜ ਵਾਰੀ ਗੰਗਾ ਜਾਏ, ਐਨਾ ਫਲ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂੜ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੇ ਐਸੀ ਮਹਿਮਾ ਜੋ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਪੜ੍ਹੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਸੁਣਿਓ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ
ਮਹਿਮਾ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਸੰਗ ਦੀ।

ਪਿੰਗਲ ਪਰਬਤ ਪਾਰਿ ਪਰੇ ਖਲ ਚਤੁਰ ਬਕੀਤਾ ॥
ਅੰਧੁਲੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸੁਝਿਆ ਗੁਰ ਭੋਟਿ ਪੁਨੀਤਾ ॥ ੧ ॥
ਮਹਿਮਾ ਸਾਧੂ ਸੰਗ ਕੀ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ ॥
ਮੈਲੁ ਖੋਈ ਕੋਟਿ ਅਘ ਹਰੇ ਨਿਰਮਲ ਭਏ ਚੀਤਾ ॥
੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੮੦੯

ਪਿੰਗਲਾ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਕਰਮਾਂ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਿੰਗਲਾ ਪਰਬਤ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਮਨ ਪਿੰਗਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਚੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਗਿਆਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਪੈਰ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਅੰਨਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਅਗਿਆਨੀ ਮਨ, ਇਹ ਜਦੋਂ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦੈ, ਤਿੰਨਾਂ ਭਵਨਾਂ ਦੀ ਇਹਨੂੰ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਿਮਾ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਉਹਦੀ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਮੈਲ ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਣ ਜਾਂਦੈ। ਨਿਰਮਲ

ਚਿੱਤ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਜਦੋਂ ਨਿਰਮਲ ਚਿੱਤ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਅਕਸ ਪੈਂਦੈ। ਜੇ ਪਾਣੀ ਗੰਧਲਾ ਹੋਵੇ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਪਾਣੀ ਕੁੰਗੂ ਵਰਗਾ ਹੋਵੇ, ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਜੇ ਨਿਰਮਲ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਹੋਗਾ ਅੰਦਰ ਹੀ ਲੇਕਿਨ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਮੱਧਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਧੁੰਦਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਤਾਂ ਚਮਕਦਾ ਹੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਪਾਣੀ ਗੰਧਲਾ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਕੀ ਕਰੇ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਤਸਲੇ ਦੇ ਉਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਚੌਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਪੈਰ ਕਰਕੇ। ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਝਾਕੋ। ਜੇ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਨਿਰਮਲ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਜਿਉਂ ਕਾ ਤਿਉਂ ਦਿਸਦੈ। ਜੇ ਪਾਣੀ ਹਿਲਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਮੈਲਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਕਰਦਾ। ਪਾਣੀ ਹਿੱਲਣ ਕਰਕੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ। ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਜੇ ਚਿੱਤ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਹੈ, ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਰੂਪ ਹਿਲਜੁਲ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦਾ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਤਨੋ-ਮਨੋ ਹੋ ਕੇ ਲਈ, ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਹ ਮਹਾਂ-ਪਾਪੀ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੰਨਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ। ਉਹਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਪੂਜਦੈ -

ਰੇ ਚਿਤ ਚੇਤਿ ਚੇਤ ਅਚੇਤ ॥ ਕਾਹੇ ਨ ਬਾਲਮੀਕਹਿ ਦੇਖ ॥
ਕਿਸੁ ਜਾਤਿ ਤੇ ਕਿਹ ਪਦਹਿ ਅਮਰਿਓ
ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਬਿਸੇਖ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੨੪

ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਜਾਤ ਸੀ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਾਧੂਆਂ ਤੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿੰਨੀ ਪੂਜਾ ਹੋਣ ਲਗ ਗਈ। ਅੱਜ ਅਵਤਾਰ ਕਰਕੇ ਪੂਜਦੇ ਨੇ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋਤੇ, ਜੁਠੀ ਪੱਤਲ ਚੁੱਕੀ, ਯੱਗ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਵਾਟੈ ਮਾਣਸ ਮਾਰਦਾ ਬੈਠਾ ਬਾਲਮੀਕ ਬਟਵਾੜਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਕੰਮ ਕੀ ਸੀ, ਰਾਹ ਉਤੇ ਬਹਿ ਜਾਣਾ, ਬੰਦੇ ਮਾਰ ਦੇਣੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਫਰੋਲ ਲੈਣੀਆਂ। ਲੇਕਿਨ ਅੱਜ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ ਆ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੀ, ਜਿਹਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਵਸਥਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

'ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰ ਭੋਟਿਆ' ਅੱਜ ਪੂਰੇ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਇਆ -

ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰ ਭੋਟਿਆ ਮਨ ਵਿਚਿ ਹੋਆ ਖਿੰਜੋਤਾੜਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹੋਏ? ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮੇਰਾ ਜ਼ੋਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਕਿਉਂ ਚੱਲ ਰਿਹੈ?

ਕੌਡੇ ਰਾਕਸ਼ ਨੇ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਉਬਲਦੇ ਕੜਾਹੇ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਵਾਸਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਕੜਾਹੇ ਦੇ ਵਿਚ ਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਉਸ ਨੂੰ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪੈ ਗਈ। ਕੜਾਹਾ ਠੰਢਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ, ਨੂਰ ਹੀ ਨੂਰ, ਨਿਰਾ ਹੀ ਨੂਰ। ਹੁਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿ ਇਕ ਬੰਦਾ ਲੱਭ ਗਿਆ, ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਅੱਜ ਦੋ ਹੋਰ ਆ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਫੜ ਲੈਣੈ, ਮੈਂ ਤਕੜਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਦੇਣੈ। ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਫੜ ਲੈਂਦਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ। ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਨ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ ਉਹਦਾ। ਫੁਰਨਾ ਹੀ ਰੋਕ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਲੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦੇਵਾਂ, ਲੇਕਿਨ ਬਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਬਲ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਕੜਾਹਾ ਉਬਲਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਿਆ।

ਇਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਮਾਰਦੈ ਤੇ ਅੱਜ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਨਾਲ ਨੇ ਉਹਦੇ -

ਮਾਰਨ ਨੇ ਲੋਚੈ ਘਣਾ ਕਢਿ ਨ ਹੰਘੈ ਹਥੁ ਉਘਾੜਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਲੋਚਦੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਉਂਦਾ, ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਗਲ ਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਅੱਜ ਹੋ ਕੀ ਗਿਆ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ! ਹੱਥ ਕੰਬਦੇ ਨੇ, ਲੱਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਕੰਬਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ! ਐਨਾ ਮੈਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਹੱਥ ਕੱਢ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕੁਹਾੜਾ ਉਪਰ ਉਭਾਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਥੱਲੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕੁਹਾੜਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਰੁਕ ਗਿਆ -

ਸਤਿਗੁਰ ਮਨੁਆ ਰਾਖਿਆ ਹੋਇ ਨ ਆਵੈ ਉਛੋਹਾੜਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਜੋਸ਼ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਿਸ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਮਨ ਨੂੰ ਹੀ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਾਸ ਹਮਾਯੂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਤੋਂ ਹਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਂਦੈ ਕਿ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੱਤ ਗੱਦੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੁਛਣੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿਉ ਦੀ ਹੀ ਗੱਦੀ ਖਤਮ ਹੋਈ, ਮੇਰੀ ਖੋਹ ਲਈ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਸੱਤ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬਾਤਚੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਖਿਲਾ ਰਹੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ। ਧਿਆਨ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਕੇ ਖੜਾ ਹੈ, ਹਮਾਯੂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਬੜਾ ਹੰਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਾਂ। ਜਦ ਕਿ ਹਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ, ਤਾਕਤ ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਸੀ, ਫੌਜ ਨਾਲ ਸੀ। ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ 15 ਮਿੰਟ ਹੋ ਗਏ ਖੜ੍ਹੇ ਨੂੰ, ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਲ ਦੇਖਿਆ ਤਕ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ -

ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤ ਉਠ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ? ਸੰਤ ਵੱਡੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਹਰ ਵਕਤ। ਜਿਹਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰਾਜੇ ਬਣਾ ਕੇ ਖਪਾ ਦਿਤੇ। ਹੁਣ ਸੰਤ ਉਹਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਏਗਾ, ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸੰਤ ਖੜ੍ਹੇ।

ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਦੋਂ ਇਥੇ ਆਇਆ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਇਹਨਾਂ (ਸੰਤ ਜੀ) ਨੂੰ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨ 'ਚ ਕਿ ਪਾਦਰੀ ਉਥੇ ਆਏ ਹੋਣਗੇ ਵੱਡੇ ਤੇ ਬਚਨ ਕਰਾਵਾਂਗੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਨਿਯਮ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ, ਸਭ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਨੌਤਰ ਬੰਦ ਕਰੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਉਹ ਖੜ੍ਹੇ ਹੀ ਨਾ ਹੋਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਬੈਠ ਗਏ, ਪਾਦਰੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਛਿਪਦਾ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਦਰੀ ਸਾਹਿਬ! ਕਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦਾ ਜੋ ਮਾਲਕ, ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਪਲ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੈ, ਇਕ ਪਲ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲਦਿਆਂ ਫਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਾ ਦਿੰਦੈ, ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਹਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀ, ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ 'ਚ ਇਕ ਵੀ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਉਹਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਹਰਿ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਰਾਜਾ,

ਕੋਊ ਹਰਿ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਰਾਜਾ।

ਕੋਊ ਹਰਿ ਸਮਾਨਿ ਨਹੀ ਰਾਜਾ ॥

ਏ ਭੁਪਤਿ ਸਭ ਦਿਵਸ ਚਾਰਿ ਕੇ

ਝੁਠੈ ਕਰਤ ਦਿਵਾਜਾ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ- ੮੫੯

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਦਰੀ ਸਾਹਿਬ! ਜਿਹੜਾ ਅੱਖ ਦੇ ਫੁਨਕਾਰੇ 'ਚ ਕਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦੇਵੇ, ਕਰੋੜਾਂ

ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਉਸ ਰਾਜੇ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕੋਈ ਕਰ ਸਕਦੈ? ਮੈਂ ਉਸ ਰਾਜੇ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ 'ਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਝੂਠੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਮੈਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵਾਂ? ਟੋਪੀ ਲਾਹ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕਰੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੰਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇਖਣਾ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹਨੇ ਤਲਵਾਰ ਕੱਢ ਲਈ, ਮੁੱਠੇ ਦੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰਖ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗਿਆ, ਤਲਵਾਰ ਖਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਹੱਥ ਜੁੜ ਗਿਆ ਉਹਦੇ ਨਾਲ। ਹੁਣ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਹੱਥ ਮਿਆਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਪਿਆ। ਇਕ ਮੁੱਠੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਪਿਆ। ਨਾ ਉਹ ਹਿਲਦਾ, ਨਾ ਉਹ ਹਿਲਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਸੀ? ਤੂੰ ਆ ਕੇ, ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਕੱਢ ਤਲਵਾਰਾਂ ਡਰਾਉਂਦੇ, ਆਇਆ ਤੂੰ ਮੰਗਣ, ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਰਾਜ ਮੰਗਦੈ? ਠੀਕ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਨ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੱਤ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਨੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਤੁਸੀਂ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋ ਗਏ? ਨੀਵੀਂ ਪਾਈਂ ਖੜ੍ਹੋ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਾਹ ਤੈਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਹੋਰ ਖੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਭਟਕ ਜਾ ਕੇ। ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਰਾਜ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਕ-ਇਕ ਮਿੰਟ ਦਾ, ਇਕ-ਇਕ ਸਾਲ ਭਟਕਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੈਨੂੰ। ਬੇਪਰਵਾਹ ਨੇ।

ਸੋ 'ਮਾਰਨ ਨੇ ਲੋਚੈ ਘਣਾ ਕਢਿ ਨ ਹੰਘੈ ਹਥ ਉਘਾੜਾ।' ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਲੋਚਦਾ ਹੈ, ਹੱਥ ਹਿਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਬਾਂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। 'ਸਤਿਗੁਰ ਮਨੂਆ ਰਾਖਿਆ ਹੋਇ ਨ ਆਵੈ ਉਛੋਹਾੜਾ।' ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਕਰਦੈਂ ਤੂੰ ਇਹ? ਕਹਿੰਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਆ ਗਏ, ਮੇਰਾ ਬਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਓ ਪਿਆਰਿਆ! ਇਹ ਕੰਮ ਜਿਹੜੇ ਤੂੰ ਕਰਦੈਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਾੜੇ ਨੇ, ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੈਂ? ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਿਗੂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਮਾਰ ਕੇ ਲੁੱਟਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਚੰਗਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਬਾਲਮੀਕ ਨੂੰ
ਹੋਇਆ, ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਸੰਗ।
ਸੁਣਿ ਸਾਖੀ ਮਨ ਜਪਿ ਪਿਆਰ ॥
ਅਜਾਮਲ ਉਧਰਿਆ ਕਹਿ ਏਕ ਬਾਰ ॥
ਬਾਲਮੀਕੀ ਹੋਆ ਸਾਧਸੰਗੁ ॥
ਧੂ ਕਉ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਨਿਸੰਗੁ ॥ ਅੰਗ- ੧੧੯੨

ਪੂਰੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਰਜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਐਡੇ ਪਾਪ ਕਰਦੈਂ?

ਸਾਰੇ ਅਉਗਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੇ ਇਹਨੇ -

ਅਉਗੁਣੁ ਸਭ ਪਰਗਾਸਿਅਨੁ
ਰੋਜਗਾਰੁ ਹੈ ਏਹੁ ਅਸਾੜਾ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਲਮੀਕ! ਬੰਦੇ ਮਾਰਦੈਂ ਤੂੰ ਰੋਟੀ ਵਾਸਤੇ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਲੇਖੇ ਦੇਣੇ ਪੈਣ ਨੇ। ਜਾਣਦੈਂ ਨਾ? ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਨਾਲ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਘਾਣੀ ਪੀੜਨੀ ਨਿਮਾਣੀ ਤੇਰੀ ਜਿੰਦੜੀ,
ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ।

ਲੈ ਫਾਹੇ ਰਾਤੀ ਤੁਰਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਾਣੀ ॥
ਤਕਹਿ ਨਾਰਿ ਪਰਾਈਆ ਲੁਕਿ ਅੰਦਰਿ ਠਾਣੀ ॥
ਸੰਨੀ ਦੇਨਿ ਵਿਖੰਮ ਥਾਇ ਮਿਠਾ ਮਦੁ ਮਾਣੀ ॥
ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਆਪੋ ਪਛੁਤਾਣੀ ॥
ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ ॥

ਅੰਗ- ੩੧੫

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਾਲਮੀਕ! ਹੁਣ ਤੂੰ ਬੰਦੇ ਮਰਦਾ ਹੈਂ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਆਹ ਸਰੀਰ ਨੇ ਤਾਂ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਪਾਪ ਕਰਦੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤੇਰਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਇਹਦਾ ਤੇਰੀ ਜਿੰਦੜੀ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਣੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਲੇਖਾ ਉਥੇ ਦੇਣਾ ਪਿਆ -

ਦਰਿ ਲਏ ਲੇਖਾ ਪੀੜਿ ਫੁਟੈ ਨਾਨਕਾ ਜਿਉ ਤੇਲੁ ॥

ਅੰਗ - ੪੨੩

ਫੇਰ ਉਥੇ ਕੀ ਕਰੇਂਗਾ? -

ਧਰਮ ਰਾਇ ਨੋ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਬਹਿ ਸਚਾ ਧਰਮੁ ਬੀਚਾਰਿ ॥
ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਦੁਸਟੁ ਆਤਮਾ ਓਹੁ ਤੇਰੀ ਸਰਕਾਰਿ ॥

ਅੰਗ- ੩੮

ਨਿਗੂਰੇ, ਮਨਮੁਖ, ਨਿੰਦਕ, ਬੇਮੁਖ, ਚੋਰ, ਯਾਰ, ਹਰਾਮਖੋਰੁ ਇਹ ਸਭ ਧਰਮਰਾਇ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਨੇ -

ਅਧਿਆਤਮੀ ਹਰਿ ਗੁਣ ਤਾਸੁ ਮਨਿ ਜਪਹਿ ਏਕੁ ਮੁਰਾਰਿ ॥

ਅੰਗ- ੩੮

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁਣ ਵਸੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਨੇ, ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮ, ਕੰਠ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮ, ਪਸੰਤੀ ਬਾਣੀ 'ਚ ਨਾਮ, ਪਰਾ ਬਾਣੀ 'ਚ ਨਾਮ, ਜਿਹੜੇ ਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਨੇ -

ਅਧਿਆਤਮੀ ਹਰਿ ਗੁਣ ਤਾਸੁ
ਮਨਿ ਜਪਹਿ ਏਕੁ ਮੁਰਾਰਿ ॥
ਤਿਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕਰੈ

ਧੰਨੁ ਸਵਾਰਣਹਾਰੁ

ਅੰਗ-੩੮-੩੯

ਕਹਿੰਦੇ, ਐਨਾ ਪਾਪ ਕਰਦੈਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ

ਪੈ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਰੋਵੇਂਗਾ। ਉਥੇ ਤੇਰਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ। ਜਾਹ ਘਰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਆ -

ਘਰਿ ਵਿਚਿ ਪੁਛਣ ਘਲਿਆ ਅੰਤਕਾਲ ਹੈ ਕੋਇ ਅਸਾੜਾ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਜਾ ਕੇ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਪੁਛਦੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮੈਂ ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਾਥ ਦਿਓਗੇ? ਕਹਿੰਦੇ ਨਾਂਹ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਪਾਪ ਕਰਦੈਂ, ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਭੁਗਤ, ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਸਾਥ ਦੇਈਏ। ਬੱਚੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਪਾਲਣਾ, ਚਾਹੇ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਪਾਲ, ਚਾਹੇ ਬਦ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਪਾਲ। ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਸੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪਾਲ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਤੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦੈ ਪੈਸਾ ਲਿਆ। ਘਰਵਾਲੀ ਕਹਿੰਦੀ, ਮੇਰਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸਾਥ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਦੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਪ ਕਰ ਜਾ ਕੇ, ਬੰਦੇ ਮਾਰ। ਉਹ ਵੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਹੀ ਨੇ। ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਰ ਦੇਵੇ, ਮੈਂ ਕਿੰਨੀ ਦੁਖੀ ਹੋਵਾਂਗੀ, ਤੇਰੇ ਬੱਚੇ ਕਿੰਨੇ ਦੁਖੀ ਹੋਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰ।

ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਹੈ ਕੋਈ ਸਾਥੀ? -

ਧਾਰਨਾ - ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਨਾ ਬੋਲੀ ਹੋਣਾ,
ਪਾਪ ਕਮਾਵਦਿਆਂ।

ਅਨ ਕਾਏ ਰਾਤੜਿਆ ਵਾਟ ਦੁਹੇਲੀ ਰਾਮ ॥ ਅੰਗ- ੫੪੬

ਜਿਹ ਮਾਰਗ ਕੇ ਗਨੇ ਜਾਹਿ ਨ ਕੋਸਾ ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਉਹਾ ਸੰਗਿ ਤੋਸਾ ॥

ਜਿਹ ਪੈਡੈ ਮਹਾ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰਾ ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਸੰਗਿ ਉਜੀਆਰਾ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੪

ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਆਪਾਂ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਾਮ ਨਾ ਜਪਿਆ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਹਨੁਰਾ ਹੈ, ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਦਾ ਹਨੁਰਾ ਦਸਦੇ ਨੇ।

ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਸੁਣਾ ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਉਹ ਰੋਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਕੀ ਗੱਲ? ਕਹਿੰਦਾ, ਉਹ ਨਾ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪੁਛੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਦਸ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਕਿਤੇ ਦਸਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਬਸ ਪੁਛੋ ਨਾ, ਮੈਂ ਬੜਾ ਹੀ ਰੋਇਆ, ਬੜਾ ਰੋਇਆ, ਕੁਛ ਚਾਰਾ ਨਾ ਚੱਲੇ, ਹਨੁਰ ਗੁਬਾਰ ਦਾ ਰਾਹ। ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਇਕ ਜੰਗਲ ਆ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਪੱਤੇ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਸਿਰ 'ਚ ਲੱਗਣ, ਤਲਵਾਰਾਂ ਵਰਗੇ ਤਿੱਖੇ ਵੜ ਜਾਣ ਸਿਰ ਦੇ। ਮੁਰਸ਼ਿਤ ਹੋ-ਹੋ ਕੇ ਗਿਆ। ਐਨੀ ਗਰਮੀ ਤੜਫ-ਤੜਫ ਕੇ ਗਿਆ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਿਆਸ

ਲੱਗੇ, ਇਕ ਕਤਰਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ -

ਜਿਹ ਪੈਡੈ ਮਹਾ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰਾ ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਸੰਗਿ ਉਜੀਆਰਾ ॥

ਜਹਾ ਪੰਥਿ ਤੇਰਾ ਕੋ ਨ ਸਿਵਾਨੂ ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਤਹ ਨਾਲਿ ਪਛਾਨੂ ॥

ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ ਤਪਤਿ ਬਹੁ ਘਾਮ ॥

ਤਹ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕੀ ਤੁਮ ਉਪਰਿ ਛਾਮ ॥

ਜਹਾ ਤ੍ਰਿਖਾ ਮਨ ਤੁਝੁ ਆਕਰਖੈ ॥

ਤਹ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਰਖੈ ॥

ਅੰਗ- ੨੬੪

ਹਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ ਪਿਆਸ, ਜੇ ਤਾਂ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੈ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੈ ਬੰਦਾ। ਫੇਰ ਰੋਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਫੇਰ ਰੋ ਰਿਹੈਂ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਿਵੇਂ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦਾ, ਦਹਾੜਦਾ ਸੀ। ਮੌਲਵੀ ਸੀਗਾ, ਝੂਠਾ ਪੀਰ ਸੀਗਾ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਰਾਹ ਤਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪੜ੍ਹ ਲਿਓ ਕਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਸਤਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਬਾਲਮੀਕ! ਫੇਰ ਉਥੇ ਕੀ ਕਰੇਂਗਾ, ਉਥੇ -

ਪਾਪ ਕਮਾਵਦਿਆ ਤੇਰਾ ਕੋਇ ਨ ਬੋਲੀ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ- ੫੪੬

ਕੋਏ ਨ ਬੋਲੀ ਹੋਇ ਤੇਰਾ ਸਦਾ ਪਛੋਤਾਵਹੇ॥ ਅੰਗ- ੫੪੬

ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪਛੋਤਾਵੇਂਗਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨਰਕ, ਹਨੁਰੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦੇਣਗੇ, ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣਾ। ਘਰ ਵਾਲੇ ਉਥੇ ਕਿਥੇ ਜਾਣਗੇ -

ਓਥੈ ਹਥੁ ਨ ਅਪੜੈ ਕੂਕ ਨ ਸੁਣੀਐ ਪੁਕਾਰ ॥

ਓਥੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੋਲੀ ਹੋਵੈ ਕਢਿ ਲਏ ਅੰਤੀ ਵਾਰ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੮੧

ਜੇ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ ਹੋਵੇ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲਾ ਉਹ ਤਾਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਕੌਣ ਆਏਗਾ ਉਥੇ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਥ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਐਨਾ ਲੰਮਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦਾ।

ਗੁਨ ਗੁਪਾਲ ਨ ਜਪਹਿ ਰਸਨਾ

ਫਿਰਿ ਕਦਹੁ ਸੇ ਦਿਹ ਆਵਹੇ॥

ਅੰਗ - ੫੪੬

ਹੁਣ ਤੂੰ ਮਾਣਸ ਜਨਮ ਧਾਰ ਕੇ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ, ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ, ਫੇਰ ਦਸ ਕਿਹੜਾ ਦਿਨ ਆਏਗਾ ਤੇਰਾ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੁੱਤੇ, ਬਿੱਲੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ -

ਤਰਵਰ ਵਿਛੁੰਨੇ ਨਹ ਪਾਤ ਜੁੜਤੇ

ਜਮ ਮਗਿ ਗਉਨੁ ਇਕੋਲੀ॥

ਅੰਗ- ੫੪੬

ਦਰਖਤਾਂ ਤੋਂ ਪੱਤੇ ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਦੁਬਾਰਾ ਜੋੜ ਕੇ
ਦਿਖਾਓ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਕਿ ਜੁੜ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਜਮਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦੇ -

ਬਿਨਵੰਤ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਨਾਮ ਹਰਿ ਕੇ
ਸਦਾ ਫਿਰਤ ਦੁਹੇਲੀ ॥

ਅੰਗ- ੫੪੬

ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-
ਧਾਰਨਾ - ਜਿੰਦੇ ਰੋਵੇਂਗੀ ਤੇ ਰੋ-ਰੋ ਪਛੋਤਾਵੇਂਗੀ,
ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਨਾ ਬਣੇ।

ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ

ਹੋਇ ਭਸਮਤਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ ॥

ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ ॥

ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ

ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ ॥

ਬਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ

ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੂਆਇਆ ॥

ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੪੬੪

ਅੰਨਾ ਹੋ ਕੇ, ਜਨਮ ਗਵਾ ਕੇ ਰੋਂਦਾ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ। ਕਿੱਥੇ ਨੇ ਉਹ ਭਾਈ ਮੀਤ! ਕਿੱਥੇ ਨੇ ਉਹ ਬਾਲ-
ਬੱਚੇ, ਕਿੱਥੇ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਖਪਤ
ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਾ
ਰਹੀ। ਜਾਣਾ ਕੀ ਹੈ, ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਜਾਣੈ। ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਨੇ
ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਉਸ 'ਚ ਬਦਲੇ
ਲੈਣੇ ਨੇ। ਸੋ ਐਨੇ ਬਚਨ ਜਦੋਂ ਸੁਣੇ, ਰੋਣ ਲਗ ਗਿਆ
ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਜਿਵੇਂ ਬੱਚੇ ਰੋਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ,
ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ-

ਕੋੜਮੜਾ ਚਉਖੰਨੀਐ ਕੋਇ ਨ ਬੋਲੀ ਕਰਦੇ ਝਾੜਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬੋਲੀ ਬਣਦਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋ! ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ
ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹੋ ਨੇ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਮੈਨੂੰ ਕੁਛ ਦਸ
ਦਿਓ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ
ਆ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਕੁਹਾੜਾ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ।
ਦਿਨ ਰਾਤ ਹੋ ਗਿਆ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ। ਰਾਮ-ਰਾਮ-
ਰਾਮ-ਰਾਮ, ਇਕੋ ਹੀ ਅਵਾਜ਼। ਪਹਿਲਾਂ ਰਸਨਾ ਨਾਲ
ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਕੰਠ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਨਾਮ,
ਫੇਰ ਪਸੰਤੀ ਬਾਣੀ 'ਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਨਾਭੀ
'ਚ, ਪਰਾ ਬਾਣੀ 'ਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਅਨਹਦ ਬਾਣੀ
ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲਗ ਗਿਆ, ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ 'ਚ ਆ
ਗਿਆ ਨਾਮ, ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਨਾਲ
ਸਵਾਸ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਦਸ ਦਿਤੀ। ਕੁੰਡਲਨੀ ਜਾਗ੍ਰੂਤ
ਹੋ ਗਈ, ਪੰਜੇ ਸੈਂਟਰ ਐਨਰਜੀ ਦੇ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ 'ਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਸਹੰਸਰਾਰ ਦਲ ਕਮਲ ਦੇ ਵਿਚ,
ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ 'ਚ ਸੁਰਤ ਟਿਕਾ ਲਈ। ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ

ਲਗ ਗਏ। ਅੱਜ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਸਮਾਧੀ
ਲੱਗੀ ਹੋਈ, ਪ੍ਰਾਣ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ ਦਸਮ
ਦੁਆਰ ਦੇ ਵਿਚ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘਾਹ ਜੰਮ ਪਿਆ,
ਪੱਤੇ ਆ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋ ਗਏ, ਮਿੱਟੀ ਪੈ ਗਈ। ਘਾਹ
ਜੰਮ ਪਿਆ, ਮੀਂਹ ਪੈ ਗਏ, ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਨਹੀਂ
ਹਿੱਲਿਆ। ਮਹਾਤਮਾ 14 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਆ ਗਏ।
ਕਹਿੰਦੇ, ਬਈ ਇਥੇ ਇਕ ਡਾਕੂ ਸੀਗਾ। ਤਲਾਸ਼ ਕਰੀ,
ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਆਹ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਘਾਹ ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਐ,
ਪੱਤੇ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਨੇ। ਮਿੱਟੀ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਚੜ੍ਹੀ
ਹੋਈ ਹੈ, ਸਿਉਂਕ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਤਮਾ
ਨੇ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਾਣ ਲਾਹ ਲਏ ਤੇ ਸੱਚ ਦਾ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਜਿਹੜੀ
ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੈ ਲਗਿਆ ਕਢਿ ਰਤਨੁ ਦੇਵੈ ਪਰਗਾਸਿ ॥

ਅੰਗ-੪੦

ਉਹ ਕੱਢ ਲਿਆ ਰਤਨ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿਤੀ।
ਗਿਆਨ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੀ। ਪੂਰਾ ਭਾਂਡਾ ਸੀ, ਹੋਰ
ਦੇ ਵੇਲੇ ਜਗਮਗਾ ਗਿਆ। ਜਗ-ਮਗ ਅੰਦਰ ਜੋਤ ਜਗਦੀ
ਸੀ। ਦਵੈਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ, ਇਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ
'ਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਉਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਨਾਮ ਦਾ ਸਦਕਾ
ਅੱਜ ਪੂਜਨੀਕ ਨੇ ਉਹ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਨੇ ਨਾਮ
ਜਪਿਆ। ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ
ਬਾਲਮੀਕ ਨੂੰ ਪੂਜਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੇ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ
ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘਿਆ -

ਧਾਰਨਾ - ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਬਾਲਮੀਕ,
ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਲੰਘਿਆ।

ਸਚੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇ ਉਧਾਰਿਅਨੁ ਟਪਿ ਨਿਕਥਾ ਉਪਰ ਵਾੜਾ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਲੰਘੇ ਪਾਪ ਪਹਾੜਾ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜ
ਲੰਘ ਗਿਆ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ
ਨੇ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬਿਨਾਂ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ
ਕਰਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ
ਫੇਰ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ। ਕੁਛ
ਨਹੀਂ ਉਥੇ, ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹਾਇ-ਹਾਇ-ਹਾਇ-ਹਾਇ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਪਾਪੀ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਏ ਹਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਮਥਨਿ ਮਾਧਾਣੀਆ

ਤਿਉ ਮਥੇ ਧ੍ਰਮ ਰਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨੫

ਤਿਨ ਦੁਖੁ ਨ ਕਬਹੂ ਉਤਰੈ ਸੇ ਜਮ ਕੈ ਵਸਿ ਪੜੀਆਹ॥

ਅੰਗ- ੧੩੫

ਇਥੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਸ ਜੇ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਕਿੰਨਾ ਦੁਖ
ਹੁੰਦੈ, ਨਾਉਂ ਲੈਣ 'ਤੇ ਡਰ ਜਾਂਦੈ ਬੰਦਾ ਕਿ ਬਹੁਤ
ਮਾਰਨਗੇ ਇਹ ਤਾਂ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜਿਨੀ ਰਾਵਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਣਾ ਸੇ ਦਿਸਨਿ ਨਿਤ ਖੜੀਆਹ॥
ਅੰਗ- ੧੩੫

ਖੁਸ਼ ਨੇ ਉਹ, ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਰੋਣਕਾਂ ਨੇ। ਸੁੰਦਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਨੇ ਓਹੀ ਖਿੱਚ ਰਹੇ ਨੇ। ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਲਗਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਰਤਨ ਜਵੇਹਰ ਲਾਲ ਹਰਿ ਕੰਠਿ ਤਿਨਾ ਜੜੀਆਹ॥
ਅੰਗ- ੧੩੫

ਨਾਮ ਦੇ, ਗਿਆਨ ਦੇ, ਵਿਚਾਰ ਦੇ, ਧੀਰਜ ਦੇ, ਖਿਮਾ ਦੇ ਰਤਨ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸੋਹਣੇ ਲਗਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਨਾਨਕ ਬਾਛੈ ਧੂੜਿ ਤਿਨ ਪ੍ਰਭ ਸਰਣੀ ਦਰਿ ਪੜੀਆਹ॥
ਅੰਗ - ੧੩੫

ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਲੰਘ ਗਏ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਤੇ ਦਰਿ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ। ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਦੇ-ਦੇ ਮਾਲਕਾ
ਧੂੜ ਆਪਣੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ।

ਮੰਘਿਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਆਰਾਧਣਾ ਬਹੁੜਿ ਨ ਜਨਮੜੀਆਹ॥
ਅੰਗ- ੧੩੫

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਾਂਗੇ, ਦੁਬਾਰਾ ਕਾਲ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੈ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਨੀ, ਬਿਨਾਂ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋਣਾ, ਫੇਰ ਜਮਾਂ ਦੇ ਵਸ ਪੈ ਜਾਣਾ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਨਈਆ ਦਾ ਰੁਖ ਮੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਔਖਾ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਨਾ। ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਫੇਰ। ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ। ਡੁੱਬਦੇ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਪਿੱਠ ਦੇ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਰੇ-

ਕਬੀਰ ਸਾਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਿਆ ਕਰੈ
ਜਉ ਸਿਖਾ ਮਹਿ ਚੂਕ ॥
ਅੰਧੇ ਏਕ ਨ ਲਾਗਈ ਜਿਉ ਬਾਂਸੁ ਬਜਾਈਐ ਫੂਕ ॥
ਅੰਗ- ੧੩੨੨

ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਂ ਬੈਠੈ ਕਿ ਆ ਜਾ, ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਮੇਰੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹਿ ਜਾ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਛੱਡ ਕੇ ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਈਰਖਾ, ਬਖੀਲੀ, ਸ਼ਰਾਬ, ਮਾਸ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਵੋ। ਬੰਦਗੀ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ

ਵਾਲੇ ਬਣ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪੋ। ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਪਿਆਰਿਓ! ਹੱਥ 'ਚ ਆਉਣਾ -

ਇਹ ਠਹਿਰਨ ਜਾਚ ਨਾ ਜਾਣਦਾ
ਲੰਘ ਗਿਆ ਨਾ ਮੁੜ ਕੇ ਆਂਵਦਾ।

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੁੜ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰਦਾ। ਪਛਤਾਵਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿ ਸਮਾਂ ਸੰਭਾਲਿਆ ਨਾ। ਜਿਹਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਹੈ ਨਾ, ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਕਿ ਬੜਾ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਬੜੀ ਉਮਰ ਲੰਘਾ ਦਿਤੀ। ਸਮਾਂ ਨਾ ਸੰਭਾਲਿਆ, ਲੰਘ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਹੱਥ ਵਿਚ। ਜੋ ਲੰਘ ਗਿਆ ਸੋ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਜਿਹੜਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇਆ ਉਹ ਲੰਘ ਗਏ, ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਮੇਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਖਸਮ ਕੇ ਕਉਣੁ ਕੀਮਤਿ ਪਾਵੈ॥
ਅੰਗ- ੧੧੯੩

ਕੀ ਪਤਾ ਕਿਹਨੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣੈ, ਕੀਹਨੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣੈ। ਯਾਦਾਂ ਮਿਟਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਹ ਬਣੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਪਰ ਆਪ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਉਂਦੇ-ਜਿਉਂਦੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋਈਏ ਤੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਵੀ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋਣ। ਗੂੜ੍ਹਾ ਸੰਪਰਕ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਾਇਮ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪੈਣ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਚੌਲਾ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਵੀ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਰਹਾਂਗੇ ਅਸੀਂ। ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਖੇਤੀ ਮੇਰੀ,
ਕਰਹੁੰ ਸੰਭਾਲ ਮੈ ਤਿਸ ਕੇਰੀ। ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਲੇਕਿਨ ਮਿਲੇ, ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲਣਾ ਪੈਂਦੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਗਵਾ ਕੇ, ਮਰ ਕੇ ਸਮਾਅ ਜਾਵੇ ਵਿਚ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਮਹਾਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹਾਂ, ਸਰੀਰ ਹੈ ਚਾਹੇ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਭੂਤ ਨਾਲ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਫੇਰ ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਸੰਤ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਭੇਜਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੇ ਜਨਮਾਂ 'ਚ ਮਿਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਤੁਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘਾਉਣਾ ਹੀ

ਲੰਘਾਉਣਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚਾਹੇ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਿਆ,

ਚਾਹੇ ਤਿੱਤਰ ਦਾ ਕਰਿਆ, ਚਾਹੇ ਘੋਗੜ ਦਾ ਕਰਿਆ, ਚਾਹੇ ਕਾਂ ਦਾ ਕਰਿਆ, ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਰਿਆ। ਉਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵਿਛੜੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਮੂਲਾ ਸੀ, ਸਾਹਾ (ਖਰਗੋਸ਼) ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਧਾਰ ਕਰਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਵੱਡਾ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰਿਆ ਗਵਾਲੀਅਰ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਹ ਅਕਬਰ ਦਾ ਚਾਚਾ ਸੀ, ਕਾਸਮ ਬੇਗ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਿਉਂ ਹੋਇਐ? ਕਹਿੰਦੇ, ਹੈ ਤਾਂ ਨਿੰਦਕ ਇਹ, ਪਰ ਇਹਨੇ ਦੋ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਇਹਦਾ ਕਰਿਆ ਉਹਨੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਗੁਰੂ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਤਰਕ ਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੀ ਸੀ ਉਹਦਾ ਫਲ ਇਹਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਜੂਨੀ 'ਚ, ਹੋਰ ਜੂਨੀਆਂ 'ਚ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫਲ ਸੀ, ਉਹ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਹੀ ਭੁਗਤਾ ਦਿਤਾ ਇਹਦੇ ਪਾਪ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਏ, ਤੀਰ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਏ ਉਹਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਾਪ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਵੀ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦੇ ਸੀ? ਪਿਆਰਿਆ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਪਾਪ ਕਮਾ ਰਿਹੈਂ, ਉਹ ਉਧਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ ਜਿਹਨੂੰ ਮਾਰਦੈਂ ਉਹ ਕੌਣ ਸੀ? ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਕਿਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈਂ?—

ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਤੂ ਕਉਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ ॥

ਏਤੀ ਨ ਜਾਨਉ ਕੇਤੀਕ ਮੁਦਤਿ

ਚਲਤੇ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਇਓ ॥

ਅੰਗ- ੯੯੯

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਮਾਂ ਹੱਥ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਲੰਘ ਗਿਆ ਸੋ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤਾ ਬਚਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਹੀ ਸੰਭਾਲ ਲਓ, ਉਹਦੇ ਸੰਭਾਲਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਬਹੁਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੀਵ ਸੰਗਤ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਜੀਵ। ਬਹੁਤੇ ਤਾਂ ਆਹੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਸਰਾਬ ਪੀਂਦੈ, ਮੇਰਾ ਆਹ ਜੀ। ਭਾਈ! ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇਰੇ ਆਪਣੇ, ਉਹ ਤੁਸੀਂ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹੋ, ਜੇ ਬਕਾਇਆ ਰਹਿ ਗਏ, ਫੇਰ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਣਗੇ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਾਬਾ ਸਾਵਣ ਸਿੰਘ ਬਿਆਸਾ ਵਾਲੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਇਕ ਬੀਬੀ ਆਈ, ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਗਈ, ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਮੁੜ ਆਈ, ਆ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ, ਬੀਬਾ! ਤੂੰ ਗਈ ਸੀ, ਮੁੜ ਆਈ?

ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਗਈ ਸੀ ਦਰਿਆ 'ਚ। ਮੈਂ

ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੁੜ ਆਈ?

ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਆਵਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖ ਬੀਬਾ! ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਦਰਿਆ 'ਚ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾਉਂਦੇ। ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲੈ।

ਕਿੰਨੀ ਉਮਰ ਹੈ ਤੇਰੀ?

ਕਹਿੰਦੀ, ਜੀ 46 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋ ਗਈ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੀ, ਨਾ ਜੀ, ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦੋ ਸਾਲ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦਸ ਸਾਲ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਤੂੰ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਸੋ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਹੁਣ ਮਰ ਗਈ 46 ਸਾਲ ਦੀ, ਵਿਆਹ ਤੇਰਾ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਣੈ। 26 ਸਾਲ ਤੂੰ ਕਰਮ ਨੂੰ ਭੋਗ ਲਿਆ। ਤੂੰ ਮਰ ਜਾਣੈ। ਤੇਰੀ ਰੂਹ ਨੇ ਫੇਰ ਬਕਾਇਆ ਜਿਹੜਾ ਕਰਮ ਹੈ, ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਭੋਗਣੈ। ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਭੋਗ ਲੈ, ਚਾਹੇ ਫੇਰ ਆ ਕੇ ਭੋਗ ਲਈਂ। ਇਹ ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾਉਂਦੇ। ਸੋਚਣ ਲਗ ਗਈ। ਬੈਠੀ ਰਹੀ-ਬੈਠੀ ਰਹੀ, ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਬੇਟਾ?

ਕਹਿੰਦੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ! ਹੁਣ 46 ਸਾਲ ਤਾਂ ਲੰਘ ਗਏ। 26 ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕੱਟ ਲਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦ ਇਹਨੇ ਚਲੇ ਜਾਣੈ ਜਾਂ ਮੈਂ ਚਲੇ ਜਾਣੈ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਭੁਗਤ ਹੀ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਕਰਮ ਆਪੇ ਹੀ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੇ -

ਦਦੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰਮਾ ਆਪਣਿਆ ॥

ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੪੩੩

ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਨਾਲ ਇਹ ਹਲਕੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ। ਨਾਮ ਜਪੇ, ਬੰਦਗੀ ਕਰੇ, ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇ, ਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰੇ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕਰਮ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਪਤਲਾ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਭੋਗਣ ਮਾਤਰ ਦਿਸਣ ਨੂੰ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ, ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਥੋਥਾ ਪੈ ਜਾਏਗਾ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮੰਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਸੋ ਬਚਨ ਹੋਏ ਨੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸਾਓ, ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸਾ ਕੇ ਬੰਦਗੀ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 20 ਤੇ)

ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਨਵੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-20)

ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਜੀ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਲੜਕੇ ਦੀ ਆਯੂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋ। ਇਹ ਕੋਈ ਯੋਗ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਹੋਰ ਉਮਰ ਮੰਗ ਲੈਂਦੇ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਐਸਾ ਸੁਣਿਆ ਹੈ -

**ਤੀਰਥ ਕੀਏ ਏਕ ਫਲ ਸੰਤ ਮਿਲੇ ਫਲ ਚਾਰ।
ਗੁਰੂ ਮਿਲੇ ਫਲ ਅਨੇਕ ਹੈ
ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਵਿਚਾਰ।**

ਸੋ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ, ਆਪਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ -

**ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬਾ ਕਿਆ ਨਾਹੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ ॥
ਘਰਿ ਤ ਤੇਰੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੈ
ਜਿਸੁ ਦੇਹਿ ਸੁ ਪਾਵਏ ॥
ਸਦਾ ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹ ਤੇਰੀ
ਨਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸਾਵਏ ॥
ਨਾਮੁ ਜਿਨ ਕੈ ਮਨਿ ਵਸਿਆ
ਵਾਜੇ ਸਬਦ ਘਨੇਰੇ ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸਚੇ ਸਾਹਿਬ
ਕਿਆ ਨਾਹੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ ॥ ਅੰਗ - ੯੧੭**

ਗੁਰੂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਗਏ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਸੋਂ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਗੈਰਾ ਕਰਕੇ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਆਪ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋਣ ਲੱਗੇ, ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਰਦਨਾਕ ਚੀਕ ਆਪ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਈ। ਇਸ ਹਿਰਦੇ ਵੇਧਕ ਕੂਕ ਨੇ ਆਪ ਦਾ ਨਰਮ ਹਿਰਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਘਲਾ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਆਓ ਕੌਣ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਕੌਣ ਅਜਿਹਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਤਾਂ ਦਰਗਾਹੀ ਜਲਾਲ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀਆਂ ਹਨ, ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਸਿਖ ਨੇ ਪਤਾ ਕਰਕੇ

ਦਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਕ ਵਿਧਵਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਿਰਹੁ ਵਿਚ ਬਿਗਬਲ ਹੈ। ਕਈ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲੇ ਚੰਗੇ ਪੁਰਸ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਵੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਚੁਪ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਰਹੁ ਦੀ ਪੀੜਾ ਉਸ ਤੋਂ ਸਹਿਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਗਸ਼ ਖਾ ਕੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕੁਦਰਤ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਮਤਾ ਹੀ ਐਸੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸਹਿਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੈ, ਸੁਰਤਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਵੈ ਸਰੂਪ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਜੋੜਨੀ ਹੈ, ਕਹੋ ਕਿ ਤੇਰਾ ਰੋਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਲੈ ਆਵੀਂ, ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲਿਟਾ ਦਿਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ “ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਮਾਰਿ ਜੀਵਾਲੈ” ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣ ਦਾਨ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਸੋ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਜੀ! ਆਪ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਹੋਰ ਆਯੂ ਦੀ ਮੰਗ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੋਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਹਿਰਦੇ ਵੇਧਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਸਾਨੂੰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਦਾ। ਕਿੰਨਾਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਖੇੜਾ ਹੀ ਖੇੜਾ ਸੀ। ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲਗ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਦੇਖੋ ਕਿੰਨਾ ਮਾਤਮ ਛਾ ਗਿਆ, ਕਿੰਨਾ ਉਦਾਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੀ ਅਰਦਾਸ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣ ਲੈਣੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਰ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣ ਦਾਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਟੱਲ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਸ਼ੋਭਦਾ ਨਹੀਂ। ਬਾਕੀ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲੜਕੇ ਦਾ ਭਾਗ ਹੀ ਐਸਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਜੀ

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੰਗਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ -

**ਮਾਗਨਾ ਮਾਗਨੁ ਨੀਕਾ
ਹਰਿ ਜਸੁ ਗੁਰ ਤੇ ਮਾਗਨਾ ॥**

ਅੰਗ-੧੦੧੮

ਸੋ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ, ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਪੂੜੀ ਮੰਗਣਾ ਹੀ ਵਿਧਾਨ ਹੈ, ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਦਾ ਥਿਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦੀਆਂ, ਇਹ ਅਲਪ ਕਾਲ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਜੋਗ ਵਿਜੋਗ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮਿਲਦੀਆਂ ਤੇ ਵਿਛੜਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਸੋਚੋ ਕਿ ਇਹ ਜੀਵਨ ਸਦੀਵੀ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਏ, ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਰਗੇ ਆਏ, ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਪੀਰਾਂ-ਪੈਗੰਬਰਾਂ, ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਾਰਕ ਮੰਚ ਤੇ ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ ਨਾਟ ਕਰਕੇ ਅਦਿਸ਼ਟ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਗਿਆ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ। ਫੇਰ ਵੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦਾਨ ਮੰਗ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸਨੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਚਲੇ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਹੀ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਜੈਸਾ ਸੁਪਨਾ ਰੈਨਿ ਕਾ ਤੈਸਾ ਸੰਸਾਰ ॥

ਅੰਗ- ੮੦੮

ਅਤੇ ਐਸਾ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸੁਪਨੇ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਤ ਹੋਣਾ ਮੂਰਖਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਇਹ ਜੀਵ ਅਨੇਕਾਂ ਭੋਗ ਭੋਗਦਾ ਹੈ, ਰਾਜਾ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੰਗਾਲ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਗਰੀ ਸਾਖਸ਼ਾਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ। ਜੇ ਸੁਪਨਾ ਸਤਿ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਦੇਖੇ ਪਹਾੜ, ਦਰਿਆ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਹੀ ਸਨ। ਪਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਨੇ ਦੇ (sphere) ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਸੁਪਨਾਵੀ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ! ਜੋ ਜੀਵਨ ਅਸੀਂ ਜਿਉਂ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸੁਪਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਆਟਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਈ ਮਣ ਆਟੇ ਦਾ ਢੇਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖਾਇਆ

ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਖਾਏ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਨਾ ਇਹ ਜੀਵਨ ਸਤਿ ਹੈ, ਨਾ ਉਹ ਜੀਵਨ ਸਤਿ ਹੈ, ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਸੁਪਨੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਸੁਪਨੇ ਸੇਤੀ ਚਿਤੁ ਮੂਰਖਿ ਲਾਇਆ ॥
ਬਿਸਰੇ ਰਾਜ ਰਸ ਭੋਗ ਜਾਗਤ ਭਖਲਾਇਆ ॥
ਆਰਜਾ ਗਈ ਵਿਹਾਇ ਧੰਧੈ ਧਾਇਆ ॥
ਪੂਰਨ ਭਏ ਨ ਕਾਮ ਮੋਹਿਆ ਮਾਇਆ ॥
ਕਿਆ ਵੇਚਾਰਾ ਜੰਤੁ ਜਾ ਆਪਿ ਭੁਲਾਇਆ ॥**

ਅੰਗ -੧੦੧

ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਨੇੜਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰਜੇ ਗੁਣ, ਤਮੇ ਗੁਣ, ਸਤੋ ਗੁਣ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਜੋ ਸਦਾ ਦੀ ਜਾਗ ਹੈ ਉਹ ਸਤਿ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਮ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਜੀਵ ਦਾ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਇਸਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਥਾਂ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਅਜਿਹੀ ਸਤਿ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੁਪਨਾਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਾਨੂੰ ਸੁਖ ਅਤੇ ਦੁਖ ਵਿਚ ਸਮ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਥਿਆ ਅਤੇ ਸਤਿ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਡੰਡੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਵਿਆਹੁਤਾ ਲੜਕੀ ਘਰ ਆਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਧਵਾਮਈ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਸੁਹਾਗ ਤਾਂ ਬਲੁੰਦਰਿਆ ਗਿਆ। ਮੌਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ 'ਚੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵਗਾਹ ਮਾਰਿਆ। ਉਸ ਵਿਚਾਰੀ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਅੱਜ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਵਿਧਵਾ ਨਾ ਕਰਾਉਂਦੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਤਰ ਉਸ ਨਵ-ਵਿਆਹੀ ਲੜਕੀ ਦੇ ਮੁਖੋਂ ਹੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਖੋਚਲ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਮਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਅਫਸੋਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁਖ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵੇਖਦਾਂ, ਤੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸੁਹਾਗ ਮਾਣੇ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੁਖਾਂ ਭਰਿਆ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਰਖੇਗਾ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ ਹੋਂ, ਇਹ ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ

ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਇਸ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਨਾਲ ਹੋ ਕੇ ਮੈਂ ਸਦਾ ਸੁਹਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਅਭਿਨਾਸੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਸੁਹਾਗ ਸਦਾ ਥਿਰ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਦੇਰ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਜੀਵਨ ਸਫਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਮੇਰਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇਵ ਨਾਲ ਸਦੀਵੀ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਦਾ ਅਮਰ ਜੀਵਨ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਜੀ ਇਹ ਉਤਰ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਹਾਂ, ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵਿਧਾਤਾ ਨੇ ਇਸ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਨਾਲ ਸੰਜੋਗਵਸ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਕਿੰਨੀ ਉੱਚੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਸਾਥ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੋਚ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਇਕ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਪੱਕੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰਣੀ ਸੀ, ਐਹ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਹਾਨ ਤਪੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਅ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਾਂਗਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਦਾ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ। ਐਸੀ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਜਪ ਤਪ ਕੀਤੇ, ਮੇਰੇ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਰਖ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਨੀਵੀਆਂ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰਣੀ ਰਹੂੰਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਅ ਮਤ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਣ ਕਰਾਂਗੀ। ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਸ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿਤੇ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੁਆਰੇ ਰਹਿਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੇ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਬੇਟੀ! ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੂੰ ਪਤੀ ਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਤੇਰੀ ਗਤੀ ਹੋਣੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਆਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੁਅੰਬਰ ਰਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਸ਼ਰਤ ਮੇਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜੈ ਮਾਲਾ ਲੈ ਕੇ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਦੇ

ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਝਾਕਾਂਗੀ। ਜਿਸ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਡਰ ਨਾਲ ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਜਾਣ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪਤੀ ਬਣਾਵਾਂਗੀ। ਮੈਂ ਜਾਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਖਤਰੀ, ਵੈਸ਼ ਹੋਵੇ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਸੁਅੰਬਰ ਦੀ ਤਰੀਕ ਰੱਖ ਦਿਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਨਿਮੰਤਰਣ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਜੋ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ, ਲਿਖ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ, ਜਵਾਨ, ਬਲਵਾਨ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸੁਅੰਬਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਪਰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨੇਤਰ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਗਏ। ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਇਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਜੈ ਮਾਲਾ ਨਾ ਪਹਿਨਾਅ ਸਕੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਤ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ। ਮੈਂ ਨਾਲ ਸਾਂ। ਤੀਰਥਾਂ ਉਪਰ ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨੇਤਰ ਰਲਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰ ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਗਏ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਪਤੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਹ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦੇਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਤਪਸਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੇਜਵਾਨ ਨੇਤਰਾਂ ਵਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਗਏ। ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਪਰ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਾ ਮੰਨਿਆ, ਮੈਂ ਉਥੇ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾਵਾਂਗੀ ਤਾਂ ਇਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤਪਸਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਾਵਾਂਗੀ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਜਨਮ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੰਘਾਉਣੇ ਪੈਣ, ਮੈਂ ਸ਼ਾਦੀ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਾਂਗੀ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮੈਂ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਮੈਂ ਵੀ ਤਪਸਿਆ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਪਸਿਆ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਬਤੀ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਜਨਮ ਬੀਤਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਕੇਵਲ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤੀ ਬਣਾਵਾਂਗੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਰ ਜਨਮ ਵਿਚ ਕੁਆਰੀ ਹੀ ਰਹਾਂਗੀ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਕਰ ਲਈ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾਵਾਂਗੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਾਵਾਂਗੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਨਮ-ਦਰ-ਜਨਮ ਕੁਆਰੀ ਰਹਾਂਗੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤਪਸਵੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਘੋਰ ਤਪਸਿਆ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਮੇਰੀ ਤਪਸਿਆ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵੀ ਉਥੇ ਆ ਗਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਲੜਕੀ

ਤੇਰੀ ਪਰਾਲਬਧ ਦਾ ਤੀਬਰ ਭੋਗ ਹੈ। ਤੀਬਰ ਪ੍ਰਾਲਯ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਰਮ ਨਵਿਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾਉਣੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ। ਰਿਸ਼ੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹੇ ਤਪਸਵੀ! ਤੇਰੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਕਰਮ ਪਰਾਲਬਧ ਕੋਟੀ ਵਿਚ ਆ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਤੂੰ ਕਿੰਨੇ ਜਨਮ ਲੰਘਾ ਲਵੀਂ ਪਰ ਸ਼ਾਦੀ ਤੇਰੀ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਤਪਸਵੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ! ਤੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਲੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕੁਆਰੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਤੂੰ ਜੋ ਵੀ ਕਰੇਂਗਾ, ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਹੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ! -

**ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀਂ
ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ।**

ਇਹ ਸ਼ਾਦੀ ਤੈਨੂੰ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਅੱਛਾ ਮੈਂ ਸ਼ਾਦੀ ਤਾਂ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਰਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਵਿਧੀ ਪੂਰਵਕ ਪਤੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਜੋ ਸਬੰਧ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸੋ ਉਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਵੈ ਇਛਿਆ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਜਨਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਾਡੀ ਕੇਵਲ ਸ਼ਾਦੀ ਹੀ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਸੋ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਵੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਚਨ ਵੀ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਮੇਰਾ ਉਸ ਨਾਲ ਜੋ ਸਬੰਧ ਜੁੜ ਗਿਆ ਉਹ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਤਕ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ। ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਭੀ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਦਰਗਾਹ ਇਕੱਠੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਗੁਰਮੁਖ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਵਾਲੀ ਭਾਵੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਸਮ ਬਿਰਤੀ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਹੀ ਹੁਕਮ ਚਲਦਾ ਹੈ -

**ਸਰਬ ਜੀਆ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ ਧੁਰਾਹੁ
ਬਿਨੁ ਲੇਖੇ ਨਹੀ ਕੋਈ ਜੀਉ ॥
ਆਪਿ ਅਲੇਖੁ ਕੁਦਰਤਿ ਕਰਿ ਦੇਖੇ
ਹੁਕਮਿ ਚਲਾਏ ਸੋਈ ਜੀਉ ॥**

ਅੰਗ - ੫੬੮
'ਚਲਦਾ....'

ਕਰੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠਿਆ ਕਰੇ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਜਦੋਂ ਨੀਂਦ ਲਹਿ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਬੈਠ ਜਾਇਆ ਕਰੇ, ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ। ਸੋਚਿਆ ਕਰੇ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੀਪੁਰਨ ਹੈ। ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਉਹਦਾ ਨਾਮ ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਹੈ। ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਕੇ, ਉਹਦੇ ਵਲ ਨੂੰ ਸੁਰਤ ਲਿਜਾਉਣੀ ਹੈ, ਸੁਖਾਲਾ ਜਿਹਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਸਾਹ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੈ, ਸਾਹ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਾ ਜਪੈ, ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ਛੁਟੀ ਲੈ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਓ, ਇਹੀ ਦੇਖੀ ਜਾਓ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਹੁਣ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੈ, ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੈ, ਸੌਣਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਜਾਣੈ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੈ 'ਸਤਿਨਾਮੁ' ਕਹਿਣੈ, ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦੈ, 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਹਿਣੈ। ਫੇਰ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਲਓ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਦੇਖੀ ਜਾਓ, ਉਹ ਹਫਤਾ, ਹਫਤੇ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਰੋਗੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਫੇਰ ਜੇ ਸਵਾਸ ਇਕੱਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿੱਕਾ-ਫਿੱਕਾ ਲਗਦੈ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਓ। ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ। ਜਦੋਂ ਸਵਾਸ 'ਤੇ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਇਹ ਫੇਰ ਭੁੱਲਣ ਨਾ ਦਿਓ। ਫੇਰ ਪਦਵੀ ਕਿੱਡੀ ਹੈ -

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ

ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥

ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ ॥ ਅੰਗ- ੩੧੯

ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਪਦਵੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਕੇਵਲ ਸਵਾਸ ਦੇ ਨਾਲ। ਬਾਕੀ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ ਕਰ ਲਈ। ਉਹ ਤਾਂ ਰੱਬ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਰੱਬ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਆਪ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਦੋ 'ਚੋਂ' ਜੋ ਇਕ ਮਿਟ ਗਿਆ ਫੇਰ ਦੂਜਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਕੜਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਮਾੜੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪ 'ਚ ਸਮਾਅ ਲੈਂਦੈ। ਆਪਣਾ ਅਨੰਦ ਦੇ ਦਿੰਦੈ, ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੰਦੈ -

ਕਬੀਰ ਜਾ ਕਉ ਖੋਜਤੇ ਪਾਇਓ ਸੋਈ ਠਉਰੁ ॥

ਸੋਈ ਫਿਰਿ ਕੈ ਤੂ ਭਇਆ ਜਾ ਕਉ ਕਹਤਾ ਅਉਰੁ ॥

ਅੰਗ-੧੩੬੯

ਕਬੀਰ ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਤੂ ਹੁਆ ਮੁਝ ਮਹਿ ਰਹਾ ਨ ਹੂੰ ॥ ਜਬ

ਆਪਾ ਪਰ ਕਾ ਮਿਟਿ ਗਇਆ ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਤੂ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੫

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਉੱਚੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਮ ਨਾਮ ਜਪਦੇ-ਜਪਦੇ ਇਥੇ ਤਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੈ, ਕੋਈ ਔਖੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਸਤੋਤਰ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ।

ਮਰਣਹਾਰੁ ਇਹੁ ਜੀਅਰਾ ਨਾਹੀ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਨਵੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-28)

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ! ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਟੁਟਣਾ ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਜਪੇਂਗਾ ਤਾਂ ਨਾਮ ਦੀ ਜਦੋਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਐਨਰਜੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਤੂੰ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਮੰਡਲ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਭਾਵ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਇਹ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਤੈਨੂੰ ਸੱਚੀ ਰੂਹ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏਗਾ, ਝੂਠੀ ਰੂਹ ਤੋਂ ਤੇਰੀ ਬਿਰਤੀ ਉਠ ਜਾਏਗੀ। ਸੱਚੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ਏਕੋ ਕਰੈ ॥

ਅੰਤਰ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਅੰਤਰਿ ਮਰੈ ॥ ਅੰਗ- ੬੬੧

ਉਹ ਆਤਮਾ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਤੂੰ ਇਸ ਸਾਡੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ। ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਨਾਮ ਜਪੇਂਗਾ, ਵਿਵੇਕ ਮੰਡਲ 'ਚ ਤੇਰੀ ਸੁਰਤ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਏਗੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ ਕਰੀਂ। ਨਾਮ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੇ ਬਲ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਐਨਰਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਮਨ ਠਹਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ -

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਸਬਦੈ ਮਨੁ ਨਹੀ ਠਹਿਰਾ ॥

ਸਿਮਰਹੁ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲੁ

ਅਵਰ ਤਿਆਗਹੁ ਹਉਮੈ ਕਉਰਾ ॥ ਅੰਗ- ੪੧੫

ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਖਿਆਲ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਨਾਮ ਜਪੋ। ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦੇ ਮੰਤਰ, ਉਹਨੂੰ ਬੈਥਰੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਮਧਮਾ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਦਸ ਗੁਣਾਂ ਫਲ ਵਧ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ। ਫੇਰ ਪਸੰਤੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਭਾਵ ਨਾਲ ਰਲਾ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ। ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਰ ਬਾਣੀਆਂ ਨੇ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸੌ-ਸੌ ਗੁਣਾਂ ਫਲ ਵਧ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ। ਫੇਰ ਪਰਾ ਬਾਣੀ ਨਾਭੀ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਹਜ਼ਾਰ ਗੁਣਾਂ ਫਲ ਵਧ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ।

ਸੋ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਨਾਮ ਜਪੇਂਗਾ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਤੈਨੂੰ

ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪੈਂਦੀ ਜਾਏਗੀ। ਫੇਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਦਿਸਣ ਵਾਲਾ ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਜਾਏਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਵਿਵੇਕ ਮੰਡਲ 'ਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਗਿਆਨ ਜਾਗਦਾ ਹੈ -

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸੁ ॥

ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੋਟਿਆ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੩

ਸੋ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਆਕਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ -

ਨਿਰੰਕਾਰ ਮਹਿ ਆਕਾਰੁ ਸਮਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੪੧੪

ਇਹ ਸਾਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਨਿਰੰਕਾਰ 'ਚ ਸਮਾਏ ਜਾਂਦੇ-

ਅਕਲ ਕਲਾ ਸਚੁ ਸਾਚਿ ਟਿਕਾਵੈ ॥

ਸੋ ਨਰੁ ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਨਹੀ ਆਵੈ ॥ ਅੰਗ - ੪੧੪

ਜਦੋਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਸਾਰਾ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰ 'ਚ ਸਮਾਏ ਗਿਆ ਫੇਰ ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਵਖਰਾ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਗਿਆ ਫੇਰ ਰਹਿ ਕੀ ਗਿਆ। ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਤੂੰਹੀਂ-ਤੂੰਹੀਂ ਮੋਹਿਨਾ।

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ

ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ ॥ ਅੰਗ- ੪੦੭

ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੀ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਜੋਤ ਹੈ -

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਧੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ।

ਨਾ ਘਾਟਿ ਹੈ ਬਾਢ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਘਾਟ ਹੋਤ ਹੈ।

ਉਹਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸਾਰਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਆਪ ਹੀ ਖੇਲੁ ਕਰ ਰਿਹੈ। ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਨੇ -

ਏਕ ਮੂਰਤ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ।

ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰ ਏਕ।

ਪਰ ਪਿਆਰਿਆ! ਇਥੋਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਰਹਿਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਤੂੰ ਜਦੋਂ ਲੰਘੇਗਾ। ਫੇਰ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੀ ਜੋ ਮਹਿਮਾ ਹੈ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਵਿਚ, ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਨਾਮ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼

ਹੈ ਇਹ, ਇਹਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀ ਪਈ ਹੈ, ਫੋਕੜ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਬੀਰ ਮਾਇਆ ਡੋਲਨੀ ਪਵਨੁ ਝਕੋਲਨਹਾਰੁ ॥
ਸੰਤਹੁ ਮਾਖਨੁ ਖਾਇਆ ਛਾਛਿ ਪੀਐ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੫

ਕਹਿੰਦੇ ਖੱਟੀ ਲੱਸੀ ਸੰਸਾਰ ਪੀ ਰਿਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਤੱਤ ਵਸਤੂ ਹੈ ਉਹ ਸਾਧੂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ! ਤੈਨੂੰ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹੋਏ ਸੀ, ਇਕ ਰਾਜਾ ਕੋਹੜੀ ਸੀ। ਉਹ ਘਰ ਆ ਗਿਆ, ਆ ਕੇ ਉਹਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ। ਮਾਤਾ ਲੋਈ ਨੂੰ ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਨੇ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਬਹਿ ਜਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ। ਬਿਠਾਲ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਹਿ ਰਾਮ। ਰਾਮ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਫੇਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਹਿ ਰਾਮ। ਫੇਰ ਰਾਮ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਤੀਸਰੀ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਕਹਾ ਦਿਤਾ ਰਾਮ। ਕਹਿੰਦੀ, ਜਾਹ, ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਲੈ। ਰਾਜੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਦਲ ਗਈ। ਰੋਗ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਸੀਗੇ ਹੀ, ਮਾਤਾ ਲੋਈ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਈ ਕਹਿਣ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਸੇਵਾ ਦਾ ਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ, ਇਹ ਵੀ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹੋਣੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਚੀਜ਼ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲ। ਦੇਖੋ, ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਰਾਮ ਕਿਹਾ, ਰੋਗ ਹਟਾ ਦਿਤਾ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜਦੋਂ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਲੋਕ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਲੋਈ-ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਲੋਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਧੰਨ ਹੈਗੇ ਹੀ, ਮਾਤਾ ਲੋਈ ਵੀ ਧੰਨ ਹੈ। ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਲੋਈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਹੋਵੇ ਨਾ। ਇਕ ਕੋਹੜੀ ਰਾਜਾ ਆਇਆ ਸੀ, ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਰਾਮ ਕਹਾ ਕੇ, ਉਹਦਾ ਰੋਗ ਮਿਟਾ ਦਿਤਾ।

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦੇ ਉਤੇ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਤਿਉੜੀ ਪੈ ਗਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਨਮੁੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਲਕੀਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਗੁੱਸਾ ਹੈ ਉਹ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲਕੀਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਉਹ ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਚਿਰ ਤਾਂ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਲਕੀਰ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਗੁੱਸਾ, ਮਨ 'ਚ ਹਰਖ ਜਿਹਾ ਜਾਗ ਪਿਆ ਕਿ ਹੈਂ ਇਹਨੇ ਚੰਗਾ ਨਾ ਕਰਿਆ। ਐਨਾ ਸਤਿਸੰਗ ਸੁਣਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਇਹਨੂੰ ਪਤਾ

ਲੱਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਘਰ ਆ ਗਏ, ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪਰਨਾ ਉਹ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਰਖ ਦਿਤਾ। ਖੁੰਡੀ, ਚਿੱਪੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਰਖ ਦਿਤਾ। ਮਾਤਾ ਲੋਈ ਜੀ ਫੜਨ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਜਿਧਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਸੀ ਓਧਰ ਪਿੱਠ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਉਹ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਵਲ ਪਿੱਠ ਨਾ ਕਰੋ। ਅੱਗੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਘੂਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਬੇਪੀਰ ਲੋਈ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਹੋਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਕੁਛ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੱਠ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਰਾਜ਼ ਤਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਨਰਾਜ਼ ਹੋਏ ਹੋ। ਇਹ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਮੈਨੂੰ ਐਨੀ ਔਖੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਰਾ ਲੈ ਕੇ ਚੀਰ ਦਿਓ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਪਰ ਇਹ ਪਿੱਠ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਸਹਾਰ ਸਕਦੀ -

ਕਰਵਤੁ ਭਲਾ ਨ ਕਰਵਟ ਤੇਰੀ ॥

ਲਾਗੁ ਗਲੇ ਸੁਨੁ ਬਿਨਤੀ ਮੇਰੀ ॥ ੧ ॥

ਹਉ ਵਾਰੀ ਮੁਖੁ ਫੇਰਿ ਪਿਆਰੇ ॥

ਕਰਵਟ ਦੇ ਮੇਂ ਕਉ ਕਾਹੇ ਕਉ ਮਾਰੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਉ ਤਨੁ ਚੀਰਹਿ ਅੰਗੁ ਨ ਮੋਰਉ ॥

ਪਿੰਡੁ ਪਰੈ ਤਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਤੋਰਉ ॥ ਅੰਗ- ੪੮੪

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਚੀਰਨ ਲਗ ਜਾਉਂ, ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਇ ਨੀਂ ਕਹਾਂਗੀ, ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਹਿਲਾਉਂਦੀ, ਆਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਫਾੜ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਮੇਰਾ ਤਨ ਗਿਰ ਜਾਏਗਾ, ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕਦੀ -

ਹਮ ਤੁਮ ਬੀਚੁ ਭਇਓ ਨਹੀ ਕੋਈ ॥

ਤੁਮਹਿ ਸੁ ਕੰਤ ਨਾਰਿ ਹਮ ਸੋਈ ॥ ਅੰਗ- ੪੮੪

ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜੋ ਚੁਗਲੀ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਪਤਨੀ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਹੋਂ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਲੋਈ! ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਤੇਰੇ ਤੋਂ।

ਕਹਿੰਦੀ, ਹੈਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਕਿਹੜੀ ਐਸੀ ਗੱਲ ਕਰ ਦਿਤੀ?

ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਲੋਈ ॥

ਅਬ ਤੁਮਰੀ ਪਰਤੀਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥ ਅੰਗ- ੪੮੪

ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਸੀ, ਉਹ ਤੂੰ ਤੋੜ ਦਿਤਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਕੀ ਐਸੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਤਾਂ ਸਹੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਲੋਈਏ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀਏ,

ਤੈਂ ਰਾਮ ਸਵੱਲੜਾ ਲਾਇਆ।
ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਰਾਮ ਕਹਾ ਕੇ,
ਰੋਗੀ ਦਾ ਰੋਗ ਹਟਾਇਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੇਰੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਦਾ, ਬੇਪ੍ਰਤੀਤੀ ਦਾ
ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਐਨਾ ਸਸਤਾ ਲਾ ਦਿਤਾ
ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ? ਇਕ ਵਾਰੀ ਤੂੰ ਕਹਾ ਦਿੰਦੀ। ਉਹ
ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੀ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣੋ।
ਮੈਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਹੀ ਕਹਾਇਆ, ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ
ਵਾਸਤੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਕਿਉਂ ਕਹਾਇਆ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕੋਈ ਰੋਗ ਐਸਾ ਨਹੀਂ
ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ -

ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੀਏ ਰਸ ਭੋਗ ॥

ਤਾਂ ਤਨਿ ਉਠਿ ਖਲੋਏ ਰੋਗ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੫੬

ਆਦਮੀ ਰੋਗੀ ਹੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ
ਕੇ, ਰਸਾਂ-ਕਸਾਂ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ 'ਚ ਪੈ ਜਾਵੇ -

ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਭੁਲਿਆਂ ਵਿਆਪਨਿ ਸਭੇ ਰੋਗ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੫

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪਾਪ ਸੀ,
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਗਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਰਾਮ ਪਹਿਲਾਂ
ਕਹਾਇਆ। ਦੂਸਰਾ ਜਿਹੜਾ ਰਾਮ ਸੀ ਉਹ ਮੈਂ ਰੋਗ
ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਹਾਇਆ। ਤੀਸਰੀ ਵਾਰੀ ਮੈਂ
ਕਹਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ
ਰੋਗਾਂ 'ਚ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਸੁੱਧ
ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਾਇਆ
ਤਾਂ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਇਹਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਉਹ ਮੈਂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਤਾ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਠੀਕ ਹੈ।
ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਹੋਈ ਸੀ ਮੈਨੂੰ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ
ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ
ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਹਿਮਾ ਹਰਿ ਨਾਮ ਦੀ,
ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਸਦੀ।

ਨਾਮ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਸੰਤ ਰਿਦ ਵਸੈ ॥

ਸੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪਿ ਦੁਰਤ ਸਭੁ ਨਸੈ ॥

ਸੰਤ ਕਾ ਸੰਗੁ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਈਐ ॥

ਸੰਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ ॥

ਨਾਮ ਤੁਲਿ ਕਫੁ ਅਵਰੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਪਾਵੈ ਜਨੁ ਕੋਇ ॥ ੮ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ - ੨੬੫

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ 'ਤੇ ਪੂਰਾ

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਈ। ਬਾਕੀ ਰਹਿਤਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀਆਂ।
ਦਇਆ ਕਰਨੀ, ਖਿਮਾ ਕਰਨੀ, ਸੰਤੋਖ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ,
ਹਿੰਸਾ ਨਾ ਕਰਨੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਝੂਠ ਨਾ ਬੋਲਣਾ,
ਚੋਰੀ ਨਾ ਕਰਨੀ, ਈਰਖਾ ਨਾ ਕਰਨੀ, ਚੁਗਲੀ ਨਾ ਕਰਨੀ,
ਪਾਖੰਡ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਨਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਵਾਸਤੇ ਨਾ
ਵਰਤਣਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ,
ਪਿਆਰਿਆ! ਇਹ ਬਚਨ ਕਮਾ ਤੂੰ। ਇਹਨਾਂ ਬਚਨਾਂ
ਨੂੰ ਕਮਾ ਕੇ ਤੂੰ ਤਰ ਜਾਏਂਗਾ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਾਸ ਸੰਗਤ
ਆਈ, ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਦੀ ਸੰਗਤ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ
ਸੁਖਾਲੀ ਜੁਗਤ ਦੱਸੋ, ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਵੀ ਪਾਰ
ਉਤਾਰਾ ਹੋ ਜਾਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ!
ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸੁਖਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਜੁਗਤ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ
ਇਹ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਜੇ ਕੋਈ ਬਚਨ ਕਮਾਵੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ,
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਪਾਰ ਪਾਵੇਂਗਾ।

ਸੰਤਹੁ ਸਾਗਰੁ ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਐ ॥

ਜੇ ਕੋ ਬਚਨੁ ਕਮਾਵੈ ਸੰਤਨ ਕਾ

ਸੋ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਤਰੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੨੪੭

ਬਚਨ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੈ ਕੋਈ ਕਰ ਲਵੇ। ਇਕ ਸਮੇਂ
ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਮੰਡਲੇਸ਼ਵਰ ਸੰਤ ਮੰਡਲੀ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ
ਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਘੁੰਮਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਮਹਾਤਮਾ
ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੇ ਮੌਜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਭਾਰਤ
ਵਰਸ਼ ਦਾ ਸਾਲ ਵਿਚ, ਦੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਭਰਮਣ ਕਰਿਆ
ਕਰਦੇ ਸੀ। ਨਾਲ ਮੰਡਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਲੋੜਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ
ਘੱਟ ਸੀ। ਗਿਲਟੀਆਂ ਮਾਰ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀਆਂ।
ਇਕ ਚਾਦਰ ਦੀ ਗਿਲਟੀ ਮਾਰ ਲਈ, ਇਕ ਉਪਰ
ਲੈਣ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲਈ। ਹੋਰ ਵਸਤਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਖਦੇ।
ਲੋੜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਘੱਟ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਟੈਚੀ ਚੁੱਕੀ
ਫਿਰਦਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੰਤ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਟੈਚੀ ਨਾਲ ਲਏ
ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਲੋੜਾਂ ਵਧ ਗਈਆਂ, ਬੇਅੰਤ। ਬਹੁਤ ਲੋੜਾਂ
ਵਧ ਗਈਆਂ। ਸੋ ਮੰਡਲੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਘੁੰਮਿਆ ਕਰਦੇ
ਸੀ ਮਹਾਤਮਾ। ਨਾਲੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਕਿਤੇ
10 ਦਿਨ ਠਹਿਰ ਗਏ, ਕਿਤੇ 20 ਦਿਨ ਠਹਿਰ ਕੇ,
ਸੰਗਤਾਂ ਹੋਰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਸਾਰਿਆਂ
ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਣਾ ਰੋਹੀ 'ਚ। ਭਲੇ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ, ਪਤਾ
ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਸਾਡੇ ਰੋਹੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ
ਨੇ, ਫਲਾਣੇ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ। ਜੀਵਨ ਐਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ
ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਮੀਂਹ ਜਾਵੇ, ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਆਵੇ, ਉਥੇ
ਹੀ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਹੀ ਬੈਠ ਦਿਨ ਕੱਟ ਲਿਆ ਕਰਦੇ
ਸੀ। ਸਿਰਫ ਚੌਮਾਸੇ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ
ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ। ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ,

ਉਹ ਵੀ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਫੂਸ ਵਗੈਰਾ ਪਾ ਕੇ, ਛੱਪਰ ਜਿਹਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਭੁੰਜੇ ਪੈ ਕੇ ਸਾਰ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦਾ ਭਰਮਣ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ।

ਸੋ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਇਕ ਨਗਰ 'ਚ ਆ ਗਏ। ਉਥੇ ਉਹ ਤਰੀਕ ਆ ਗਈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ। ਚੌਮਾਸਾ ਉਥੇ ਹੀ ਕੱਟ ਕੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਪਿੰਡ ਸੀ ਉਹ ਡਾਕੂਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੀ ਸਾਰਾ। ਬਾਹਰ ਰੋਹੀ 'ਚ ਆ ਕੇ, ਦਰਖਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸੰਘਣੇ ਝੁੰਡ ਉਥੇ ਡੇਰਾ ਲਾ ਲਿਆ। ਪਿੰਡ 'ਚ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜੂਹ 'ਚ ਬਣੀ ਸੰਤ ਉਤਰੇ ਨੇ ਆ ਕੇ। ਜਿਹਦੀ ਜੂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਆ ਕੇ ਉਤਰ ਜਾਣ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪਾਣੀ ਛਕਾਉਣ ਦਾ। ਪਿੰਡ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਕੇ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮੰਤਰਣ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਜੂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਆਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਸੁਣਨੇ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆਓ। ਲੰਗਰ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਭਲਾ ਹੁੰਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ, ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ।

ਉਥੇ ਜਦੋਂ ਆਏ ਤਾਂ ਡਾਕੂਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੱਜ ਮਹਾਤਮਾ ਉਤਰ ਗਏ ਨੇ ਪਰ ਇਹ ਮਹਾਤਮਾ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਹੀ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੱਢਦੇ ਨੇ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕਹਿਣੈ ਕਿ ਡਾਕੇ ਨਾ ਮਾਰੋ, ਚੋਰੀ ਨਾ ਕਰੋ, ਝੂਠ ਨਾ ਬੋਲੋ, ਛਲ ਨਾ ਕਰੋ, ਧਾੜੇ ਨਾ ਮਾਰੋ, ਖੋਹ-ਖਿੰਝ ਨਾ ਕਰੋ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਪੇਸ਼ਾ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਸਾਧੂ ਆ ਕੇ ਉਤਰ ਗਏ ਨੇ। ਸਾਧੂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਵੈਰੀ ਆਪਣੇ, ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਡਾਕੂ, ਚੋਰ-ਚਕਾਰ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਦਸੋ ਕਿ ਜੇ ਆਪਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਨ ਨਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਬਦਨਾਮੀ ਬੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਸਾਰੇ ਭਰਾ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ, ਆਪਾਂ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਅਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਆਪਾਂ ਕੁਝ ਦਿਓ ਹੀ ਨਾ, ਆਪੇ ਤੁਰ ਜਾਣਗੇ। ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਨਾ ਜਾਓ, ਨਾ ਦਿਓ। ਸਤਿਸੰਗ ਸੁਣੇ ਹੀ ਨਾ, ਜੇ ਸੁਣਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਹੋਏਗਾ। ਕਰੀ ਜਾਣ ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਕਰਨੈ, ਇਥੇ ਭੁੱਖੇ ਬੈਠੋ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਡਾਕੂਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ 'ਚ ਉਤਰ ਗਏ ਨੇ। ਇਹ ਵੀ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਇਕੱਠ ਕਰ ਲਿਆ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੇ ਵਾਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈਆਂ, ਪਹਿਲੇ

ਹਫਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਡਿਊਟੀ, ਦੂਜੇ ਹਫਤੇ ਸਾਡੀ, ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣੇ ਨੇ, ਦੁੱਧ ਲਿਜਾਉਣੇ ਨੇ, ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨੇ ਨੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੌਮਾਸਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੱਟਿਆ। ਬੜੇ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਡਾਕੂਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਕਿ ਭਾਈ! ਮਾੜਾ-ਮੋਟਾ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਮੱਥੇ ਲਗ ਜਾਓ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲਓ ਬਣੀ ਹੁਣ ਜਾਣੈ, ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਮਾੜਾ-ਮੋਟਾ ਉਂਗਲੀ ਨੂੰ ਖੂਨ ਲਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ 'ਚ ਨਾਉਂ ਲਿਖਾ ਲਈਏ। ਆਪਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਛੱਡ ਆਈਏ। ਸਮਾਨ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਚੁਕ ਲਿਆ, ਡਾਕੂਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਵੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਵੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਤੇ ਸੰਤ ਚੁੱਪ ਕਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਵੀ ਚੁੱਪ ਕਰੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਕੋਈ ਬਚਨ ਕਰੋ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬਚਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨਾ ਸੁਣਨ ਦੀ, ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਸਾਡਾ ਸਮਾਨ ਕਾਹਨੂੰ ਚੁੱਕੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋਂ। ਇਥੇ ਰਖ ਦਿਓ ਤੁਸੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸਮਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ। ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਚੋਰੀਆਂ ਡਾਕੇ। ਜਿਹਨਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਕਿਰਤ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਬਚਨ ਮੰਨੋਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਨ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰਖ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਰਖ ਦਿਓ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦਸ ਦਿਓ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਕ ਦਿਨ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਬਾਕੀ ਦਿਨ ਪੀਈ ਜਾਓ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਿਨ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਇਕਾਦਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਪੀਣੀ। ਮਾਸ ਖਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਕ ਜਾਨਵਰ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਣਾ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੀ ਹੈ, ਕਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ, ਹੁਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਚਲੇ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਕ ਗੱਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗਰੀਬ ਦੇ ਚੋਰੀ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲੈ ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਔਖੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸਾਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਕੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਭਾਂਡਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੰਜ ਮਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਸਮਝਣੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ? ਇਕ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਕ ਤੁਹਾਡੀ ਘਰਵਾਲੀ ਦੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਸੱਸ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਮਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਮਾਂ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਮਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਚੌਥੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਇਸ

ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਪੰਜਵੀਂ ਜਿਹੜਾ ਰਾਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ। ਰਾਣੀ ਜਿਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਚੱਲ ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਮਾਂ ਹੀ ਸਮਝ ਲਵਾਂਗੇ। ਸਾਡਾ ਕਿਹੜਾ ਵਾਹ ਪੈਦਾ ਹੈ ਉਥੇ।

ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਕੋਈ ਨਾ, ਅਸੀਂ ਬਚਨ ਕਰੇ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਭਲਾ ਹੀ ਕਰਨਗੇ। ਪੱਕੇ ਹੋਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਪੱਕੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਲਓ ਬਈ, ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਬੰਧਸ਼ ਪਈ ਆਪਣੇ ਉਤੇ, ਪਿੰਡ ਇਕੱਠ ਕਰਿਆ ਕਿ ਆਪਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਰਾਬ ਛੱਡ ਦਿਤੀ ਇਕਾਦਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੀਣੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੁਗਣੀ ਪੀ ਲਿਆ ਕਰੀਏ। ਪੀ ਕੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਵੀ ਪਏ ਰਿਹਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਮਾਸ ਆਪਾਂ ਕਾਂ ਦਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਾਂ ਖਾਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਬਿਲਕੁਲ ਫਿੱਟ ਬਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਚੌਥੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਇਕ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਹੀ ਕਿ ਗਰੀਬ ਦੇ ਘਰ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਗਰੀਬ ਦੇ ਘਰ ਕੀ ਹੁੰਦੈ? ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਕ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਕਹਿ ਦਿਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲੂਣ ਖਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੁਰਾ ਕਰਨਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਆਪਾਂ ਜਿਹਦਾ ਬੁਰਾ ਕਰਨੈ, ਲੂਣ ਉਹਦਾ ਖਾਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਰਦਾਰ ਜਿਹੜਾ ਸੀ, ਜਿਹਦੇ ਘਰ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਉਹ ਗਰੀਬ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਇਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਫਲਾਣਾ ਅਮੀਰ ਹੈ, ਫਲਾਣਾ ਅਮੀਰ ਹੈ। ਹੁੰਦੇ-ਹੁੰਦੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਕੁਮੰਦ ਲਾਈ। ਕੁਮੰਦ ਲਾ ਕੇ ਉਹਦੇ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਰਾਣੀ ਦੇ ਬੈਂਡਰੂਮ 'ਚ ਜਾ ਵੜਿਆ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਗਹਿਣੇ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਏ। ਰਾਣੀ ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੀ ਸੀ, ਰਾਜਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹ ਬੁੱਢਾ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਬਣਦੀ ਘੱਟ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਖੜਕਾ ਦੇਖਿਆ। ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਗਹਿਣੇ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਨੇ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਤੁਸੀਂ ਕਾਹਨੂੰ ਚੁਕਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਹੀ ਚੁਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਰੋਸ਼ਨੀ ਕਰ ਲਈ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਗਹਿਣੇ ਆਪਣੇ ਫੜਾ ਦਿਤੇ, ਹੋਰ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਸੀ ਸਾਰੇ ਫੜਾ ਦਿਤੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੀ ਜਾਣਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਓ। ਮੈਂ ਪਤਨੀ ਤੁਹਾਡੀ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਰਾਜੇ ਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ ਮਾਂ! ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰ। ਸਾਡੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਵਾਈ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕਰਨੀ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕਦੇ-ਚੁੱਕਦੇ ਸਮਾਨ ਇਕ ਰਕੇਬੀ 'ਚ ਨਮਕ ਸੀ, ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਗ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲੈ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਆਹ ਨਮਕ ਪੈ ਗਿਆ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹ 'ਚ, ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਗਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜੇ

ਨੇ ਪਤਾ ਕਰਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਰਾਤ ਡਾਕਾ ਮਾਰਨ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਸਰਦਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇ। ਰਾਜਾ ਵੀ ਜਾਗਦਾ ਸੀ, ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਈ। ਉਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਚੱਲੋ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਡਾਕੂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਰਾਜੇ ਨੇ। ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਗਏ ਸੀ ਇਕ ਸੰਤ, ਆਹ ਗੱਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜੇ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਰਾਣੀ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਸੀ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਚੱਲੋ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਰਾਜੇ ਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਦੂਜਾ ਅਸੀਂ ਨਮਕ ਖਾ ਲਿਆ।

ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਿਆਰਿਓ! ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬਚਨ ਦੇ ਐਨੇ ਪੱਕੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੱਡਦਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਾ ਦਿਤਾ। ਓਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪਦਵੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰਖ ਲਿਆ। ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਚੋਰ ਜਾਂ ਉਹਨੇ ਫੜ ਲਏ, ਜਾਂ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਲਾ ਦਿਤੇ। ਬਿਲਕੁਲ ਰਾਜ 'ਚ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਧਰੋਂ ਇਹ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਲਗ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਬੋਝਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦੇਖੋ, ਕਿਥੋਂ ਦੀ ਕਿਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਬੁਲਾ-ਬੁਲਾ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਹੁੰਦੇ-ਹੁੰਦੇ ਇਹ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਡਾਕੂਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਲੀ ਅਹਿਦ ਬਣਾ ਕੇ, ਰਾਜ ਇਹਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਕੀਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਕਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਵੇ ਤਾਂ ਰਾਜੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਹਾਰਨਾ, ਮੈਂ ਬਚਨ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜੀ ਹੋਣੈ। ਸੰਤ ਆਏ ਉਸੇ ਪਿੰਡ 'ਚ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਆਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਤਾਂ ਹਾਲ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਐ। ਸਾਰੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਆ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਸਰਦਾਰ? ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀ ਉਹ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਦੇ ਰਾਜ ਕਰ ਰਿਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਬਚਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਉਹ ਤਾਂ ਬੜੀ ਉੱਚੀ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਾਉਂਦੈ, ਸਾਧੂ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਐ ਉਸ ਨੇ। ਪਰ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਹੈ, ਕਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਹਕੀਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਖਾ ਲੈ। ਉਹ ਖਾਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਤ ਆਏ। ਹਕੀਮ ਸੀ ਬੜੇ ਭਾਰੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੇ ਰਾਜੀ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇ ਕੇ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕ ਦਿਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਕਮਾਉਣ ਵਿਚ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਫਲ ਹੈ -

ਸੰਤਹੁ ਸਾਗਰੁ ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਐ ॥

ਜੇ ਕੋ ਬਚਨੁ ਕਮਾਵੈ ਸੰਤਨ ਕਾ

ਸੋ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਤਰੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੨੪੭

ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ! ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਮਾਉਣੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਬਚਨ ਤੈਨੂੰ ਕਰ ਦਿਤੇ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ। ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, 5-10 ਦਿਨ ਰਿਹਾ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ। ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਿਰਤ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੇਮ ਬਣਾ ਲਿਆ -

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ

ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥ ਅੰਗ - ੩੦੫

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਣਾ, ਜਾਗ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ। ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਮੰਤਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨੈ -

ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ

ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ ॥

ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ

ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਦੋਖ ਲਹਿ ਜਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੩੦੫

ਹਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦੈ, ਜਿਹੜਾ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਹੈ ਉਹਦਾ ਬੈਠ ਕੇ ਸਾਧਨ ਕਰੇ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਾਣੀ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਹੈ ਧਰਤੀ। ਨਾਮ ਹੈ ਬੀਜ। ਨਾਮ ਨੂੰ ਫਲ ਪੈਣੈ, ਬਾਣੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸਾਂਭਣੈ। ਦੋਵੇਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੇ, ਬਾਣੀ 'ਤੇ ਨਾਮ। ਸੋ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਅੱਗੇ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਬੈਠਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਇਕਾਂਤ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਖਿੱਚਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਤਾਂ ਸੁਰਤ ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਦੂਸਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਣੈ ਤੇ ਜਾਗ ਕੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਓ ਕੌਣ ਜਾਗਦੇ,

ਕੋਈ ਜਾਗਦੇ ਨੇ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ।

ਭਿੰਨੀ ਰੈਨੜੀਐ ਚਾਮਕਨਿ ਤਾਰੇ ॥

ਜਾਗਹਿ ਸੰਤ ਜਨਾ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ ॥

ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ ਸਦਾ ਜਾਗਹਿ ਨਾਮੁ ਸਿਮਰਹਿ ਅਨਦਿਨੋ ॥

ਚਰਣ ਕਮਲ ਧਿਆਨੁ ਹਿਰਦੈ

ਪ੍ਰਭ ਬਿਸਰੁ ਨਾਹੀ ਇਕੁ ਖਿਨੋ ॥

ਤਜਿ ਮਾਨੁ ਮੋਹੁ ਬਿਕਾਰੁ ਮਨ ਕਾ

ਕਲਮਲਾ ਦੁਖ ਜਾਰੇ ॥

ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ ਸਦਾ ਜਾਗਹਿ

ਹਰਿ ਦਾਸ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ- ੪੫੯

ਸੋ ਇਹ ਨੇਮ ਹੈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ -

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ

ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥

ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ

ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ ॥

ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ

ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਦੋਖ ਲਹਿ ਜਾਵੈ ॥

ਫਿਰਿ ਚੜੈ ਦਿਵਸੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਵੈ

ਬਹਦਿਆ ਉਠਦਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥

ਅੰਗ- ੩੦੫

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਕੇ ਢਾਈ ਘੰਟੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੈ, ਫੇਰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੈ, ਫੇਰ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦੈ। ਜੇ ਰਹਿਤਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੈ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ -

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ

ਗੁਰਮਤਿ ਰਿਦੈ ਗਰੀਬੀ ਆਵੈ।

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ ਪਰ ਨਾਰੀ ਦੈ ਨੇੜਿ ਨ ਜਾਵੈ।

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ ਪਰਦਰਬੈ ਨੋ ਹਥੁ ਨ ਲਾਵੈ।

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ ਪਰਨਿੰਦਾ ਸੁਣਿ ਆਪੁ ਹਟਾਵੈ।

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ

ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸੁ ਕਮਾਵੈ।

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ

ਥੋੜਾ ਸਵੈ ਥੋੜਾ ਹੀ ਖਾਵੈ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋਈ ਸਹਜਿ ਸਮਾਵੈ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਇਹ ਰਹਿਤਾਂ ਰਖ ਕੇ ਸਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਉਹ ਕਿਰਤ ਵੀ ਕਰਦੈ, ਨਾਲ ਨਾਮ ਵੀ ਜਪਦੈ। ਹੱਥੀਂ ਪੈਰੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦੈ ਤੇ ਸੁਰਤਿ ਆਪਣੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦੈ।

ਸੋ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬੜਾ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ। ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਦੈ, ਹਰੇਕ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੈ। ਨਵਾਬ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਕਦਰ ਬਹੁਤ ਵਧਦੀ ਹੀ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਕੋਈ ਦੋਖੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦੋਖੀ ਬੇਮਤਲਬੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸੰਤ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਨਾ ਬਚਨ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਐਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਮਨਾਉਂਦੇ ਨੇ ਦਿਲੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ,

ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬਤ ਕਾ ਭਲਾ।

ਈਰਖਾ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਈਰਖਾਲੂ ਈਰਖਾ ਦੇ ਵਸ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਕਾਰਨ ਵੈਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਜਿਹੜੇ ਡੋਬਣ

ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦੈ-
ਧਾਰਨਾ - ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਮਾਂਵਦੇ,
ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਪਿਆਰ।

ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਮਾਂਵਦੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਪਿਆਰੁ ॥
ਅਗੈ ਪਿਛੈ ਸੁਖੁ ਨਹੀ ਮਰਿ ਜੰਮਹਿ ਵਾਰੋ ਵਾਰ ॥

ਅੰਗ- ੬੪੯

ਕੁਝ ਲੋਕ ਅਕਾਰਨ ਵੈਰ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਤੋਲਣਾ, ਇਕ ਰੱਤੀ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਤੋਲਣਾ। ਪੱਲੜਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਰੱਖਣੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਘਾਟਾ ਆਉਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੋਰਾ। ਵਧਦਾ ਹੀ ਜਾਏਗਾ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਦੇ ਵਿਚ ਐਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੇਰੀ ਕਮਾਈ 'ਚੋਂ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇ, ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਕੱਢੀ ਜਾਈ, ਉਹਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੋਏਗਾ, ਫੇਰ ਕਦੇ ਵੀ ਦਰਿੰਦਰ ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਏਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਿੰਦਰ ਦਾ ਜੇ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਹੈ ਤਾਂ ਦਾਨ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਮਾੜੇ ਪਾਪ ਕਰਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰੇਗਾ, ਉਹਦਾ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਦਾਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਦਸਵੰਧ ਦੇ ਵਿਚ। ਦਸਵੰਧ ਦੇਣਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ, ਗ੍ਰਹਿਸਤੀਆਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਜਦੋਂ ਇਹੀ ਪੈਸਾ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੈ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਜਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਕੋਲ ਆ ਜਾਂਦੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਘਨ ਸਾਰੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਸੰਜੀਵਨੀ ਦੀ ਬੂਟੀ ਬਣ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦੈ। ਸੰਤ ਤਾਂ ਰਖਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲੈਣਾ ਕੀ ਹੈ ਪੈਸਿਆਂ ਤੋਂ। ਉਹ ਦੁਸ਼ਟ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦੈ ਕਿ ਨਵਾਬ ਦਾ ਇਹ ਚਹੇਤਾ ਬਣਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਹੇਠੀ ਦਿਖਾਈਏ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰੀਏ, ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਇਹਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਇਹਦੀ ਮਹਿਮਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਖੜਯੰਤਰ ਐਸੇ ਰਚ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਘੱਟ ਵੱਟਾ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਅੱਖ ਬਚਾ ਕੇ ਤੇ ਨਵਾਬ ਦੇ ਪਾਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਨਾ ਤੁਹਾਡਾ ਧਲਵਈ ਇਹ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਹਰੇਕ ਵਾਰੀ ਘੱਟ ਤੋਲਦੈ। ਇਹਦਾ ਵੱਟਾ ਘੱਟ ਹੈ, ਉਹ ਪੈਸੇ ਇਹ ਆਪ ਖਾ ਜਾਂਦੈ। ਉਹਦਾ ਨਵਾਬ ਦਾ ਇਹ ਅਸੂਲ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਵੱਟਾ ਘੱਟ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਉਹਦਾ ਮਾਸ ਕੱਟ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਸਜ਼ਾ ਐਸੀ ਸਖਤ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਵਾਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਕਦੇ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਕਿ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ, ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਿੱਖ, ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਵੈਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ

ਕਰਦਾ। ਤੂੰ ਗਲਤ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਉਹਨੇ ਜਦੋਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਿਹਾ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਹੈ ਦੇ ਦਿਓ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵਾਂਗਾ ਤੈਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਛੱਡਣਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਠੀਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵੱਟਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਮੈਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛਾਪਾ ਮਾਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਗੱਲ ਕਿਤੇ ਨਿਕਲ ਗਈ, ਉਹਨੇ ਵੱਟਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬਦਲ ਦੇਣੈ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਜੇ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਵਰਗਾ ਸਿੱਖ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੈ। ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ 'ਤੇ ਫੇਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਾ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਨਹੀਂ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੂੰ ਹੋ ਜਾਈਂ ਸਜ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਾ ਕੇ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਦੇ ਨੇ। ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਅਜੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਹੀ ਲੱਗਿਆ ਸੀ। ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਬੀ ਸਾਨੂੰ ਦੇ-ਦੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਗੱਲ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਵੱਟੇ ਤੋਲਣੇ ਨੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰਾ ਵੱਟਾ ਗਲਤ ਹੈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਚਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਨਵਾਂ ਵੱਟਾ ਪਿਆ ਦੇਖਿਆ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿਸੇ ਨੇ। ਡਰ ਗਏ ਕਿ ਹੈਂ! ਅੱਜ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ ਘੱਟ ਹੈ ਕਿੰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਹ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਵੱਟਾ ਇਥੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੱਟਾ ਉਹਨੇ ਚੁੱਕਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਕਹਿੰਦਾ, ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਤੋਲੋ ਆਹ ਵੱਟਾ। ਵੱਟੇ ਲੈ ਲਏ ਗਏ। ਅਸਲੀ ਵੱਟਾ ਪੂਰਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਪਾ ਲਿਆ, ਦੂਜੇ 'ਚ ਦੂਜਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਭਾਣਾ ਕੀ ਵਰਤਦੈ, ਉਥੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਲਈਆਂ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਨੇ। ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ -

ਧਾਰਨਾ - ਧਰ ਲਿਆ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ,
ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਨੇ।

ਵੱਟਾ ਫੜ ਲਿਆ, ਨਵਾਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੋਲੋ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ। ਇਕ ਪੱਲੜੇ 'ਚ ਅਸਲੀ ਵੱਟਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਐ, ਇਕ 'ਚ ਜੋ ਨਕਲੀ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ ਉਹ ਪਾਇਆ ਹੋਇਐ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਉਜਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਦੁਕਾਨ 'ਚੋਂ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਵੱਟਾ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਮੰਨਣਾ

ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਜੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਸ ਪੱਲ ਦੇ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗੀ ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਹ ਘੱਟ ਨਿਕਲਿਆ -

ਧਾਰਨਾ - ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਜਗਤ ਉਤੇ ਕੋਈ,
ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੀ ਰੱਖੇ ਲੱਜਿਆ।

ਸਗਲ ਦੁਆਰ ਕਉ ਛਾਡਿ ਕੈ ਗਹਯੋ ਤੁਹਾਰੋ ਦੁਆਰ॥
ਬਾਂਹਿ ਗਹੇ ਕੀ ਲਾਜ ਅਸਿ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸ ਤੁਹਾਰ॥

ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਰਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ। ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਕੁਛ ਜਾਣਦੇ ਹੋ -

ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਅੰਤਰ ਕੀ ਜਾਨਤ॥

ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਕੀ ਪੀਰ ਪਛਾਨਤ॥ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਵੱਟਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਧਰ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ 5 ਪੈਸੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣ ਦਿਤਾ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਫੜ ਲਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਟਾ ਪਾਇਆ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸੇ ਹੱਥ 'ਚ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਲੱਗੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ਪੱਲੜੇ ਨੂੰ। ਇਹ ਤਾਂ ਘੱਟ ਸੀਗਾ, ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਚੋਰੀ ਤੋਲ ਕੇ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਟਾ ਪਾ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਨੇ, ਏਧਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 5 ਪੈਸੇ ਕਰ ਲਏ। 10 ਵਾਰੀ ਤੋਲਿਆ ਹੋਣਾ ਉਹਨੇ। ਹੁਣ ਜਿਹਦੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੈ, ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਕੌਣ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਦੁਖ ਦੇ ਦੇਵੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਸੋ ਦੁਖ ਕੈਸਾ ਪਾਵੈ,
ਜਿਸਦਾ ਰਾਖਾ ਹੈ ਪੁਮਾਤਮਾ।

ਜਿਸ ਕੇ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਤੂੰ ਸੁਆਮੀ ਸੋ ਦੁਖ ਕੈਸਾ ਪਾਵੈ ॥

ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਣੈ ਮਾਇਆ ਮਦਿ ਮਾਤਾ

ਮਰਣਾ ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ ॥ ੧ ॥

ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਰਾਇ ਤੂੰ ਸੰਤਾ ਕਾ ਸੰਤ ਤੇਰੇ ॥

ਤੇਰੇ ਸੇਵਕ ਕਉ ਭਉ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ਜਮੁ ਨਹੀ ਆਵੈ ਨੇਰੇ ॥

ਅੰਗ- ੭੪੯

ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦੇ, ਉਹਦਾ ਮੂੰਹ ਪੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਜੀ ਦੇਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕੀਂ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਨਵਾਬ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਤੇ। ਕਿੰਨਾ ਸਿਜਦਾ ਕਰ ਰਿਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਸੰਜੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਪੀਲਾ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਹੈ ਨਿੰਦਕ ਦਾ, ਚੁਗਲ ਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਜੇ ਕੱਢਣੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੱਢ ਲੈ। ਹੈਰਾਨ ਹੈ, ਹੁਣ ਬੋਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਏਧਰ ਤੋਲੋ ਕਿ ਏਧਰ ਤੋਲੋ। ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਘੱਟ ਹੈ। ਹੋਇਆ

ਕੀ? ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਹੱਥ ਦੇਈ ਬੈਠੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਪਰਦਾ ਢੱਕ ਲਿਆ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦਾ,
ਬਿਰਦ ਪਛਾਣ ਆਪਣਾ।

ਅਪੁਨੇ ਜਨ ਕਾ ਪਰਦਾ ਢਾਕੈ ॥

ਅਪਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਸਰਪਰ ਰਾਖੈ ॥

ਅਪਨੇ ਦਾਸ ਕਉ ਦੇਇ ਵਡਾਈ ॥

ਅਪਨੇ ਸੇਵਕ ਕਉ ਨਾਮੁ ਜਪਾਈ ॥

ਅਪਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਆਪਿ ਪਤਿ ਰਾਖੈ ॥

ਤਾ ਕੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਕੋਇ ਨ ਲਾਖੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੮੫

ਕੌਤਕ ਵਰਤ ਗਿਆ। ਜਿੰਨੇ ਦੋਖੀ ਸੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਇਕ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਸੀ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੂੰਹ ਢਿੱਕਾ ਪੈ ਗਿਆ ਉਸ ਦਾ। ਨਵਾਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ! ਬੜੀ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈਂ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਆ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਉਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੋਸ਼ਕਾਰ ਬਣਾਵਾਂਗਾ। ਤੂੰ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਮੇਰੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ। ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਚੁਗਲ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿਓ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਸੁਖ ਕਦੇ ਨਾ ਪਾਉਂਦੇ ਜੀ,
ਮੁਗਧ ਨਰ ਸੰਤਾਂ ਖਹੰਦੇ।

ਪ੍ਰਗਟ ਪਹਾਰਾ ਜਾਪਦਾ ਸਭਿ ਲੋਕ ਸੁਣੰਦੇ ॥

ਸੁਖੁ ਨ ਪਾਇਨਿ ਮੁਗਧ ਨਰ ਸੰਤ ਨਾਲਿ ਖਹੰਦੇ ॥

ਅੰਗ- ੩੦੬

ਸੋ ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਜੋ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਤੇ ਪਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਿੱਖ ਦੀ, ਗੁਰੂ ਜੋ ਹੈ ਸਿੱਖ ਦਾ ਰਾਖਾ ਹੈ। ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਹਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਅਪੁਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਆਪੇ ਰਾਖੈ ਆਪੇ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥

ਜਹ ਜਹ ਕਾਜ ਕਿਰਤਿ ਸੇਵਕ ਕੀ

ਤਹਾ ਤਹਾ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥ ੧ ॥

ਸੇਵਕ ਕਉ ਨਿਕਟੀ ਹੋਇ ਦਿਖਾਵੈ ॥

ਜੋ ਜੋ ਕਹੈ ਠਾਕੁਰ ਪਹਿ ਸੇਵਕੁ ਤਤਕਾਲ ਹੋਇ ਆਵੈ ॥ ੧

॥ ਰਹਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੪੦੩

ਸੋ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ।

ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ ਤਿਨਿ ਸਗਲੀ ਚਿੰਤ ਮਿਟਾਈ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਪਰਮੇਸਰਿ ਦਿਤਾ ਬੰਨਾ ॥
ਦੁਖ ਰੋਗ ਕਾ ਡੇਰਾ ਭੰਨਾ ॥
ਅਨਦ ਕਰਹਿ ਨਰ ਨਾਰੀ ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ ॥ ੧ ॥
ਸੰਤਹੁ ਸੁਖੁ ਹੋਆ ਸਭ ਬਾਣੀ ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸਰੁ
ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਭਨੀ ਜਾਈ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ ॥
ਤਿਨਿ ਸਗਲੀ ਚਿੰਤ ਮਿਟਾਈ ॥
ਦਇਆਲ ਪੁਰਖ ਮਿਹਰਵਾਨਾ ॥
ਹਰਿ ਨਾਨਕ ਸਾਰੁ ਵਖਾਨਾ ॥ ੨ ॥ ੧੩ ॥ ੨੨ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੦

ਸੋ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ -
ਦੁਖ ਰੋਗ ਸੰਤਾਪ ਉਤਰੇ ਸੁਣੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥ ਅੰਗ- ੯੨੨
ਬਾਣੀ ਸੁਣਨ ਨਾਲ, ਬਾਣੀ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ,
ਕਲੇਸ਼ਾਂ, ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ
ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਸੋ -
ਆਵਹੁ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਹੋ
ਗਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥
ਬਾਣੀ ਤ ਗਾਵਹੁ ਗੁਰੂ ਕੇਰੀ ਬਾਣੀਆ ਸਿਰਿ ਬਾਣੀ ॥
ਅੰਗ- ੯੨੦

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੇ ॥
ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕੁ ਜਨੁ ਮਾਨੈ
ਪਰਤਖਿ ਗੁਰੂ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ਅੰਗ- ੯੮੨

ਜਿਹੜੀ ਨਾਮ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਨ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਲੱਚਰ
ਗੀਤ, ਗੰਦੇ ਗੀਤ ਇਹ ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸੱਚੀ
ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਵਹੁ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਹੋ
ਗਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥
ਬਾਣੀ ਤ ਗਾਵਹੁ ਗੁਰੂ ਕੇਰੀ ਬਾਣੀਆ ਸਿਰਿ ਬਾਣੀ ॥
ਅੰਗ- ੯੨੦

'ਪਰਮੇਸਰਿ ਦਿਤਾ ਬੰਨਾ ॥' 'ਬੰਨਾ' ਰੋਕ ਲਾ
ਦੇਣੀ। ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਖ ਤੇ ਰੋਗ ਜਿਹੜੇ ਡੇਰਾ ਲਾ
ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਭੰਨ
ਦਿਤਾ, ਡੇਰਾ ਚੁੱਕ ਦਿਤਾ - 'ਦੁਖੁ ਰੋਗ ਕਾ ਡੇਰਾ ਭੰਨਾ'।

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ!
ਖਿਆਲ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕੀਏ, ਚਿੰਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ
ਇਕਾਗਰ ਕਰੀਏ। ਰਸਨਾ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਵਾਸਤੇ
ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰੋ ਜੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਰਹਿਮਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ
ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ - 'ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ
ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੇ ॥ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕੁ
ਜਨੁ ਮਾਨੈ ਪਰਤਖਿ ਗੁਰੂ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥' ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਆ ਕੇ, ਬੈਠ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਸਤਿਸੰਗ
ਵਿਚ ਲਗ ਗਿਆ, ਲੇਖੇ ਦੇ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਅਨੰਦੁ ਭਇਆ ਮੇਰੀ ਮਾਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੈ ਪਾਇਆ ॥
ਅੰਗ- ੯੧੭
ਆਨੰਦੁ ਆਨੰਦੁ ਸਭੁ ਕੇ ਕਹੈ ਆਨੰਦੁ ਗੁਰੂ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ॥
ਅੰਗ- ੯੧੭

ਨਿਮਖ ਏਕ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੇਇ
ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸੀਤਲੁ ਹੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੪੪

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥
ਸੁਣਿਐ ਦੁਖੁ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥ ਅੰਗ- ੩

ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਰਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅੰਦਰ, ਘਰ ਵਿਚ ਸੁੱਖ
ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਗਰ-ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਰਤ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ-
ਇਹ ਬਾਣੀ ਜੋ ਜੀਅਹੁ ਜਾਣੈ
ਤਿਸੁ ਅੰਤਰਿ ਰਵੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੭

ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਾਂ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚੱਲਿਆ,
ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ, ਬਾਣੀ ਸੁਣੀ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ
ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਦੁਖ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ
ਰਹਿੰਦਾ। ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਵਰਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੀ
ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਖੇੜੇ, ਅਨੰਦ ਵਰਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਫੇਰ
ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਚ ਇਹ ਆ ਜਾਂਦੇ -

ਇਹ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਹੈ, ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੰਤਰ ਦਾ ਉਚਾਰਨ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਨਗਰ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਜੋ ਨਰੁ ਦੁਖੁ ਮੈ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਮਾਨੈ ॥
ਸੁਖੁ ਸਨੇਹੁ ਅਰੁ ਭੈ ਨਹੀ ਜਾ ਕੈ ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਮਾਨੈ ॥ ੧
॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਹ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹ ਉਸਤਤਿ ਜਾ ਕੈ
ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਭਿਮਾਨਾ ॥
ਹਰਖੁ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਉ
ਨਾਹਿ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨਾ ॥ ਅੰਗ- ੬੩੩

ਦੇਹੀ ਕਿਸ ਕੀ ਬਾਪੁਰੀ ਪਵਿੱਤੁ ਹੋਇਗੋ ਗ੍ਰਾਮੁ ॥

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਆਤਮ ਹਿਤਾਵੈ ॥
ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਕਹਾਵੈ ॥
ਤੈਸਾ ਹਰਖੁ ਤੈਸਾ ਉਸੁ ਸੋਗੁ ॥

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 39 'ਤੇ)

ਨੂਰਾਨੀ ਮਿਲਾਪ - 29 (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨ ਸੁਣਿਆ ਪੇਖਿਆ.....)

ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਸਤੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-41)
ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥

ਅੰਗ- 441

ਆਤਮ ਮਾਰਗੀ ਪੈਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਕੇਵਲ ਤਨ ਦੇ ਵਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਨ ਲਈ 'ਮਨ' ਦਾ ਸਾਥ ਵੀ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਮਨ ਦੀ ਘਾੜਤ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਅਧਾਰ ਮਨ ਹੀ ਹੈ।

ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਇਹ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੰਜਮੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਇਹ ਸਾਧਨਾ ਸੰਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਉਪਰਾਮਤਾ ਵਧਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਲੋਚਦਾ ਹੈ। ਵੈਰਾਗ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਲੱਛਣ ਹੈ।

ਮਨੁ ਬੈਰਾਗੀ ਘਰਿ ਵਸੈ ਸਚ ਭੈ ਰਾਤਾ ਹੋਇ॥ ਅੰਗ- ੨੧

ਹੁਣ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਤੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਇਹ ਮਨ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਧੇਅ (ਸਰੂਪ) ਵਲ ਨੂੰ ਰੁਖ ਕਰਦਾ ਹੈ। 'ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥' ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨਾ! ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਆਪੇ ਤੋਂ ਤੇਰਾ ਆਪਣਾ ਤੁਛ ਆਪਾ ਅਲੱਗ ਭਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਹੀ ਅੰਸ਼ ਹੈ। ਜੇ ਤਨ ਨੂੰ ਹਟੜੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਵਣਜਾਰਾ ਹੈ। 'ਤਨ ਹਟੜੀ ਮਨ ਵਣਜਾਰਾ' ਹੁਣ ਮਨ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਦੇ ਅਨੰਦ (ਵਿਗਾਸ) ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ -

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ
ਪਕਰਿਓ ਗਢ ਕੋ ਰਾਜਾ॥

ਅੰਗ- ੧੧੬੧

ਨਿਰੰਤਰ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਇਸ ਮਨ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਵੱਡੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਵੀਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ 1996-97 ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ 'ਮਨ ਮਵਾਸੀ ਰਾਜਾ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ 36 ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਲੇਖ ਛਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅਨੁਭਵੀ, ਕਮਾਏ ਹੋਏ ਬਚਨਾਂ

ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਉਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਨੂੰ ਤਾਜਾ ਕਰਕੇ ਦਾਸ ਕੁਝ ਕੁ ਅੱਖਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਮਨ ਅਮਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਹਉਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਹਮ ਕੀਆ ਹਮ ਕਰਹਗੇ ਹਮ ਮੂਰਖ ਗਾਵਾਰ॥

ਅੰਗ- ੩੯

ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਤਰਸ ਭਰੀ ਨਦਰਿ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਇਆ, ਹਮਦਰਦੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੇਧ ਦੇਣ ਹਿਤ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਉਮਾਹ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹ॥

ਅੰਗ - ੨੨੩

ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕਉ ਦੁਇ ਭਲੇ ਏਕੁ ਸੰਤੁ ਇਕੁ ਰਾਮੁ ॥

ਰਾਮੁ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੋ ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੨੩

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੁ ਮਹਿ ਨਾਹੀ

ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ

ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥

ਅੰਗ- ੨੪੯

'ਆਪਿ ਜਪਹੁ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵਹੁ' (ਅੰਗ- ੨੯੦) ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਢਾਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਲਾਉਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹੰਢਾਇਆ ਤੇ ਕਮਾਇਆ।

ਸਾਰੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਸਰਬ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਨੂੰ ਪਿਉਂਦ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਬਖਸ਼ਣੀ ਸੀ। ਪਿਉਂਦ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕਲਮਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਬਾਗ ਖਿਲਾਉਣਾ ਸੀ। ਸੋ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਨੂੰ ਮਨ ਦੀ ਘਾੜਤ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਸਮਝਾਉਣਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ। ਧਰਮ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਾਨਣਾ ਸੀ ਪਰ ਪੂਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਾਂਘ ਸੀ, ਅਰਦਾਸ ਸੀ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 39 'ਤੇ)

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਮਿਤੀ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ 1 ਨਵੰਬਰ 2021

ਨੂੰ ਹੋਏ

ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ

ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

31 ਅਕਤੂਬਰ

ਸੰਚਖੰਡਵਾਸੀ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਬੀ) ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੂ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ
ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ
ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੯

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਰਬਾਰ ਮਹਾਪੁਰਖ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਚਾਲਕ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ - ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ (ਬੀਬੀ ਚਰਨਜੀਤ

ਸੰਚਖੰਡਵਾਸੀ
ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਕੌਰ) ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਉਪਰੰਤ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ 8.30 ਵਜੇ ਤਕ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥਿਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਦੂਰ ਨੇੜਿਉਂ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬੜੇ ਪਿਆਰ, ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਾਮ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹਨ-

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਨਾਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥਾ, ਰਾਗੀ ਜੱਥਾ ਭਾਈ ਮਨਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਭਾਈ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਯੂ.ਪੀ ਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਕੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਨੂੜ ਵਾਲੇ, ਬਾਬਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਘੋਲਾ, ਕੀਰਤਨ ਸੰਤ ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਥੇਦਾਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ, ਉਪਰੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਜਗਤ ਵਿਚੋਂ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਓਪਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਵਾਇਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਡੀਨ ਡਾ. ਸਰਬਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਓਪਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੈਂਟਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਡਾ. ਬੀਬੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚਾਹਲ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਘਾਲਨਾ ਕਮਾਈਆਂ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਵੰਡ ਫਕਣਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ। ਅੰਜ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਈ। 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਕਜ਼ੀਨ ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅੰਧੀ ਭੇਟਾ 'ਤੇ ਇਝੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਸਮਾਗਮ - 31 ਅਕਤੂਬਰ - ਰਾਤ

31 ਅਕਤੂਬਰ ਦਿਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ/ ਬਾਨੀ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ (ਸਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੋਏ। ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਘਾਲਣਾ ਕਮਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਬਾਬਾ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਪੀ, ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੰਗਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਰਾਗੀ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਢਾਡੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਨਮੋਲ, ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧੌਨਾ ਭਗਤ, ਭਾਈ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਨੀਲਾ, ਗਿਆਨੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਯੂ.ਪੀ, ਢਾਡੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ਬਾਬਾ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਬਾਬਾ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਉਪਰੰਤ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਹੋਈ।

1 ਨਵੰਬਰ - ਦਿਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮ

1 ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਪੁਰਬ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਬੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ (ਬੀਜੀ) ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 3.30 ਵਜੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਨੇ ਲੋਕਤ ਨਾਲ, ਸੁੰਦਰ ਸਜਾਵਟਾਂ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਏ ਗਏ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਏ। ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਉਪਰੰਤ ਬੀਬੀ

ਉਜਾਗਰ ਕੌਰ ਦੇ ਜਥੇ ਵਲੋਂ 'ਆਸ਼ਾ ਕੀ ਵਾਰ' ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਹੋਈ। 'ਆਸ਼ਾ ਕੀ ਵਾਰ' ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ 6 ਤੋਂ 7 ਵਜੇ ਤਕ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਵੀਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਜਥੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਰਾਗੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਗੁ. ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦਾ) ਰਾਗੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਰਾਗੀ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਜੀ ਪੱਟੀ, ਰਾਗੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੱਟੀ, ਰਾਗੀ ਜੱਥਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਨਾਲ ਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨੇਹੀ, ਬਾਬਾ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਰੂਰ, ਗਿਆਨੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਡ ਗੁੰਥੀ ਗੁ. ਸੀਸ ਰੰਜ ਸਾਹਿਬ ਦਿੱਲੀ; ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਰਸੇਵਾ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਤਾ ਸਾਹਿਬ, ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ (ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ) ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਸ਼ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਅਤੇ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਥੇਦਾਰ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਡਾਲੀ,

ਬਨੀ ਕੰਠ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਕੋਸ਼
ਚੰਦ ਮਛਲੀ ਕਲਾ
(ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਾਰਕੀਟ
ਕਮੇਟੀ ਖਰੜ),
ਹਰਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇਸੂ
ਮਾਜਰਾ ਅਤੇ ਜਗਦੇਵ
ਸਿੰਘ ਮਲੋਆ ਨੇ ਵੀ
ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ।

ਸਿੰਘ ਕੌਮ ਦੇ
ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਭਗਤੀ
ਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਸੁਮੇਲ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਚੰਧਾਵੇ ਵਾਲਿਆਂ
ਵਲੋਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ
ਮਹਿਮਾ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ
ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ।
ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ
ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੇ
ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ
ਪਾਇਆ।

ਉਪਰੰਤ ਟਰੱਸਟ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ
ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ
ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ
ਗੁਰੰਤਾ ਗੱਦੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ੇ ਬਚਨਾਂ
ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ
ਕਰਵਾਇਆ। ਅਤੇ
ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ
ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ।
ਨਾਲ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ
ਬੀਜੀ ਵਲੋਂ ਰਤਵਾੜਾ
ਸਾਹਿਬ ਸੰਸਥਾ ਲਈ
ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ
ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ
ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਕਮਾਈ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਜੀਅ ਕੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪੂਰਨੇ ਪਾਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 3.45 ਵਜੇ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ, ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਉਪਰੰਤ ਹੋਈ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ') ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਭਾਈ ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੋਪਤ ਅਤੇ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨੇਹੀ ਵਲੋਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

1 ਨਵੰਬਰ

ਰਾਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮ

1 ਨਵੰਬਰ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਸ੍ਰੀ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਆਰੰਭ ਹੋਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਕੌਰ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਜੀ, ਭਾਈ ਅਨਮੋਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ, ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ, ਭਾਈ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਫਖਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੈਂਠਲ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ।

ਰਾਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ

ਅਨਹਤ ਬਾਣੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਜਾਣੀ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਭੋਗੋ ॥

ਲੰਗਰੁ ਚਲੈ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਹਰਿ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੀ ਖਟੀਐ ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਟਾਲ

ਅੰਤਿਮ ਸਮੇਂ ਨੂੰ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਪੁਨਿ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। 11.15 ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਬਦ ਦੀ ਪੁਨਿ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ 11.20 'ਤੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਹੋਈ।

ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਬੋਭਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਸ਼ਰਸਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ, ਨਗਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤੀਆਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਕਾਸਟ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸੀ। ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਲ ਭਰ ਇਹਨਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੈਡੀਕਲ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਪੂਰੇ ਦੇ ਅਦਿੱਖ ਪਿਆਰ ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਦੀਵਾ, ਬੱਤੀ ਸਭ ਕੁਝ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਬੱਸ ਜਾਗਦੀ ਜੋਤਿ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹੋਣਾ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਬਲ ਗਿਆ ਲਟ-ਲਟ ਭਾਈ ਲਾਲੇ, ਰੂਹਾਨੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ। ਹੋ ਗਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਤਮ ਮਾਰਗੀ ਪੈਂਡਿਆਂ ਲਈ ਰੋਸ਼ਨੀ। ਰੁਸ਼ਨਾਅ ਗਿਆ ਉਸ ਦਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਵਿਹੜਾ, ਗ੍ਰਹਿ। ਤਨੋ ਮਨੋ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ -

ਤਨੁ ਮਨੁ ਹੋਇ ਨਿਹਾਲੁ ਜਾ ਗੁਰੁ ਦੇਖਾ ਸਾਮਣੇ॥

ਅੰਗ-੨੫੮

ਹੁਣ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵੰਡਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ।

ਪਿਆਰ ਦਾ ਐਸਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਨਹੀਂ ਸਹਿਨ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਅਜੇ ਹੋਰ ਰਹੋ ਮੇਰੇ ਪਾਸ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਮੈਂ ਅਜੇ ਰੱਜਿਆ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਰਜੀਵੜੇ, ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਰਜਦੇ ਵੀ ਕਿਥੇ ਹਨ।

ਦਿਨੁ ਦਿਨੁ ਚੜੈ ਸਵਾਇਆ ਨਾਨਕ ਹੋਤ ਨ ਘਾਟਿ॥

ਅੰਗ-੩੦੦

ਜਿਸੁ ਪਿਆਰੇ ਸਿਉ ਨੇਹੁ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਮਰਿ ਚਲੀਐ ॥

ਪ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰਿ ਤਾ ਕੈ ਪਾਛੈ ਜੀਵਣਾ ॥ ਅੰਗ- ੮੩

ਵਿਛੋੜਾ ਸੁਣੇ ਡੁਖੁ ਵਿਣੁ ਡਿਠੇ ਮਰਿਓਦਿ ॥

ਬਾਝੁ ਪਿਆਰੇ ਆਪਣੇ ਬਿਰਹੀ ਨਾ ਧੀਰੋਦਿ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੦੦

ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁਖ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਪਿਆਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ ॥

ਬੁੰਦ ਵਿਹੁਣਾ ਚਾੜ੍ਹਕੇ ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ॥

ਨਾਦ ਕੁਰੰਕਹਿ ਬੇਧਿਆ ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥

ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ ॥

ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਅਘਾਵੈ ॥

ਅੰਗ- ੨੦੮

ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਉਸ ਪਾਸ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਰਹੇ। ਦਿਨੋ ਬਾਹਰ ਇਕਾਂਤ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਪੈਣ ਤੇ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਉਣੇ। ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਅਜੇ ਹੋਰ ਨੂਰਾਨੀ ਮਿਲਣੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਕਿੰਨਿਆਂ ਤੇ ਰਹਿਮਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਅਗਲੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਤਹ ਨਹੀ ਬਿਓਗੁ ॥

ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ ॥

ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ ॥

ਤੈਸਾ ਮਾਨੁ ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥

ਤੈਸਾ ਰੰਕੁ ਤੈਸਾ ਰਾਜਾਨੁ ॥

ਜੋ ਵਰਤਾਏ ਸਾਈ ਜੁਗਤਿ ॥

ਨਾਨਕ ਓਹੁ ਪੁਰਖੁ ਕਹੀਐ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ॥

ਅੰਗ- ੨੨੫

'ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ' ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਦੁਖ ਹੀ ਮੁਕ ਗਏ। ਫੇਰ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਾਰੇ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ। ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ, ਬਾਣੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ -

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ॥

ਮਨ ਅੰਤਰ ਕੀ ਉਤਰੈ ਚਿੰਦ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੫

ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੋ -

ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪੁਛੁ ਜਪੀਐ ॥

ਪ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਇਹੁ ਮਨੁ ਤਨੁ ਧ੍ਰੁਪੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੨੮੬

ਉਹ ਨਗਰ ਬਹੁਤ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਸੰਗਤਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਕਰੋ। ਕਰਦੇ ਜਾਓ। ਫੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ।

ਨਾਨਕ ਚਿੰਤਾ ਮਤਿ ਕਰਹੁ ਚਿੰਤਾ ਤਿਸ ਹੀ ਹੋਇ ॥

ਜਲ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਇਅਨੁ ਤਿਨਾ ਭਿ ਰੋਜੀ ਦੇਇ ॥

ਅੰਗ- ੯੫੫

ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮੁ

ਜਾ ਆਹਰਿ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ ॥

ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਏ

ਤਾ ਕਾ ਰਿਜਕੁ ਆਗੈ ਕਰਿ ਧਰਿਆ ॥ ੧ ॥

ਮੇਰੇ ਮਾਧਉ ਜੀ ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲੇ ਸੁ ਤਰਿਆ ॥

ਅੰਗ- ੧੦

ਸੋ ਇਹ ਕਰਦੇ ਜਾਓ ਆਪਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਲਾਹਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ -

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥

ਜਿਥੈ ਏਕੈ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੨੨

ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਹੈ -

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੁਛੁ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸੁਮੁ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੩

ਉਥੇ ਆਪਾਂ ਬਿਸਰਾਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਰਮ ਆਪੇ 'ਚ ਲੀਨ ਹੋਣਾ ਇਹ ਕੰਮ ਬਾਣੀ ਕਰੇਗੀ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਮਾਂ ਬਣੇ ਸਤਿਸੰਗਤ ਨਾਲ ਜੁੜੋ। ਸਤਿਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਜੁਗਤੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੋ।

ਨਾਮ-ਜਪੁ-ਸਿਮਰਨ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ?

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ - ਆਤਮ ਮਾਰਗ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਨਵੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-44)

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤੀਜੀ ਵੱਡੀ ਭੁੱਖ ਤੇ ਲਾਲਸਾ ਕਾਮ ਲਾਲਸਾ ਹੈ। ਕਾਮ ਵਸ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਈ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿਤਨੀਆਂ ਹੀ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹੋਣ, ਪਰਾਏ ਘਰ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੰਦੀ ਨਿਗਾਹ ਫਿਰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ। ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਿਸ਼ੇ ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਛਤਾਦਾ ਭੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਮ-ਵਾਸ਼ਨਾ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪਛਤਾਵੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਸੁਕਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ -

ਕਾਮਵੰਤ ਕਾਮੀ ਬਹੁ ਨਾਰੀ

ਪਰ ਗ੍ਰਿਹ ਜੋਹ ਨ ਚੁਕੈ ॥

ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰੈ ਕਰੈ ਪਛਤਾਏ ਸੋਗ ਲੋਭ ਮਹਿ ਸੁਕੈ ॥ ੩॥

ਅੰਗ - ੬੭੨

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਆਦਰਸ਼ ਨਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਨਾ ਛੱਤੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੁਆਦੀ ਖਾਣਿਆਂ ਲਈ ਭਟਕਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕਾਮ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁ-ਨਾਰੀ ਅਤੇ ਪਰ-ਨਾਰੀ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ, ਸੁਖ, ਸਹਿਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਅਦੁੱਤੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਿਰਦੇ-ਘਰ ਵਿਚ ਅਡੋਲਤਾ, ਸੁਖ, ਅਨੰਦ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੰਤ, ਮਹਾਤਮਾ, ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਪਾਰ ਅਮੋਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਏਕੁ ਨਿਧਾਨਾ ॥

ਸੁਖੁ ਸਹਜੁ ਆਨੰਦੁ ਸੰਤਨ ਕੈ

ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਨਾ ॥ ੪ ॥ ੬ ॥ ਅੰਗ- ੬੭੨

ਸਿਮਰਨ ਕਿਉਂ ਕਰੀਏ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਮਰਨ ਜੀਵਨ ਦਾ ਲਕਸ਼ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਬਿਨਾਂ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਵਸਰ ਖੁੰਝ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਬਿਰਥਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾ ਰਹੇ ਹਨ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ ੧ ॥

ਸਰੰਜਾਮਿ ਲਾਗੁ ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਕੈ ॥

ਜਨਮੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਜਾਤ ਰੰਗਿ ਮਾਇਆ ਕੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ ਧਰਮੁ ਨ ਕਮਾਇਆ ॥

ਸੇਵਾ ਸਾਧ ਨ ਜਾਨਿਆ ਹਰਿ ਰਾਇਆ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਮ ਨੀਚ ਕਰੰਮਾ ॥

ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਕੀ ਰਾਖਹੁ ਸਰਮਾ ॥ ੨ ॥ ੪ ॥ ਅੰਗ- ੧੨

ਸਿਮਰਨ ਕਿਉਂ ਕਰੀਏ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਸਿਮਰਨ ਵਿਹੁਣਾ ਜੀਵਨ ਆਤਮਕ-ਮੌਤ ਹੈ-

ਆਖਾ ਜੀਵਾ ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ ॥

ਆਖਣਿ ਅਉਖਾ ਸਾਚਾ ਨਾਉ ॥

ਸਾਚੇ ਨਾਮ ਕੀ ਲਾਗੈ ਭੂਖ ॥

ਉਤੁ ਭੂਖੈ ਖਾਇ ਚਲੀਅਹਿ ਦੂਖ ॥ ੧ ॥

ਸੋ ਕਿਉ ਵਿਸਰੈ ਮੇਰੀ ਮਾਇ ॥

ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਾਚੈ ਨਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੯

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਇਸ ਲਈ ਕਰੀਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਲਾਭ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਮ ਹੀ ਸਾਡਾ ਰਖਵਾਲਾ ਹੈ, ਮਾਂ-ਪਿਉ ਹੈ, ਸਖਾ ਤੇ ਮਿੱਤਰ ਹੈ। ਹਰਿ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਹੀ ਸਾਡੀ ਸਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਰਿ ਨਾਮ ਹੀ ਸਾਡੀ ਸੰਗਤ ਹੈ, ਨਾਮ ਹੀ ਸਾਡੀ ਕੁਲ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਸੁਮੇਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਕੋ ਅਤੇ ਵਾਹਦ ਢੰਗ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਵਿਚਲੇ ਪਰਦੇ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਮਿਲਾਪ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ -

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਪਿਤਾ ਹਰਿ ਨਾਮੋ ਮਾਤਾ

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਖਾਈ ਮਿਤ੍ਰੁ ਹਮਾਰਾ ॥

ਹਰਿ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਗਲਾ ਹਰਿ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਮਸਲਤਿ

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਮਾਰੀ ਕਰਦਾ ਨਿਤ ਸਾਰਾ ॥

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਮਾਰੀ ਸੰਗਤਿ ਅਤਿ ਪਿਆਰੀ

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਕੁਲੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਪਰਵਾਰਾ ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੰਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਗੁਰਿ ਦੀਆ

ਹਰਿ ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਸਦਾ ਕਰੇ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥ ੧੫ ॥

ਅੰਗ- ੫੯੨

ਪਰਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਵਿਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੈ, ਅਗੋਚਰ (ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ) ਹੈ, ਅਬਿਨਾਸੀ ਹੈ, ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਡਾ ਸਦਾ ਰਖਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਹਰੀ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੇਵਦੇ ਹਾਂ, ਪੂਜਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਡਾ ਮਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੱਤਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਰਿ ਨਾਮ ਜੇਡਾ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ

ਕੋਈ ਸੁਝਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਨਾਮ ਹੀ ਅਖੀਰ ਸਾਨੂੰ ਛੁਡਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹਰੀ ਨਾਮ ਦੀ ਸਮਝ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ -

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਮਾਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਅਬਿਗਤੁ ਅਗੋਚਰੁ
ਅਬਿਨਾਸੀ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਮ ਸ੍ਰੇਵਹੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਮ ਪੂਜਹੁ
ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਹੀ ਮਨੁ ਰਾਤਾ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੈ ਜੇਵਡੁ ਕੋਈ ਅਵਰੁ ਨ ਸੂਝੈ
ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਅੰਤਿ ਛੁਡਾਤਾ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੀਆ ਗੁਰਿ ਪਰਉਪਕਾਰੀ
ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ॥
ਹੰਉ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਪੁਣੇ ਕੰਉ ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰੀ
ਜਿਤੁ ਮਿਲਿਐ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਮੈ ਜਾਤਾ ॥ ੧੬ ॥

ਅੰਗ- ੫੯੨

ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਹੀ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਬਾਣੀਆਂ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ। 'ਵਡਹੰਸ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪' ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਪਉੜੀ ੧੧ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ 36 ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਸੀਂ ਹਰਿ ਨਾਮ ਦਾ ਭੋਜਨ ਖਾ ਕੇ ਰੱਜ ਗਏ ਹਾਂ। ਹਰਿ ਨਾਮ ਐਸੀ ਸੁੰਦਰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਬੇਪੜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਰਿ ਨਾਮ ਹੀ ਸਾਡੀ ਵਣਜ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਹੈ। ਹਰਿ ਨਾਮ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਹਰਿਨਾਮ ਦਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਮ ਦਾ ਲੇਖਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਉਹੀ ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੁਰੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਇਹ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸੁੱਧ ਸਰੂਪ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਰਮਾਤਮ-ਸਰੂਪ ਹੈ, ਮਨ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੇ ਹਉਮੈ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਅਸਲੇ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਿਆ ਵਿਛੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਾਮ ਨੇ ਅਸਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਣਾ ਹੈ -

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਮਾਰਾ ਭੋਜਨੁ ਛੁਡੀਹੁ ਪਰਕਾਰੁ
ਜਿਤੁ ਖਾਇਐ ਹਮ ਕਉ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਭਈ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਮਾਰਾ ਪੈਨਣੁ ਜਿਤੁ ਫਿਰਿ ਨੰਗੇ ਨ ਹੋਵਹੁ
ਹੋਰ ਪੈਨਣ ਕੀ ਹਮਾਰੀ ਸਰਧ ਗਈ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਮਾਰਾ ਵਣਜੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਵਾਪਾਰੁ
ਹਰਿ ਨਾਮੈ ਕੀ ਹਮ ਕੰਉ ਸਤਿਗੁਰਿ ਕਾਰਕੁਨੀ ਦੀਈ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੈ ਕਾ ਹਮ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ
ਸਭ ਜਮ ਕੀ ਅਗਲੀ ਕਾਣਿ ਗਈ ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਿਨੈ ਵਿਰਲੈ ਧਿਆਇਆ
ਜਿਨ ਕੰਉ ਧੁਰਿ ਕਰਮਿ ਪਰਾਪਤਿ ਲਿਖਤੁ ਪਈ ॥ ੧੭ ॥

ਅੰਗ- ੫੯੩

ਸਿਮਰਨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਚਿਰਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਪਾਪ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਮਰਿਆ ਮਨੁੱਖ ਮੁੜ ਜੀਅ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਵਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂ ਕੋਈ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪਰਮਾਤਮ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ -

ਹਲਤਿ ਸੁਖੁ ਪਲਤਿ ਸੁਖੁ ਨਿਤ ਸੁਖੁ ਸਿਮਰਨੋ
ਨਾਮੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਸਦਾ ਲੀਜੈ ॥
ਮਿਟਹਿ ਕਮਾਣੇ ਪਾਪ ਚਿਰਾਣੇ
ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਮੁਆ ਜੀਜੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਰਾਜ ਜੋਬਨ ਬਿਸਰੰਤੁ ਹਰਿ
ਮਾਇਆ ਮਹਾ ਦੁਖੁ ਏਹੁ ਮਹਾਂਤ ਕਹੈ ॥
ਆਸ ਪਿਆਸ ਰਮਣ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ
ਏਹੁ ਪਦਾਰਥੁ ਭਾਗਵੰਤੁ ਲਹੈ ॥ ੧ ॥
ਸਰਣਿ ਸਮਰਥ ਅਕਥ ਅਗੋਚਰਾ
ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ॥
ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਨਾਨਕ ਕੇ ਸੁਆਮੀ
ਸਰਬਤ ਪੂਰਨ ਠਾਕੁਰੁ ਮੇਰਾ ॥ ੨ ॥ ੨ ॥ ੫੪ ॥

ਅੰਗ- ੬੮੩

ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਮੁਢਲੀ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰ ਕੇ ਮੰਨੀਏ। ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਉਚਰੀ ਬਾਣੀ ਪੂਰਨ ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਕ-ਇਕ ਅੱਖਰ ਸੱਚ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਬਾਤ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਪਰਾਲੇ ਵਧੇਰੇ ਸੁਖ, ਵਧੇਰੇ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦੁਖਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ, ਵੈਰ ਵਿਰੋਧਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਸੀਂ ਮਾਇਆ, ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਰੁਤਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਲਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਰਾ ਤਾਣ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਅਸਲ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਦਰਅਸਲ ਸਾਡੀ ਭਾਲ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਹੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਸਤਾਂ ਸੱਚੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਿਤੇ ਮਿਲਦੀ ਵੀ ਹੈ, ਉਹ ਛਲਾਵੇ ਵਾਂਗ ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੁਖ ਦੁਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੁਸ਼ੀ ਗਵਾਚ ਨਾ ਜਾਏ, ਇਸ ਡਰ ਨਾਲ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਉੱਡ ਪੁੱਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਿਮ ਛਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਆਉ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਪੁਛੀਏ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਦੀਵ ਖੁਸ਼ੀ, ਅਸਲ ਅਨੰਦ, ਸੁਖ ਤੇ ਵਡਿਆਈ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ -

ਮਾਈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੋ ਸੁਖ ॥
 ਕੋਟਿ ਅਨੰਦ ਰਾਜ ਸੁਖ ਭੁਗਵੈ
 ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਬਿਨਸੈ ਸਭ ਦੁਖੁ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਬਿਖ ਨਾਸਹਿ
 ਸਿਮਰਤ ਪਾਵਨ ਤਨ ਮਨ ਸੁਖ ॥
 ਦੇਖਿ ਸਰੂਪੁ ਪੂਰਨੁ ਭਈ ਆਸਾ
 ਦਰਸਨੁ ਭੋਟਤ ਉਤਰੀ ਭੁਖ ॥ ੧ ॥
 ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਅਸਟ ਮਹਾ ਸਿਧਿ
 ਕਾਮਧੇਨੁ ਪਾਰਜਾਤ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰੁਖੁ ॥
 ਨਾਨਕ ਸਰਨਿ ਗਹੀ ਸੁਖ ਸਾਗਰ
 ਜਨਮ ਮਰਨ ਫਿਰਿ ਗਰਭ ਨ ਧੁਖੁ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ- ੨੧੭

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਦੁਖ ਸੁਖ ਮਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਅਨੰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਮਾਂ! ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਿਆਂ ਤਨ, ਮਨ, ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਆਤਮਕ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਪਾਪ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਦੀ ਹਰੇਕ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦਰਸਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭੁੱਖਾਂ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। (ਐਸੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਿਉਂ ਨਾਂ ਕਰੀਏ?) ਜੋ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ-ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ, ਮੋਕਸ਼ - ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਕਰਮਾਤੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪ ਹੀ ਕਾਮਧੇਨ (ਸਾਰੀਆਂ ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੁਰਗ ਦੀ ਗਾਂ) ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਜਾਤ ਰੁੱਖ ਹੈ (ਇੰਦਰ ਦੇ ਬਾਗ ਦਾ ਪਾਰਜਾਤ ਰੁਖ ਜੋ ਸਭ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ)। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੇੜ ਦਾ ਫਿਕਰ ਅਤੇ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਸੋਚੀਏ ਕਿ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਛਲਾਵੇ ਪਿਛੇ ਭੱਜਣਾ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਅਕਲਮੰਦੀ ਹੈ? ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਤਾਂ ਲਾਭ ਹੀ ਲਾਭ ਹਨ। ਤਨ ਅਤੇ ਮਨ ਦੋਵੇਂ ਸੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਕਲੇਸ਼, ਸੰਤਾਪ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦੀਵ

ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਅਨੰਦ ਕੀ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਕੇਵਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਖਾਣ ਪੀਣ ਪਹਿਨਣ, ਘਰ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਮਾਇਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮਿਲੇ ਸੁਖ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸਲ ਸੁਖ ਮੰਨੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹੋ ਹੀ ਅਸਲ ਅਨੰਦ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਸਭ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਅਨੰਦ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਜੀਉਂਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਅਸਲ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਸਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਆਨੰਦੁ ਆਨੰਦੁ ਸਭੁ ਕੋ ਕਹੈ ਆਨੰਦੁ ਗੁਰੂ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ॥
 ਜਾਣਿਆ ਆਨੰਦੁ ਸਦਾ ਗੁਰ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਪਿਆਰਿਆ ॥
 ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਿਲਵਿਖ ਕਟੇ ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਸਾਰਿਆ ॥
 ਅੰਦਰਹੁ ਜਿਨ ਕਾ ਮੋਹੁ ਤੁਟਾ
 ਤਿਨ ਕਾ ਸਬਦੁ ਸਚੈ ਸਵਾਰਿਆ ॥
 ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਏਹੁ ਅਨੰਦੁ ਹੈ ਆਨੰਦੁ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ॥

ਅੰਗ- ੯੧੭

ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਆਤਮਕ-ਆਨੰਦ ਐਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ, ਮਨੁੱਖ, ਮੁਨੀ ਲੋਕ ਸਭ ਲੱਭਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਹੀਂ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ -

ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੋਜਦੇ
 ਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ ॥
 ਪਾਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਨੀ
 ਸਚਾ ਮਨਿ ਵਸਾਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੯੧੮

ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਅਸ਼ਟਪਦੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਨਵਿਰਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਸ਼ਟਪਦੀ ਦੀ ਆਰੰਭਕ ਤੁਕ ਵਿਚ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰ-ਸਿਮਰ ਕੇ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਦੁਖ-ਬਿਖਾਧ ਹਨ, ਉਹ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-

ਸਿਮਰਉ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵਉ ॥
 ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਤਨ ਮਾਹਿ ਮਿਟਾਵਉ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੨

ਸੁਖਮਨੀ ਦੀ ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਦਸਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਅਮਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ) ਅਤੇ ਸੁਖਦਾਈ ਨਾਮ ਸਭ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਮਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹੈ -

ਸੁਖਮਨੀ ਸੁਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਨਾਮੁ ॥
 ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੈ ਮਨਿ ਬਿਸਾਮੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਅੰਗ - ੨੬੨

ਪਹਿਲੀ ਅਸਟਪਦੀ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਹੀ ਬਿਆਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵੇਰਵਾ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪਦੇ - ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਦੁਖ, ਜਮ ਦਾ ਡਰ, ਮੌਤ ਦਾ ਭਉ, ਵਿਕਾਰ, ਰੁਕਾਵਟਾਂ, ਮਾਇਆ ਦੀ ਤ੍ਰਿਹ, ਮੁਥਾਜੀ, ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਆਦਿ।

ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ - ਸਾਰੀਆਂ ਰਿਧੀਆਂ, ਸਿੱਧੀਆਂ, ਨੌਂ ਨਿਧੀਆਂ, ਸੁਰਤ ਦਾ ਟਿਕਾਉ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਤੁ ਬੁਧਿ, ਸਾਰੇ ਜਾਪ ਤਾਪ, ਆਤਮ-ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ, ਇਜ਼ਤ, ਮਾਣ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪਦਵੀ, ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ, ਭਲਾਈ, ਨੇਕੀ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਬਿਰਤੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ, ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਟਿਕਾਉ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਕਉਲ-ਫੁੱਲ ਖਿੜ ਜਾਣਾ।

ਫੇਰ ਇਹ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਕੀ-ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਭਗਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਏ, ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲਗ ਕੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਵੇਦ ਆਦਿਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕ ਰਚੇ। ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿੱਧ, ਜਤੀ, ਦਾਤੇ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਨੀਚ ਮਨੁੱਖ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਵਲ ਸਿਮਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਥੇ ਸਿਮਰਨ ਹੈ, ਓਥੇ ਆਪ ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਸਦਾ ਹੈ -

ਹਰਿ ਸਿਮਰਨਿ ਕੀਓ ਸਗਲ ਅਕਾਰਾ ॥
 ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਮਹਿ ਆਪਿ ਨਿਰੰਕਾਰਾ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੩

ਜਿਸ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਸਬੰਧੀ ਸਾਡੀ ਸ਼ਕਾ ਕਿੰਨੀ ਥੋਥੀ ਤੇ ਨਿਰਮੂਲ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁਲ ਕੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ ਆਦਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਜੋ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਅਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਥੋਥਾ ਤੇ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਅਮੋਲ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਜਾਈਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਹੀ ਐਸਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਧੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਈਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ -

ਸਿਮ੍ਰਤਿ ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ਪੁਕਾਰਨਿ ਪੋਥੀਆ ॥
 ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਸਭਿ ਕੂੜੁ ਗਾਲੀ ਹੋਛੀਆ ॥ ੧ ॥
 ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਅਪਾਰੁ ਭਗਤਾ ਮਨਿ ਵਸੈ ॥
 ਜਨਮ ਮਰਣ ਮੋਹੁ ਦੁਖੁ ਸਾਧੁ ਸੰਗਿ ਨਸੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਮੋਹਿ ਬਾਦਿ ਅਹੰਕਾਰਿ ਸਰਪਰ ਹੁੰਨਿਆ ॥
 ਸੁਖੁ ਨ ਪਾਇਨਿ ਮੂਲਿ ਨਾਮ ਵਿਛੁੰਨਿਆ ॥ ੨ ॥
 ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਧਾਰਿ ਬੰਧਨਿ ਬੰਧਿਆ ॥
 ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਅਵਤਾਰ ਮਾਇਆ ਧੰਧਿਆ ॥ ੩ ॥
 ਸੋਧਤ ਸੋਧਤ ਸੋਧਿ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰਿਆ ॥
 ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਸੁਖੁ ਨਾਹਿ ਸਰਪਰ ਹਾਰਿਆ ॥ ੪ ॥
 ਆਵਹਿ ਜਾਹਿ ਅਨੇਕ ਮਰਿ ਮਰਿ ਜਨਮਤੇ ॥
 ਬਿਨੁ ਬੂਝੇ ਸਭੁ ਵਾਦਿ ਜੋਨੀ ਭਰਮਤੇ ॥ ੫ ॥
 ਜਿਨੁ ਕਉ ਭਏ ਦਇਆਲ ਤਿਨੁ ਸਾਧੁ ਸੰਗੁ ਭਇਆ ॥
 ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਤਿਨੀ ਜਨੀ ਜਪਿ ਲਇਆ ॥ ੬ ॥
 ਖੋਜਹਿ ਕੋਟਿ ਅੰਸਖ ਬਹੁਤੁ ਅਨੰਤ ਕੇ ॥
 ਜਿਸੁ ਬੁਝਾਏ ਆਪਿ ਨੇੜਾ ਤਿਸੁ ਹੇ ॥ ੭ ॥
 ਵਿਸਰੁ ਨਾਹੀ ਦਾਤਾਰ ਆਪਣਾ ਨਾਮੁ ਦੇਹੁ ॥
 ਗੁਣ ਗਾਵਾ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ਨਾਨਕ ਚਾਉ ਏਹੁ ॥ ੮ ॥ ੨ ॥
 ਪ ॥ ੧੬ ॥

ਅੰਗ- ੨੬੧

ਜਿਸ ਨਾਮ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਅਵੱਸ਼ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ.....!'

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀਆਂ

1. ਰਿਨੂਅਲ ਦਾ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਰਿਨੂਅਲ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੰਦਾ ਰਿਨੂਅਲ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਹੈ।
2. ਜੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਚੰਦਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂਗਜ਼ੀਨ ਨਾ ਪੁਜਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਰਸੀਦ ਨੰਬਰ ਆਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੇ।
3. 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਮੈਂਗਜ਼ੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਛਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦੀ ਵਿਚ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਆਪ ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਂਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਤਰਣ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਵਾਪਿਸ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ-ਭੰਡਾਰ

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ'

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਨਵੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-56)

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੫
ਮਿਠਾ ਕਰਿ ਕੈ ਖਾਇਆ
ਕਉੜਾ ਉਪਜਿਆ ਸਾਦੁ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭੋਗ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਮਿਠਾ=ਮਿਠਾਸ ਭਰੇ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਖਾਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਿਠਾ ਤੇਲੀਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਦੁ=ਰਸ ਕਉੜਾ=ਕੁੱਤਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਉਪਜਿਆ=ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਠੇ ਕਰਕੇ ਭੋਗਦਾ ਹੈ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਕਉੜਾ ਭਾਵ ਦੁਖਦਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਮੀਤ ਸੁਰਿਦ ਕੀਏ
ਬਿਖਿਆ ਰਚਿਆ ਬਾਦੁ॥

ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਭਾਈ=ਭਰਾ ਮੀਤ=ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਸੁਰਿਦ=ਸੁਹਿਰਦ (ਪਿਆਰਾ) ਵਾ: ਅਜੀਜ਼ ਆਦਿ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਬਿਖਿਆ=ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਭੋਗਣ ਵਿਚ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਬਾਦੁ=ਝਗੜਿਆਂ 'ਚ ਰਚਿਆ ਰਿਹਾ।

ਜਾਂਦੇ ਬਿਲਮ ਨ ਹੋਵਈ
ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਬਿਸਮਾਦੁ॥੧॥

ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਕੋਈ ਬਿਲਮ=ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਭਾਵ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਬਿਸਮਾਦ=ਅਚੰਭੇਜਨਕ ਵਾ: ਹੈਰਾਨੀ ਜਨਕ ਹੈ, ਭਾਵ ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵਾ: ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਗੁ॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ! ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕੀ=ਦੀ ਸੇਵਾ=ਟਹਿਲ 'ਚ ਲਾਗੁ=ਲੱਗਣਾ ਕਰ।

ਜੇ ਦਸਿ ਸੋ ਵਿਣਸਣਾ
ਮਨ ਕੀ ਮਤਿ ਤਿਆਗੁ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਇਹ ਜੇ ਵੀ ਸੰਸਾਰ (ਪਰਪੰਚ) ਦੀਸੈ=ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੋ=ਉਹ ਵਿਣਸਣਾ=ਸਭ ਕੁਝ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਮਤਿ ਨੂੰ ਤਿਆਗੁ=ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗਣਾ ਕਰ।

ਜਿਉ ਕੂਕਰੁ ਹਰਕਾਇਆ
ਧਾਵੈ ਦਹ ਦਿਸ ਜਾਇ॥

ਹੇ ਮਨੁੱਖ! ਤੇਰੀ ਹਾਲਤ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਉ=ਜਿਵੇਂ ਹਰਕਾਇਆ=ਹਲਕਿਆ ਹੋਇਆ ਵਾ: ਪਾਗਲ ਕੂਕਰ=ਕੁੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦਹ ਦਿਸ=ਦਸੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਲ ਧਾਵੈ=ਦੌੜਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹਲਕਿਆ ਕੁੱਤਾ ਆਪਣੇ ਪਰਾਏ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਪੁੰਛ ਸਿੱਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਝੰਗ ਡਿਗਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸੰਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੌੜਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਲੋਭੀ ਜੰਤੁ ਨ ਜਾਣਈ
ਭਖੁ ਅਭਖੁ ਸਭ ਖਾਇ॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਲਾਲਚੀ ਜੰਤੁ=ਆਦਮੀ ਹੈ, ਉਹ ਬੀਚਾਰ ਵਾ: ਗਿਆਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਉੱਕਾ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਲਾਲਚ ਵਸ ਉਸ ਹਲਕੇ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਭਖੁ=ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਅਭਖੁ=ਨਾ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਤਿਆਗਣ ਯੋਗ ਜੋ ਅਭਖ ਵਸਤੂਆਂ ਮਾਸ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੇ, ਹਰਾਮ ਖਾਣਾ ਆਦਿ ਸਭ ਹੀ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਦਿ ਬਿਆਪਿਆ
ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਇ॥੨॥

ਉਹ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਮਦਿ=ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ 'ਚ ਰਾਤ ਦਿਨ ਬਿਆਪਿਆ=ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ 84 ਲੱਖ ਜੂਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਇ=ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਾਇਆ ਜਾਲੁ ਪਸਾਰਿਆ
ਭੀਤਰਿ ਚੋਗ ਬਣਾਇ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਇਸ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਸ਼ਿਕਾਰਨ ਨੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਦਾ ਜਾਲ ਪਸਾਰਿਆ=ਫੈਲਾਅ ਕੇ ਭੀਤਰਿ=ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਚੋਗਾ ਬਣਾਇ=ਬਣਾ ਕੇ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਪੰਖੀ ਫਾਸਿਆ
ਨਿਕਸੁ ਨ ਪਾਏ ਮਾਇ॥

ਖਾਣ ਦੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਪੰਛੀ ਇਸ

ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮਾਇ=ਹੇ ਭਾਈ!
ਇਹ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਪੰਛੀ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਭਾਵ
ਜੋ ਬਿਧ ਨਿਖੇਪ ਰੂਪੀ ਖੰਭਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਨ
ਵਾਲਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫਸਾ ਲਿਆ।

ਜਿਨਿ ਕੀਤਾ ਤਿਸਹਿ ਨ ਜਾਣਈ
ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਆਵੈ ਜਾਇ॥੩॥

ਜਿਨਿ=ਜਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ
ਹੈ, ਤਿਸਹਿ=ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ
ਫਿਰਿ=ਫਿਰਿ=ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜੁਨੀਆਂ 'ਚ ਪੈ ਕੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ
ਆਵੈ=ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਜਾਇ=ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਜੰਮਣ
ਮਰਣ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਮੋਹਿਆ
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ॥

ਇਸ ਮਾਇਆ ਨੇ ਅਨਿਕ=ਅਨੇਕਾਂ
ਪ੍ਰਕਾਰੀ=ਤਰੀਕਿਆਂ ਕਰਕੇ ਮੋਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ
ਬਹੁ ਬਿਧਿ=ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜਸੀ,
ਸਾਤਕੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਾ ਸੰਸਾਰ=ਜਗਤ ਹੈ।

ਜਿਸਨੋ ਰਖੈ ਸੋ ਰਹੈ
ਸੰਮ੍ਰਿਥੁ ਪੁਰਖੁ ਅਪਾਰੁ॥

ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਕਾਰਾਂ
ਤੇਂ ਬਚਾ ਕੇ ਰਖੈ=ਰੱਖਣ, ਸੋ=ਉਹੋ ਹੀ ਬਚ ਕੇ
ਰਹੈ=ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਮ੍ਰਿਥੁ=ਸਰਬ
ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ, ਪੁਰਖੁ=ਪੂਰਨ ਤੇ ਅਪਾਰੁ=ਪਾਰਾਵਾਰ ਤੋਂ
ਰਹਿਤ ਹਨ।

ਹਰਿ ਜਨ ਹਰਿ ਲਿਵ ਉਧਰੇ
ਨਾਨਕ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੁ॥੪॥੨੧॥੯੧॥

ਜੋ ਹਰਿ=ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਜਨ=ਦਾਸ ਹਰਿ=ਪਰਮੇਸ਼ਰ
ਵਿਚ ਲਿਵ=ਬਿਰਤੀ ਲਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ
ਉਧਰੇ=ਤਰ ਗਏ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦ=ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰੀ ਵਾ: ਹਮੇਸ਼ਾ
ਬਲਿਹਾਰ=ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੁ ੨
ਗੋਇਲਿ ਆਇਆ ਗੋਇਲੀ
ਕਿਆ ਤਿਸੁ ਡੰਫੁ ਪਸਾਰੁ॥

ਜਿਵੇਂ ਗੋਇਲਿ=ਗਊਆਂ ਦੀ ਚਰਾਂਦ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ
ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਗੋਇਲੀ=ਗੁਆਲਾ (ਚਰਵਾਹਾ)
ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ
ਆਇਆ=ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਤਿਸੁ=ਉਸ ਚਰਵਾਹੇ

ਨੇ ਕਿਆ=ਕੀ ਡੰਫੁ=ਡੰਭ (ਪਾਖੰਡ) ਦਾ ਪਸਾਰੁ=ਪਸਾਰਾ
ਕਰਨਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸ ਨੇ ਪੱਕੇ ਮਕਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀ
ਪਸਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਰਖਾ ਪੈਣ ਤੋਂ ਜਾਂ ਚਰਾਂਦ
ਦਾ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ
ਹੈ।

ਮੁਹਲਤਿ ਪੁੰਨੀ ਚਲਣਾ
ਤੂੰ ਸੰਮਲੁ ਘਰ ਬਾਰੁ॥੧॥

ਜਿੰਨਾਂ ਮੁਹਲਤਿ=ਅਰਸਾ ਵਾ: ਅਵਧੀ ਲੈ ਕੇ ਉਹ
ਚਰਵਾਹੇ ਲੋਕ ਪਸੂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ
ਪੁੰਨੀ=ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਚੱਲਣਾ
ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇ ਜੀਵ! ਜਦੋਂ ਤੇਰੀ ਉਮਰ
ਰੂਪੀ ਅਵਧੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚੱਲਣਾ
ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਉ ਮਨਾ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿ ਪਿਆਰਿ॥

ਹੇ ਮਨ! ਤੂੰ ਹਰਿ ਗੁਣ=ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ
ਗਾਉ=ਗਾਉਣਾ ਕਰ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ
ਸੇਵਾ ਕਰ ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਪਿਆਰ
ਨਾਲ ਕਰ।

ਕਿਆ ਥੋੜੜੀ ਬਾਤ ਗੁਮਾਨੁ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਇਸ ਥੋੜੜੀ=ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆ
ਬਾਤ=ਗੱਲਾਂ ਕਰ-ਕਰ ਕੀ ਗੁਮਾਨੁ=ਹੰਕਾਰੁ ਕਰਦਾ ਹੈਂ
ਭਾਵ ਇਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੀ ਭਰੋਸਾ ਹੈ। ਹਿਚਕੀ ਨਾਲ
ਹੀ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜੈਸੇ ਰੈਣਿ ਪਰਾਹੁਣੇ
ਉਠਿ ਚਲਸਹਿ ਪਰਭਾਤਿ॥

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਘਰ ਵਿਚ
ਪਰਾਹੁਣੇ=ਮਹਿਮਾਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਭਾਤਿ=ਸਵੇਰ
ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਉੱਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲ
ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਵੀ ਅਵਸਥਾ
(ਉਮਰ) ਰੂਪੀ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਲਈ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ
ਘਰ 'ਚ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਆਇਆ ਹੈਂ, ਜਦੋਂ ਕਾਲ
ਰੂਪੀ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਚੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਕਿਆ ਤੂੰ ਰਤਾ ਗਿਰਸਤ ਸਿਉ
ਸਭ ਫੁਲਾ ਕੀ ਬਾਗਾਤਿ॥੨॥

ਹੇ ਮਨ! ਤੂੰ ਇਸ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਵਿਚ ਕਿਆ=ਕੀ
ਰਤਾ=ਰੰਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਭਾਵ ਹਰ ਸਮੇਂ ਘਰ ਬਾਰ,
ਇਸਤ੍ਰੀ, ਪੁੱਤਰ ਆਦਿਕ ਦੇ ਮੋਹ 'ਚ ਕਿਆ=ਕੀ ਰੰਗਿਆ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 53 ਤੇ)

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਦੁੱਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਦਸੰਬਰ ਸੰਨ 1704 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਸੰਸਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਜੋਗੀ ਅੱਲਾ ਯਾਰ ਖਾਨ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਰਦਲ 'ਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਤੀਰਥ ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਰ ਕਣ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਹੀ ਦਿਲ-ਕੰਬਾਊ ਦਾਸਤਾਨ 'ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਦੀਵਾਰ' ਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ-(ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਾਕਾ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ। ਸੌ-ਸੌ ਵਾਰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਹੈ ਐਸੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ, ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਅਣਖ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਿਤ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬਿਆ ਹੈ। ਜਿੰਦਾਂ ਭਾਵੇਂ ਅਨਭੋਲ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਬਾਬਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਬਾਬਾ' ਪਦ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚੱਪਾ-ਚੱਪਾ ਧਰਤੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਅਲਮਸਤ ਕੋਈ ਅਗੰਮੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪ੍ਰਾਣੀਓਂ, ਪਿਆਰ ਵੱਡੇ, ਖੁਸ਼ਬੂ ਵੱਡੇ। ਉਮਰਾਂ ਕਰਕੇ ਜਿੰਦ ਭਾਵੇਂ ਛੋਟੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਵੱਡੀ, ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਅੰਦਰ ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਦਾ ਚਾਨਣ ਹੋਵੇ, ਮਨ ਸਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਾਗਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ, ਕੂੜੀਆਂ ਵੰਡਾਂ, ਈਰਖਾ, ਦ੍ਰੋਣ, ਵੈਰ, ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਪਾਕ ਹੋਵੇ, 'ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ

ਐਸੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ 'ਤੇ ਧਰਤੀ ਮਾਣ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਐਸਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਐਸਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰਾਹੋਂ ਵੀ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਛਾਈ ਖੜ੍ਹਾ ਦਿੱਸੇਗਾ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਲੰਗਰ, ਛਬੀਲਾਂ, ਦੁੱਧ, ਚਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੀ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਬੱਚੇ, ਨੌਜਵਾਨ ਤੁਹਾਡਾ ਰਾਹ ਰੋਕ, ਕੁਝ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਤਰਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਿੰਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਵੇ, ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹਰ ਸੜਕ ਐਸਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਹਨ - ਨਾ ਹਿੰਦੂ, ਨਾ ਸਿੱਖ, ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਨਾ ਛੋਟੇ, ਨਾ ਵੱਡੇ, ਨਾ ਉਚ, ਨਾ ਨੀਚ। ਕਿਸੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਹਰ ਕਤਰਾ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਦੇ ਮਹੱਲ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਅਣਚਾਹੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਚੇਤੰਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਰਜੇ ਤੇ ਰੂਪਮਾਨ ਕੀਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਸਨ ਜੋ ਕੌਮ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਫਖਰ ਬਣੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ-ਪਿਤਾ, ਗੁਰੂ ਦਾਦਾ, ਗੁਰੂ-ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾਮ-ਰੰਗ ਦੀ ਸੂਰਮਗਤੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇਹ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਕੋਈ ਸੌਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਜੋ ਸਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਮਰਨ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਨੂੰ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਘਟਨਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧਨ ਜੁਟਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਾਰਗ 'ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗ' ਹੈ, ਧਰਮ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਪਰ 'ਕੂੜੀ ਦੀ ਪਾਲ'

ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਹੀ ਚੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਪਾਈਐ॥ (ਅੰਗ-918) ਦਾ ਅਮਲ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ 'ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥' (ਅੰਗ-918) ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸੰਗਤ ਪੰਗਤ, ਨਾਮ ਮਹਿਮਾ, ਸ਼ਬਦ ਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਇਹੋ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਸਭ ਲਈ ਇੱਕੋ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੀ -

ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਰਿਦੈ ਸਚਾ ਹੋਇ ॥

ਕੂੜ ਕੀ ਮਲੁ ਉਤਰੈ ਤਨੁ ਕਰੇ ਹਛਾ ਧੋਇ ॥

ਅੰਗ- ੪੬੮

'ਸੱਚ' 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਂਦਿਆਂ ਪੰਜਵੇਂ ਅਤੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ 'ਕੂੜ' ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸੰਪੰਨਤਾ ਹਿਤ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 'ਜੀਵਨ ਕੀ ਹੈ ਮੌਤ ਕੀ ਹੈ?' ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਸ ਦੀ ਬਲੀ ਮੰਗੀ, ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸੀਸ ਭੇਟ ਕਰਨ ਹਿਤ ਨਿਤਰੇ-ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਭਾਈ ਦਯਾ ਰਾਮ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਭਾਈ ਧਰਮਦਾਸ, ਪੁਰੀ ਤੋਂ ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਰਾਇ, ਸੌਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਤੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਮਿਲਣ ਨਾਲ 'ਖਾਲਸੇ' ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਹੋਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ 'ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ' ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਤੋਰੀ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੈਰ-ਵਿਤਕਰੇ, ਉਚ-ਨੀਚ, ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਵਰਣ-ਭੇਦ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਰਹਿਤਾਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ, ਚਾਰ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਬਚਨ ਲਿਆ -

ਦੇਹੁਰਾ ਮਸੀਤ ਸੋਈ ਪੁਜਾ ਔ ਨਿਵਾਜ ਓਈ,

ਮਾਨ ਸਬੈ ਏਕ ਪੈ ਅਨੇਕ ਕੇ ਭ੍ਰਮਾਉ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਇਆ। ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 'ਸੁਪਰਮੈਨ', ਸੱਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਧਰਮੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਸੀ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ-ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਔਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਮਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕੀਤਾ, ਸਸ਼ਤਰਧਾਰੀ ਬਣੇ, ਯੁੱਧ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ

ਛੋਟੀਆਂ ਟੋਲੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਜੰਗ ਲੜਨ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਸ਼ਤਰਧਾਰੀ ਖਾਲਸਾ ਹਕੂਮਤ ਲਈ ਖਤਰੇ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਸਿੱਖ 'ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ' ਮੰਨਦੇ ਤੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਲਈ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਕਠਨ ਸੀ। ਸਭ ਜਾਤਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਬਾਟੇ ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਚ ਨੀਚ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਪਹਾੜੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ ਉਹ ਵੀ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਤਰਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਨ।

ਐਸੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਨਵਾਬ ਦਲਾਵਰ ਖਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲੜਕੇ ਰੁਸਤਮ ਖਾਨ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਭਾਰੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਹਿਤ ਭੇਜਿਆ। ਨਵੰਬਰ 1699 ਦੀ ਇਕ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਈ ਮੁਗਲ ਸੈਨਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਨਾਲ ਆ ਟਕਰਾਈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ। ਉਪਰੰਤ 1700-1704 ਈ. ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਯੁੱਧ ਹੋਰ ਹੋਏ ਪਰ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁਗਲ ਅਨੰਦਗੜ੍ਹ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਸਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਥੇ ਹੀ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁਗਲ ਸੈਨਾ ਨੇ ਇਕ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਦਰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਗਨੀ (ਇਕ ਖਾਸ ਸਸ਼ਤਰ) ਨਾਲ ਘਾਇਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੈਨਾ ਲਈ ਹੀ ਮੁਸੀਬਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਯੁੱਧ 1704 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜੋ 6 ਮਹੀਨੇ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਮੁਗਲ ਸੈਨਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਇਕ ਮੌਲਵੀ ਨੂੰ ਜ਼ਾਮਨ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁਕ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦੇਣ ਤਾਂ ਯੁੱਧ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਜਿਥੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਲਈ ਕੁਝ ਗੱਡੇ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਨਾਲ ਲਦਵਾ ਕੇ ਉਪਰ ਰੇਸ਼ਮੀ ਚਾਦਰਾਂ ਪੁਆ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਸਮਝ ਲਾਲਚੀ ਮੁਗਲ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਸਹਾਰਨੀ ਪਈ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵਲੋਂ ਦਸਤਖਤ-ਸੁਦਾ ਕੁਰਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਿਛਲੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਖਿਮਾ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੜਾਈ ਮੁੱਕ ਜਾਏਗੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹਿਣ 'ਤੇ 20 ਦਸੰਬਰ 1704 ਦੀ ਸਰਦੀਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ, ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਤੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ, ਬਾਕੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇ ਵੀ ਮਗਰ-ਮਗਰ ਤੁਰ ਪਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਪ ਜੀ ਸਰਸਾ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਡੇ ਪੁੱਜੇ। ਇਥੇ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ। ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਦ ਤਕ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਇਕਰਾਰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੈਨਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਗ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੁੜ ਗਏ। ਘਰੇਲੂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗੰਗੂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖੇੜੀ ਜਾ ਟਿਕੇ। ਅਜੇ ਸਿੱਖ ਸੈਨਾ ਸਰਸਾ ਕੰਢੇ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਨੇ ਆ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਾ ਵਧਣ ਦਿਤਾ। ਭਾਈ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ, ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਨੇ ਕਈ-ਕਈ ਮੁਗਲ ਜਮਪੁਰੀ ਭੇਜੇ। ਅਖੀਰ ਬੇਅੰਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਥੱਕੀ-ਟੁੱਟੀ ਮੁਗਲ ਸੈਨਾ ਆਪਣੇ ਕੈਂਪ ਨੂੰ ਪਰਤ ਗਈ।

ਏਧਰ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਦੋ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਤੇ 40 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੱਖ ਰੋਪੜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਪੁੱਜੇ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਛਾਉਣੀ ਪਾਈ। ਇਥੇ ਹੀ ਕੋਟਲਾ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉੱਚੇ-ਲੰਮੇ ਪਠਾਣ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕੈਂਪ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਚੌਧਰੀ ਬੁੱਧੂ ਚੰਦ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੈਨਿਕ ਕੈਂਪ ਉਸ ਦੀ ਹਵੇਲੀ, ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜਾ ਘੇਰਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਨਗਾਰੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਦਿਤਾ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੁੱਲ ਖਰੀਦੀ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਮੁਗਲ ਸੈਨਾ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ-ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਮਰਜੀਵੜੇ ਸਿੱਖ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਯੁੱਧ-ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਐਸੀ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ

ਜਿਥੇ ਕੇਵਲ 40 ਕੁ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸ਼ਾਹੀ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। 'ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਊ' ਦਾ ਵਰ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਇਆ। ਜਰਨੈਲ ਨਾਹਰ ਖਾਲ ਪੌੜੀ ਰਾਹੀਂ ਗੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤੀਰ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ; ਜਰਨੈਲ ਗਨੀ ਖਾਨ ਨੂੰ ਗੁਰਜ ਮਾਰ ਕੇ ਚਿਤ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀ ਸਣੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੀਰਾਂ, ਤਲਵਾਰਾਂ, ਬਰਛਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ।

22 ਦਸੰਬਰ 1704 ਨੂੰ ਘਮਸਾਨ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਸਿੱਖ ਸੈਨਾ ਭਾਵੇਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ, ਪਿਆਰ, ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਕਾਰਨ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੂਝਣ ਲਈ ਮੈਦਾਨੇ-ਜੰਗ ਵਿਚ ਭੇਜਦੇ, ਜੋ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਨਾਲ ਵੈਰੀਆ 'ਤੇ ਟੁੱਟ ਪੈਂਦੇ। ਸੈਂਕੜੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਦਿਆਂ ਆਪ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਗੜ੍ਹੀ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾਂਦੇ, ਮੁਗਲਾਂ ਵਿਚ ਭੜਬੁ ਪਾਈ ਰਖਦੇ। ਜਦੋਂ ਗੜ੍ਹੀ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਘਿਰ ਗਈ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕਾਫੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸਣੇ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ। "ਕਿਹੜੇ ਪੁੱਤਰ?" ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ, ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਹੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋ।' ਸਭ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸੋਜਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਪੰਜ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਕਮਾਨ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਲੈ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੱਥਾ ਵੈਰੀਆਂ 'ਤੇ ਟੁੱਟ ਪਿਆ। ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਲਲਕਾਰਦੇ ਸਿੱਖ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ। ਤੀਰ ਮੁੱਕ ਗਏ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਧੂਹ ਲਈਆਂ। ਅਖੀਰ ਦਮ ਤਕ ਜੂਝਦੇ ਹੋਇਆਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਤੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਹੁੰਦਿਆਂ 15 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਮੈਦਾਨੇ-ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਤੋਰਦਿਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ। ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ

ਵੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਲੜਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੇਰੀ ਅਮਾਨਤ ਤੈਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੜੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਹੀ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਹੂ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਕਤਰਾ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰੇਗਾ।" ਕੇਵਲ 11 ਸਿੰਘ ਗੜੀ ਵਿਚ ਬਚੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਮਤਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗੜੀ ਛੱਡ ਜਾਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪ ਜੀ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਗੜੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਤਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਪੁੱਜ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਆ ਮਿਲੇ। ਨਬੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਗਨੀ ਖਾਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਧਾ ਰਖਦੇ ਸਨ, ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆ ਮਿਲੇ। ਰਾਏਕੋਟ ਦੇ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਨਵਾਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਚਿਣ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸ ਤਕ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਅਕੀਦੇ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਰਹੇ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਕਚਹਿਰੀ ਭੇਜਦੇ ਰਹੇ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਚ ਦੀ ਸਾਖ ਭਰਦਿਆਂ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਬੜੀ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਦਿਤੇ। ਨਵਾਬ ਅਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਦੋਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਾਇਲ ਸਨ ਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਸੁਕ ਵੀ ਸਨ। ਦੀਵਾਨ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਖ-ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਵਿਉਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ? ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਦਲੇਰਾਨਾ ਉੱਤਰ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਸੈਨਿਕ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਲਈ ਯੁੱਧ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਖੇੜਨ ਦਾ ਹਰ ਜਤਨ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਉੱਤਰ ਨਾਲ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਨੂੰ ਨਵਾਬ ਅਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਪ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਬੜੇ ਖਤਰਨਾਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਚਿਣਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਜ ਨਵਾਬ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਨਵਾਬ ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਜ਼ੁਲਮ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਵੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਤੋਂ ਲਈਏ। ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੇ ਖੁਦਾ! ਇਹ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਜ਼ੁਲਮ ਹੈ।' ਨਵਾਬ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਨੇ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਮਾਰਿਆ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵੀ ਤਾਹੀਓਂ ਸਦਾ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਦੇ ਨਵਾਬਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਚਿਣ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਜਪੁਜੀ ਦੇ ਪਾਠ ਉਚਾਰਦੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਅੰਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਬੱਚੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਏ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਹੋ ਗਏ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕ ਬੂਟਾ ਪੁੱਟਿਆ ਤੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ, "ਹੁਣ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੁੱਟੀ ਗਈ ਹੈ।" ਇਹ ਵਾਕ ਸੱਚੇ ਸਿੱਧ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਲਿਤਾੜੇ, ਲੁੱਟੇ ਤੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਦਿਵਾਈ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਐਸੀ ਜਾਗਰਤੀ ਆਈ ਕਿ ਨਿਮਾਣੀ-ਨਿਤਾਣੀ ਜਨਤਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਲੈ ਕੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਣ ਵਾਲੇ ਜਥਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਪੈਰ ਉਖੜ ਗਏ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਕਰਣੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਭ ਸੰਗੀਆਂ-ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਚ ਦੀ, ਅਮਨ ਦੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ - 3)

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਕਤੂਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-46)

ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਵੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆ ਗਏ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲਾਗੇ ਬੇਟਾ ! ਇਥੇ ਨਾ ਬੈਠੋ ਘਰ ਚਲੋ ।

“ਤਬ ਬਾਬੇ ਅਖਿਆ, ਬਾਬਾ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਜੋ ਆਏ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਹਿਆ ਥਾ ਆਵਹਿੰਗੇ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣਿ ਆਗਿਆ ਮੰਨਿ ਲੈਹੁ ॥ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਉਦਾਸ ਹਾਂ। ਤਬ ਮਾਤਾ ਕਹਿਆ, ਬੇਟਾ! ਮੇਰੇ ਮਨਿ ਸੰਤੋਖ ਕਿਉਂ ਕਰਿ ਆਵੇਗਾ; ਜੋ ਤੂੰ ਬਹੁਤੀ ਵਰ੍ਹੀਂ ਉਦਾਸੀ ਕਰਿਕੇ ਆਇਆ ਹੈਂ। ਤਬ ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ ਮਾਤਾ! ਤੂੰ ਬਚਨ ਮੰਨੁ, ਤੈਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਆਵੇਗਾ। ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਰੂਪ ਕਰਿ ਰਹੀ”।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਅਕਾਲ ਰੂਪ ਹੋਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਹਿਬ ਦੀ ਹੀ ਮਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮਹਿਮਾ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਬੇਟਾ! ਫਕੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕਪੜੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਸੁਹਣੇ ਕਪੜੇ ਪਾ ਲੈ, ਨਵਾਂ ਘਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰਹਿ, ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਫਿਰਦਾ ਹੈਂ? ਤੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ? ਤੇਰੇ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਲਿਆਈ ਹਾਂ, ਖਾ ਲੈ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਅੱਗੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਮਲੀ ਅਮਲ ਨ ਅੰਬੜੈ ਮਛੀ ਨੀਰ ਨ ਹੋਇ॥
ਜੋ ਸਹਿ ਰਤੇ ਆਪਣੈ ਤਿਨ ਭਾਵੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥
ਹਉ ਵਾਰੀ ਵੰਞਾ ਖੰਨੀਐ ਵੰਞਾ
ਤਉ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਨਾਵੈ॥ਰਹਾਉ॥
ਸਾਹਿਬ ਸਫਲਿਓ ਰੁਖੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਜਾ ਕਾ ਨਾਉ॥
ਜਿਨ ਪੀਆ ਤੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਭਏ ਹਉ ਤਿਨ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਉ॥
ਮੈ ਕੀ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਹੀ ਵਸਹਿ ਹਭੀਆਂ ਨਾਲਿ॥
ਤਿਖਾ ਤਿਹਾਇਆ ਕਿਉ ਲਹੈ ਜਾ ਸਰ ਭੀਤਰਿ ਪਾਲਿ॥
ਨਾਨਕ ਤੇਰਾ ਬਾਣੀਆ ਤੂ ਸਾਹਿਬੁ ਮੈ ਰਾਸਿ॥
ਮਨ ਤੇ ਧੋਖਾ ਤਾ ਲਹੈ ਜਾ ਸਿਫਤਿ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸਿ॥

ਅੰਗ-੫੫੭

ਮਾਤਾ ਜੀ! ਜਿਵੇਂ ਅੰਮਲੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਜਿਵੇਂ ਮਛਲੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੜਫ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣ

ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਖਿੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਪੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਦਾ ਸਰੋਵਰ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਪਰ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਥੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਤੜਫਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੇ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜੋ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਿਧ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਅਪਣਾ ਪਰਵਾਰ ਐਥੇ ਲੈ ਆ ਤੇ ਘਰ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲ, ਚੰਗੇ ਭੋਜਨ ਖਾਓ, ਫਕੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵਸਤਰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਚੰਗੇ ਕਪੜੇ ਪਹਿਨੋ, ਦੇਸਾਂ-ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ 'ਚ ਨਾ ਘੁੰਮੋ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰਹੋ, ਪੈਦਲ ਕਿਉਂ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋ, ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਘੋੜੀ ਲੈ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ? ਇਤਿਆਦਿ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰ ਕੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮੋਹ-ਮਮਤਾ ਤੋਂ ਨਿਲੇਪ ਹੋਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਭਿ ਰਸ ਮਿਠੇ ਮੰਨਿਐ ਸੁਣਿਐ ਸਾਲੋਣੇ ॥
ਖਟ ਤੁਰਸੀ ਮੁਖਿ ਬੋਲਣਾ ਮਾਰਣ ਨਾਦ ਕੀਏ ॥
ਛਤੀਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਾਉ ਏਕੁ ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ ॥ ੧ ॥
ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਖਾਣਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ ॥
ਜਿਤੁ ਖਾਧੈ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥ ੧ ॥
ਰਹਾਉ ॥
ਰਤਾ ਪੈਨਣੁ ਮਨੁ ਰਤਾ ਸੁਪੇਦੀ ਸਤੁ ਦਾਨੁ ॥
ਨੀਲੀ ਸਿਆਹੀ ਕਦਾ ਕਰਣੀ ਪਹਿਰਣੁ ਪੈਰ ਧਿਆਨੁ ॥
ਕਮਰਬੰਦੁ ਸੰਤੋਖ ਕਾ ਧਨੁ ਜੋਬਨੁ ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ॥ ੨ ॥
ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਪੈਨਣੁ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ ॥
ਜਿਤੁ ਪੈਯੈ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥ ੧ ॥
ਰਹਾਉ ॥
ਘੋੜੇ ਪਾਖਰ ਸੁਇਨੇ ਸਾਖਤਿ ਬੂਝਣੁ ਤੇਰੀ ਵਾਟ ॥
ਤਰਕਸ ਤੀਰ ਕਮਾਣ ਸਾਂਗ ਤੇਗਬੰਦ ਗੁਣ ਧਾਤੁ ॥
ਵਾਜਾ ਨੇਜਾ ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟੁ ਕਰਮੁ ਤੇਰਾ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ॥ ੩ ॥

ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਚੜਣਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ ॥
ਜਿਤੁ ਚੜਿਐ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥ ੧
॥ ਰਹਾਉ ॥ ਅੰਗ-੧੬-੧੭

ਪਿਤਾ ਜੀ! ਜੇ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਪਰਚ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਮਿੱਠਾ ਸਵਾਦ, ਜੇ ਜੁੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੂਣ ਵਾਲਾ, ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪੀਏ ਤਾਂ ਖੱਟਾ, ਜਦੋਂ ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਮਸਾਲਿਆਂ ਵਰਗਾ ਸਵਾਦ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਛੱਤੀ ਪੁਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰੇ, ਉਸ ਨਾਲ ਖੁਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਮਨ ਰੰਗਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲਾਲ ਪਹਿਰਾਵਾ ਹੈ, ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਕਰਕੇ ਲੋੜਵੰਦ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਸਫੇਦ ਪੁਸ਼ਾਕ ਹੈ, ਮਨ 'ਚੋਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਾਲਖ ਕੱਢ ਦੇਣੀ ਤਾਂ ਨੀਲੇ ਵਸਤਰ ਹਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਚੋਗਾ ਹੈ, ਸੰਤੋਖ ਮੇਰੇ ਲੱਕ ਦਾ ਪਟਕਾ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਧਨ ਮੇਰੀ ਜੁਆਨੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਭੈੜੇ ਖਿਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋਣ, ਉਸ ਨਾਲ ਖੁਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਸੋਨੇ ਜੜੀਆਂ ਕਾਠੀਆਂ ਵਾਲੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਲਈ ਉਦਮ ਕਰਨਾ ਭੱਥੇ, ਤੀਰ-ਕਮਾਨ, ਬਰਛੀ ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਗਾੜਾ ਹਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਇਜ਼ਤ ਨਾਲ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋਣਾ ਵਾਜਾ ਤੇ ਨੇਜਾ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਮੇਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਚੀ ਕੁਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਹੰਕਾਰ ਆਵੇ ਉਸ ਨਾਲ ਖੁਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਜੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਮਿਲਦੀ ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਸੋਹਣੇ ਘਰ ਹਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮੇਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ, ਰਜਾ ਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਐਸੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਭਾਵ ਐਸਾ ਜੀਵਨ ਪਰਵਾਨਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਐਸ ਸੁਖ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਸੌਣ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੁਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਹਰ ਦੀ ਨਦਰ ਕਰਕੇ ਅਗਿਆਨ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਰਦਾ ਲਾਹ ਦਿਤਾ। ਜਦੋਂ ਐਸੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ, ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਚ ਆ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਬੇਹੋਸ਼ੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਵੇਂ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆ ਗਈ। ਕਹਿਣ

ਲੱਗੇ ਤੂੰ ਸਚਮੁਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੈਂ, ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਅਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਮੰਨਦਾ ਸਮਝਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਤੇ ਵੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਜੋ ਰਸ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਦਾ ਖੇੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਐਸੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦੇਵੋ।

ਅਸ ਕਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਅਵਲੋਕੀ।
ਪਿਤਾ ਕੇ ਉਰ ਤੇ ਮਾਯਾ ਰੋਕੀ।
ਤਤਛਿਨ ਗਯਾਤ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਆਈ।
ਜਨ ਮਦ ਉਤਰ ਗਏ ਸੁਧ ਪਾਈ।
ਬੋਲਯੋ ਕਰਿ ਕੈ ਭਾਉ ਘਨੇਰਾ।
ਮੈਂ ਜਾਨਤਿ ਰਹਿਓ ਸੁਤ ਮੇਰਾ।
ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਤੁਮ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ।
ਮੁਖ ਉਰ ਦੀਜੈ ਗਯਾਨ ਬਿਸਾਲਾ।

(ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਹ 'ਮਨ' ਹੈ ਜੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅ- 'ਮਨ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਇਆਂ ਪਾਣੀ ਬਰਫ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਉਹੀ ਬਰਫ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਮਨ, ਮਨ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਇਸਥਿਤ ਕਰੋ।

ਜਿਉ ਰਵਿ ਬੇਮੁਖ ਬਰਫ ਹਵੈ ਜਾਵੈ।
ਸਨਮੁਖ ਤੇ ਸੋ ਜਲ ਪਦ ਪਾਵੈ।
ਤਿਉਂ ਇਸ ਮਨ ਕੀ ਗਤਿ ਲਖਿ ਲੀਜੈ।
ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਿਸ ਦ੍ਰਿੜ ਸੁ ਕਰੀਜੈ।

(ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਜਦੋਂ ਮਨ ਵਿਚ ਹਰਖ ਸੋਗ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਮਨ ਬਰਫ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੰਮ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਜਦਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਦਰਖਤ ਦਾ ਬੀਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦਰਖਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤਣਾ (ਲਕੜ), ਪੱਤੇ, ਫੁਲ, ਫਲ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਤਮੋਗੁਣੀ ਹਨ ਉਹ ਬੀਜ ਨੂੰ ਫੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲਕੜ ਵਾਂਗ ਕਠੋਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਰਜੋਗੁਣੀ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਕੇਵਲ ਛਾਂ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਸਤੋਗੁਣੀ ਜਿਹੜੇ ਹਨ ਉਹ ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਮਾਣਦੇ ਹਨ, ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਸਿਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਗਿਆਨੀ ਫਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਬੀਜ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਪਰਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲੱਭ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਫਲ ਕੋ ਖੋਜਹਿ ਭਲਿ ਭਾਂਤੀ।
ਪਾਇ ਬੀਜ ਹਵੈ ਸੀਤਲ ਛਾਂਤੀ।

ਤਿਉਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਖੋਜਨਵਾਰੇ।
 ਕਾਠ ਤਾਮਸੀ ਜੀਉ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਅਹੈ ਰਾਜਸੀ ਪੱਤ੍ਰ ਸਮਾਨਾ।
 ਛਾਯਾ ਦੇ ਸੁਖ ਬਿਖੇ ਮਹਾਨਾ।
 ਪੁਸ਼ਪ ਸਮਾਨ ਸ਼ਾਂਤਕੀ ਜੇਹੀ।
 ਮਧੁਰ ਬਚਨ ਗਾਂਧ ਧਾਰਹਿ ਤੇਈ।
 ਗਯਾਨੀ ਹੈ ਫਲ ਕੇਰ ਸਮਾਨਾ।
 ਬੀਜ ਰੂਪ ਤਹਿ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਨਾ।

(ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਰਾਗ-ਦਵੈਖ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੋ, ਮਨ ਨੂੰ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕੋ ਤੇ ਸਭ ਵਿਚ ਇਕ ਪਰੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਦੇਖੋ। ਮੋਹਨੀ ਮਾਇਆ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛਾਇਆ ਨਾਲ ਜਗਤ ਨੂੰ ਭਰਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਰੂਪੀ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਸਨਮੁਖ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰਹੇ। ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਦਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਮਾਇਆ ਫੇਰ ਵੀ ਛਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛੇ ਲੱਗੀ ਫਿਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਹੇ ਪਿਤ! ਇਕ ਪਰਮਾਤਮ ਸਾਰੇ।
 ਰਾਗ ਦਵੈਖ ਕਿਉਂ ਕਰਹੁ ਬਿਚਾਰੇ।
 ਅਪਰ ਕਲਪਨਾ ਤੇ ਮਨ ਰੋਕਹੁ।
 ਸਰਬ ਸਥਾਨ ਏਕ ਅਵਲੋਕਹੁ।
 ਜਗਤ ਮੋਹਨੀ ਜੋ ਇਹ ਮਾਯਾ।
 ਇਸ ਬਿਧਿ ਜਾਨੋ ਜਿਉਂ ਤਨ ਛਾਯਾ।
 ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਜੁ ਭਾਨ ਸਮਾਨਾ।
 ਜਬ ਇਹ ਨਰ ਸਨਮੁਖ ਤਿਹ ਗਯਾਨਾ।
 ਛਾਯਾ ਸਮ ਤਿਹ ਪੀਛੇ ਲਾਗੀ।
 ਪੁਨ ਨ ਆਦਰੈ ਹਰਿ ਅਨੁਰਾਗੀ।
 ਬਚਨਨ ਕੀ ਰਚਨਾ ਸੁਨਿ ਕਾਲੂ।
 ਤਜੇ ਬਾਰ ਇਕ ਜਗਤ ਜੰਜਾਲੂ।
 ਨਿਰਮਲ ਮਨ ਹਵੈ ਸਿਮਰਨ ਲਾਗਾ।
 ਉਪਜਯੋ ਗਯਾਨ ਮੋਹ ਤਮ ਭਾਗਾ।
 ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਹਰਿ ਸੋ ਲਿਵ ਲਾਗੀ।
 ਰਿਦੈ ਦਵੈਤ ਜੇਤੀ ਸਭਿ ਭਾਗੀ।
 ਏਕ ਲਖਯੋ ਪਰਮਾਤਮ ਸਾਰੇ।
 ਅਨਿਕ ਕਲਪਨਾ ਕੀਨਿ ਨਿਵਾਰੇ।

(ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਜਦੋਂ ਪਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਅਮੋਘ ਬਾਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਰ ਕਰ ਗਏ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਵੀ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਦਵੈਤ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ, ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਗਏ, ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਵ ਲਗ ਗਈ ਤੇ ਭਜਨ

ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ।

ਇਕ ਦਿਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਹੋਰ ਅਭਿਆਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਬਾਹਰੋਂ ਆ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਇਹ ਕੀ ਕਾਰਜ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹੋ? ਕਹਿੰਦੇ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਤਰਾਂ ਦਾ ਸਰਾਧ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਸਰਾਧ ਤਾਂ ਕਰਵਾਈਦਾ ਹੈ ਜੇ ਪਿਤਰ ਭੁੱਖੇ ਹੋਣ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਬੈਕੁੰਠ ਲੋਕ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਥੇ ਭੁਖ-ਪਿਆਸ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ, ਉਹ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਵਿਖਾ ਦਿਓ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਕਿਹਾ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰੋ।

ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਜਿਥੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਜੜਤ ਘਰ ਮੰਦਰ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਬਾਗ-ਬਗੀਚੇ ਫੁਲ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਾਰੇ ਪਿਤਰ ਆ ਗਏ ਤੇ ਕਾਲੂ ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਧੰਨ ਹੈਂ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਤੇਰੇ ਘਰ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਅਵਤਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਏਥੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸੁਖੀ ਤੇ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਹੱਥ ਛਡਿਆ ਤਾਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ, ਪੁੱਛਿਆ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਕੀ ਦੇਖਿਆ? ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿਤਰ ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ ਸੁਖੀ ਹਨ, ਤੂੰ ਸਾਡੀ ਜਮਾਂ ਦੀ ਫਾਹੀ ਕੱਟ ਦਿਤੀ। ਹੁਣ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਥੇ ਭੇਜ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਨਾ ਦੁੱਖ ਹੈ, ਨਾ ਭੁੱਖ ਹੈ, ਸਦਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਦਿਖਾਇ ਬਡਿ ਜਗਨਾਥਾ।
 ਪਿਤਾ ਕੇ ਗਹਯੋ ਹਾਥ ਮੈਂ ਹਾਥਾ।
 ਤਿਹ ਛਿਨ ਮੈਂ ਲੋਚਨ ਖਲਿਵਾਏ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੋਂ ਅਸ ਬਚਨ ਅਲਾਏ।
 ਦੇਖੋ ਪਿਤਰ ਕਿਧੋਂ ਤੁਮ ਨਾਂਗੀ।
 ਕਹੋ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸਬੈ ਹਮ ਪਾਹੀ।
 ਕਾਲੂ ਕੋ ਸਭਿ ਸੰਸੈ ਭਾਗਾ।
 ਜਾਨਿ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਮਨ ਅਨੁਰਾਗਾ।
 ਕਹਿਨ ਲਗਯੋ ਮੈਂ ਸਭਿ ਹੀ ਦੇਖੇ।
 ਬਸਹਿੰ ਤਹਾਂ ਜਹਿੰ ਅਨੰਦ ਵਿਸੇਖੇ।
 ਅਬਿ ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮੁਝੈ ਤਹਿ ਥਾਨਾ।
 ਪਹੁੰਚਾਵਹੁ ਤੁਮ ਮਯਾ ਨਿਧਾਨਾ।

(ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਕੁਝ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਕੀ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਉਸ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਸੁਖੀ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ। ਸੋ ਮਹਿਤਾ ਕਲਿਆਨ ਦਾਸ ਜੀ ਵੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਦ ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਜੀ ਵੀ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਚਖੰਡ ਪਿਆਨਾ ਕਰ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਅਪਣੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਉਤਮ ਬਿਧਿ ਸੰਗਾ।
ਪਿਤ ਕੇ ਦਾਹ ਕੀਯੋ ਸਰਬੰਗਾ।
ਕਿਤਕਿ ਦਿਵਸ ਤਿਹ ਕੇ ਪਸ਼ਚਾਤੀ।
ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਤਜੀ ਦੇਹਿ ਸੁਭ ਭਾਂਤੀ।
ਤਿਹ ਕੇ ਦਾਹ ਕੀਨ ਸੁਭ ਰੀਤੀ।
ਗੀ ਬਿਕੁੰਠ ਕਰਤਯੋ ਸੁਤ ਪ੍ਰੀਤੀ।

(ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਗਿਆਨ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਅਭੇਦਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਵਾਕੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸੰਨ 1522 ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਚਖੰਡ ਬਿਰਾਜ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਸਾਰੀ ਅੰਤਿਮ ਮਰਯਾਦਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਨਿਭਾ ਕੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਤਲਵੰਡੀ ਵਿਖੇ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਚਾਚਾ ਲਾਲੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦਾ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ।

ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿੰ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਨੰ।
ਸੱਤਿਨਾਮ ਕੋ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨੰ।
ਝੁਠੇ ਜਗਤ ਸਾਚ ਧਾਰਿ ਆਪੁ।
ਸਿਮਰ ਨਾਮ ਨਹਿੰ ਸੋਗ ਕਦਾਪੁ।

(ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਨ-ਮਾਲ, ਵਸਤਾਂ ਆਦਿ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜੀ ਉਦਾਸੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ।

ਸਰਬ ਦਰਬ ਜੇਤੋ ਘਰ ਬਾਰਾ।
ਦਯੋ ਅਤਿਥੀਨ ਕੋ ਸੁਖ ਕਾਰਾ।

(ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਸੋ ਸਮੁਚੇ ਸਿਖ ਪੰਥ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਦੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਉਪਕਾਰੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪੂਜਯ ਮਾਤਾ ਜੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ....!'

ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਇਹ ਸਭ ਫੁਲਾ ਕੀ ਬਾਗਾਤਿ=ਫੁਲਵਾੜੀ ਦੇ ਖਿੜਨੇ ਵਾਂਗ ਹੈ ਭਾਵ ਤੂੰ ਵੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਵਾੜੀ 'ਚ ਫੁੱਲ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਖਿੜਿਆ ਹੈਂ॥ ਜਵਾਨੀ ਰੂਪੀ ਤੇਰੀਆਂ ਪੰਖੜੀਆਂ ਹਨ, ਇੱਛਾ ਰੂਪੀ ਕਲੀਆਂ ਹਨ, ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪਰਾਗ ਹੈ ਤੇ ਵਿਸ਼ਈ ਮਨ ਭੋਰੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭ੍ਰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਸੁਗੰਧੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਿਆ ਕਰਹਿ
ਜਿਨਿ ਦੀਆ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਲੋੜਿ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਮੇਰੀ-ਮੇਰੀ ਕਿਆ=ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਭਾਵ ਮੇਰੀ ਜ਼ਰ, ਮੇਰੀ ਜੋਰੂ (ਇਸਤ੍ਰੀ), ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆਦਿ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਪਰ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਥ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਈਦਾ ਹੈ।

ਸਰਪਰ ਉਠੀ ਚਲਣਾ
ਛਡਿ ਜਾਸੀ ਲਖ ਕਰੋੜਿ॥੩॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਸਰਪਰ=ਜ਼ਰੂਰ ਪਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਜਦ ਉਠ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਜੋ ਵੀ ਬਿਭੂਤੀ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡਿ=ਤਿਆਗ ਕੇ ਜਾਸੀ=ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ ਭਾਵ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਰਵਾੜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਵੀ ਲੰਗੋਟੀ ਨੇੜਿਉਂ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਭਾਵ ਜੋ ਕਮਰ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਵਾ: ਤੜਾਗੀ ਆਦਿ ਤੇ ਲੰਗੋਟੀ ਤੋੜ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਭੁਮਤਿਆ
ਦੁਲਭ ਜਨਮੁ ਪਾਇਓਇ॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨੀਆਂ 'ਚ ਭਰਮਦਿਆਂ=ਇਹ ਦੁਲਭ=ਅੱਖਾ ਲੱਭਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਪਾਇਓਇ=ਪਾਇਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨੀਆਂ ਦੇ ਗੇੜ ਕੱਟ ਕੇ ਅਖੀਰ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹੀ ਪਾਈ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਸਮਾਲਿ ਤੂੰ
ਸੋ ਦਿਨੁ ਨੇੜਾ ਆਇਓਇ॥੪॥੨੨॥੯੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੰਮਾਲਣਾ ਕਰ ਭਾਵ ਸਿਮਰਨ ਕਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰਾ ਸੋ ਦਿਨੁ=ਉਹ ਮੌਤ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਨੇੜਾ=ਨਜਦੀਕ ਆਇਓਇ=ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ....!'

ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਸਟੀਕ

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਵਾਰ ੨

੫. (ਸਭ ਵਿਚ ਵਰਤਦਾ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ)
ਸਮਸਰਿ ਵਰਸੈ ਸ੍ਰਾਂਤ ਬੁੰਦ ਜਿਉ ਸਭਨੀ ਥਾਈ।
ਜਲ ਅੰਦਰਿ ਜਲ ਹੋਇ ਮਿਲੈ ਧਰਤੀ ਬਹੁ ਭਾਈ।
ਕਿਰਖ ਬਿਰਖ ਰਸ ਕਸ ਘਣੇ ਫਲੁ ਫਲੁ ਸੁਹਾਈ।
ਕੇਲੇ ਵਿਚਿ ਕਪੂਰੁ ਹੋਇ ਸੀਤਲੁ ਸੁਖਦਾਈ।
ਮੋਤੀ ਹੋਵੈ ਸਿਪ ਮੁਹਿ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਮੁਲਾਈ।
ਬਿਸੀਅਰ ਦੇ ਮੁਹਿ ਕਾਲਕੂਟ ਚਿਤਵੈ ਬੁਰਿਆਈ।
ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਸਤਿਸੰਗਿ ਸੁਭਾਈ।

ਪਦਾਰਥ - (ਸਮਸਰਿ=ਇਕੋ ਜਿਹਾ। ਕਿਰਖ=ਖੇਤੀ। ਬਿਸੀਅਰ=ਸਰਪ। ਕਾਲਕੂਟ=ਵਿਖ। ਸੁਭਾਈ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ)

ਅਰਥ - ਜਿਕੂੰ (ਨਛੱਤ੍ਰ ਦੀ) ਬੁੰਦ ਸਾਰੇ ਥਾਈਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਵਰਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਕਈ ਭਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਕਿਧਰੇ) ਖੇਤੀ ਬ੍ਰਿਛ, ਕਈ ਰਸ ਕਸੈਲੇ (ਆਦਿ) ਫਲਾਂ ਫੁਲਾਂ (ਵਿਖੇ ਮਿਲ ਕੇ) ਸੋਭਦੀ ਹੈ। ਕੇਲੇ ਵਿਖੇ (ਪਵੇ ਤਾਂ) ਕਪੂਰ ਹੋ ਕੇ ਸੀਤਲ ਤੇ ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਪ ਵਿਚ ਮੋਤੀ ਬਣ ਕੇ ਵੱਡਾ ਮੁੱਲ ਪੁਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੱਪ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਖੇ (ਪਵੇ ਤਾਂ) ਵਿਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਤੇ ਸਦਾ) ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਦੀ ਹੈ। ਆਪੇ ਆਪ ਹੀ (ਸਾਰੇ) ਵਰਤਦਾ ਹੈ। (ਪ੍ਰੰਤੂ) ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਖੇ (ਸੁਭਾਈ) ਵਿਸ਼ੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵ - ਸੂਰਜ ਘਟ, ਮਟ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਪਰ ਚਮਕਦਾ ਹੈ। (ਪ੍ਰੰਤੂ) ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਉਤੇ ਜਲ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੁੱਧ ਅੰਤਹਕਰਣ ਪਰ ਸਾਫ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਨਣਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੱਤਾ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪਾਪਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰਾਂਤੀ ਬੁੰਦ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੇਖੋ ਚੋਰ ਚਾਨਣੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਗਹਿਣੇ ਭਾਲਦਾ ਹੈ, ਖੂਨੀ ਚਾਨਣੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਖੂਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ ਚਾਨਣੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਤਮਾ ਉਪਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਚਾਨਣੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਿਵੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੀ ਸਦਾ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ।

੬. (ਸੰਗਤ ਦਾ ਅਸਰ-ਨਾਨੜੁ)
ਸੋਈ ਤਾਂਬਾ ਰੰਗ ਸੰਗਿ ਜਿਉ ਕੈਹਾ ਹੋਈ।
ਸੋਈ ਤਾਂਬਾ ਜਸਤ ਮਿਲਿ ਪਿਤਲ ਅਵਲੋਈ।
ਸੋਈ ਸੀਸੇ ਸੰਗਤੀ ਭੰਗਾਰ ਭਲੋਈ।
ਤਾਂਬਾ ਪਾਰਸਿ ਪਰਸਿਆ ਹੋਇ ਕੰਚਨ ਸੋਈ।
ਸੋਈ ਤਾਂਬਾ ਭਸਮ ਹੋਇ ਅਉਖਧ ਕਰ ਭੋਈ।
ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਸੰਗਤਿ ਗੁਣ ਗੋਈ।

ਪਦਾਰਥ - ਰੰਗ=ਕਲੀ। ਅਵਲੋਈ=ਦੇਖੀਦਾ। ਸੀਸਾ=ਸਿੱਕਾ। ਭੰਗਾਰ=ਭਰਤ।

ਅਰਥ - ਉਹੋ ਤਾਂਬਾ ਕਲੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਕੈਹਾਂ ਧਾਤੁ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹੋ ਤਾਂਬਾ ਜਿਸਤ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਿੱਤਲ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਓਹੀ (ਤਾਂਬਾ) ਸਿੱਕੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਭਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ 4. ਓਹੀ ਤਾਂਬਾ ਪਾਰਸ ਨੂੰ ਛੁਹ ਕੇ ਸੋਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹੋ ਤਾਂਬਾ (ਜੇ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ) ਭਸਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਔਖਧੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

(ਅਰਥਾਤ ਤਮੇਸਰ) (ਤਿਵੇਂ ਸਭ ਘਟਾਂ ਵਿਖੇ) ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, (ਪ੍ਰੰਤੂ) ਸੰਗਤ ਦਾ ਗੁਣ (ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵ - ਇਕ ਤਾਂਬੇ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦੇ ਭੇਦ ਕਰਕੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਕੇ ਚਾਨਣੇ ਦੇ ਰੰਗਾ ਰੰਗੀ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਿਆਂ ਅਨੇਕ ਰੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਸੰਤਾਂ ਕਰਕੇ ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦਿਆਂ ਵੀ ਈਸ਼ਵਰ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਦਾ ਅਰਥ ਇਥੇ ਸਤਿਸੰਗ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

੨. (ਜਲ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ)

ਪਾਣੀ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਜਿਉ ਕਾਲਾ ਦਿਸੈ।
ਰਤਾ ਰਤੇ ਰੰਗ ਵਿਚਿ ਮਿਲਿ ਮੇਲਿ ਸਲਿਸੈ।
ਪੀਲੈ ਪੀਲਾ ਹੋਇ ਮਿਲੈ ਹਿਤੁ ਜੇਹੀ ਵਿਸੈ।
ਸਾਵਾ ਸਾਵੇ ਰੰਗ ਮਿਲਿ ਸਭਿ ਰੰਗ ਸਰਿਸੈ।
ਤਤਾ ਠੰਡਾ ਹੋਇਕੈ ਹਿਤ ਜਿਸੈ ਤਿਸੈ।
ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਜਿਸੈ।

ਪਦਾਰਥ - ਸਿਲਸੈ=ਸਮਾਨ। ਵਿਸੈ=ਵੈਸਾ। ਸਰਿਸੈ=ਸਾਰਖਾ, ਵਰਗਾ। ਹਿਤ ਜਿਸੈ ਤਿਸੈ=ਜਿਹਾ ਕਾਰਣ ਹੋਵੇ ਤਿਹਾ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸੇ ਮੇਲ ਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਕੂੰ ਪਾਣੀ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰੰਗ ਸਮਾਨ ਲਾਲ। ਪੀਲੇ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਪੀਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹਾ ਹਿਤ=ਕਾਰਣ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਵੈਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਵੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਵਾ (ਹੋਰ) ਸਾਰੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ (ਹੋਰਨਾਂ) ਸਾਰਖਾ (ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) (ਨਿੱਘ, ਠੰਢ ਵਿਚ) ਤੱਤਾ, ਠੰਢਾ, ਜੈਸਾ ਕਾਰਣ (ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਓਹੀ (ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ) ਹੈ। (ਤਿਹਾ ਹੀ ਉਹ) ਆਪੇ ਆਪ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ, (ਪਰ) ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਹੈ ਓਹੀ ਸੁਖੀ ਹੈ।

(ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ)

ਦੀਵਾ ਬਲੇ ਬੈਸੰਤਰਹੁ ਚਾਨਣ ਆਨੁਰੇ।
ਦੀਪਕ ਵਿਚਹੁ ਮਸੁ ਹੋਇ ਕੰਮਿ ਆਇ ਲਿਖੇਰੇ।
ਕਜਲੁ ਹੋਵੈ ਕਾਮਣੀ ਸੰਗਿ ਭਲੇ ਭਲੇਰੇ।
ਮਸਵਾਣੀ ਹਰਿ ਜਸੁ ਲਿਖੈ ਦਫਤਰ ਅਗਲੇਰੇ।
ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਚਉਫੇਰੇ॥

ਪਦਾਰਥ - ਮਸੁ=ਸ਼ਾਹੀ। ਲਿਖੇਰੇ=ਲਿਖਾਰੀ। ਕਾਮਣੀ=ਇਸਤ੍ਰੀ। ਅਗਲੇਰੇ=ਬਾਹਲੇ। ਗੁਰਮੁਖਿ=ਗੁਰਮੁਖ (ਅ) ਈਸ਼੍ਵਰ।

ਅਰਥ - ਅੰਗ ਥੋਂ ਦੀਵਾ ਬਲ ਕੇ ਹਨੂਰੇ ਵਿਚ ਚਾਨਣ (ਕਰਦਾ) ਹੈ। ਉਸ ਦੀਵੇ ਥੋਂ ਸ਼ਾਹੀ ਹੋ ਕੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। (ਓਸੇ ਤੋਂ) ਤੀਵੀਂ ਕੱਜਲ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਭਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਗ ਵਿਚ ਭਲਾ ਹੋਈਦਾ ਹੈ (ਬੁਰੇ ਵਿਚ ਬੁਰਾ) (ਉਸੇ ਸ਼ਾਹੀ ਦੀ) ਦਵਾਤ ਥੋਂ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਲਿਖੀਦਾ ਹੈ, (ਤੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਲੋਕ) ਦਫਤਰ ਬਾਹਲੇ (ਲਿਖਦੇ) ਹਨ। ਆਪ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖ (ਹੈ ਪਰ) ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ (ਉਚ ਨੀਚ ਦੇ ਭੇਦ ਕਰ) ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਵ - ਉਹੋ ਪਿਛਲਾ ਜਿੱਕੁਰ ਚਾਨਣੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਲਾਭ ਉਠਾਵੇ ਚਾਨਣਾ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਇਥੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੈਸੰਤਰ ਤੋਂ ਦੀਵਾ, ਕੱਜਲ ਸ਼ਾਹੀ ਬਣ ਗਏ, ਪਰ ਬੈਸੰਤਰ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ।

ਈਸ਼ਰ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ

ਕ੍ਰਿਤ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ

੬੫. ਆਤਮਾ ਨਿਸ ਕਰਤੱਵ ਹੈ

ਆਤਮਾ ਮੇਂ ਕਰਤੱਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਔਰ ਆਤਮਾ ਕਾ ਕਰਤੱਵ ਸੇ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਰਤੱਵ ਕੇ ਸਬੰਧ ਮੇਂ ਪਾਂਚ ਬਾਤੋਂ ਹੈਂ।

1. ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ 2. ਅੰਤਹਕਰਣ 3. ਸਭ ਇੰਦਰੇ 4. ਇੰਦਰੀਓਂ ਕੇ ਦੇਵਤਾ 5. ਪ੍ਰਾਲਬਧ

ਇਨ ਸੇ ਮਿਲ ਕਰ ਕੋਈ ਕਰਤੱਵ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਇਨ ਸੇ ਨਿਆਰੀ ਔਰ ਅਕਰਤਾ ਔਰ ਸੱਤਾ ਰੂਪ ਹੈ।

ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਹੈ ਉਤਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸਰੀਰ ਕਾਇਮ ਹੈ ਔਰ ਜਬ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਤੋਂ ਸਰੀਰ ਗਿਰ ਜਾਏਗਾ। ਆਤਮਾ ਕਾ ਇਨ ਸੇ ਕੋਈ ਤਾਅਲੁਕ ਨਹੀਂ। ਅਪਨੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਭੋਗ ਕਰ ਸਰੀਰ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਔਰ ਮੈਂ ਤੋਂ ਅਭਿਨਾਸੀ ਪਰਮਾਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪ ਮੇਂ ਇਸਥਿਤ ਹੂੰ। ਕੁਟਸਬ (ਅਹਿਰਨ) ਔਰ ਅਚੁੱਤ ਹੂੰ।

66. ਗਿਆਨ ਨੇਸ਼ਠਾ ਕੇ ਲੀਏ ਸੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਜੀ ਕੇ ਬਤਾਏ ਹੂਏ ਪੰਦਰਾਂ ਅੰਗ ਬਹੁਤ ਮੁਢੀਦ (ਲਾਭਦਾਇਕ) ਔਰ ਕਾਰਆਮਦ (ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੇ) ਹੈਂ -

1. ਯਮ, ਨੇਮ, ਤਿਆਗ, ਮੋਨ, ਇਕਾਂਤ, ਸੁਭਕਾਲ, ਆਸਣ, ਮੂਲਬੰਧ, ਸਮਾਨਤਾ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ (ਰੇਚਕ, ਪੂਰਕ, ਕੁੰਬਕ) ਪ੍ਰਤਿਆਹਾਰ, ਧਾਰਨਾ, ਧਿਆਨ, ਸਮਾਧ।

ਇਹ ਮੁੰਦਰਜ਼ਾ ਬਾਲਾ (ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ) 15 ਅੰਗ ਹੈਂ। ਇਨ ਕਾ ਵਿਸਥਾਰ ਔਰ ਨਿਰਨੇ ਨੀਚੇ ਦੀਆ ਜਾਤਾ ਹੈ।

1. ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਹੇ - ਇਸ ਸੇ ਇੰਦਰੀਓਂ ਕਾ ਕਾਬੂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਯਮ ਕਹਿਲਾਤਾ ਹੈ।

2. ਬ੍ਰਹਮਾਕਾਰ ਬਿਰਤੀ ਕਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਔਰ ਜਗਤਾਕਾਰ ਕਾ ਨਿਰਾਦਰ ਨੇਮ ਕਹਿਲਾਤਾ ਹੈ।

3. ਜਗਤ ਭਾਵਨਾ ਕਾ ਤਿਆਗ ਔਰ ਬ੍ਰਹਮ ਭਾਵਨਾ ਕਾ ਅਭਿਆਸ ਹੀ ਅਸਲੀ ਤਿਆਗ ਹੈ।

4. ਆਤਮਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਹੈ। ਐਸੀ ਨੇਸ਼ਠਾ ਹੀ ਮੋਨ ਕਹਿਲਾਤੀ ਹੈ।

5. ਆਤਮਾ ਮੇਂ ਜਗਤ ਕਹੀਂ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਤਾ। ਯਹੀ ਇਕਾਂਤ ਹੈ।

6. ਸਭ ਜਗਤ ਆਤਮਾ ਮੇਂ ਅਭਿੰਨ ਹੈ, ਯਹੀ ਸੁਭਕਾਲ ਹੈ।

7. ਸਭ ਜਗਤ ਕੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਔਰ ਮੱਧ ਆਤਮਾ ਹੀ ਇਸਥਿਤ ਹੈ, ਯਹੀ ਆਸਨ ਲਗਾਨਾ ਹੈ।

8. ਸਭ ਜਗਤ ਕਾ ਆਦਿ ਕਾਰਨ ਆਤਮਾ ਹੀ ਹੈ, ਐਸਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੀ ਮੂਲਬੰਧ ਹੈ।

9. ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਜਾਨਕਰ ਆਤਮਾ ਮੇਂ ਲੀਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ।

10. ਸਭ ਜਗਤ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਦੇਖਨਾ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਾ ਇਸਥਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

11. ਮਨ ਕਾ ਫੁਰਨਾ ਹੀ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ, ਐਸਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਹਿਲਾਤਾ ਹੈ। (ਮਿਥਿਆ ਜਾਨ ਕਰ ਜਗਤ ਕਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਨਾ ਰੇਚਕ ਹੈ ਔਰ ਮੈਂ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹੂੰ, ਐਸਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਪੂਰਕ ਹੈ। ਔਰ ਇਸ ਨਿਸਚੇ ਕੇ ਪਰਪੱਕ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕੁੰਭਕ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਹਿਲਾਤਾ ਹੈ।)

12. ਪਾਂਚ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਓਂ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਜੋ ਹੈਂ, ਵੇਹ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਹੈ ਪ੍ਰਤਿਆਹਾਰ ਹੈ।

13. ਜਹਾਂ ਭੀ ਮਨ ਕੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਜਾਏ ਵਹਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਦੇਖਨਾ ਧਾਰਨਾ ਕਹਿਲਾਤਾ ਹੈ।

14. ਸਭ ਪਰੀਪੂਰਨ ਆਤਮਾ ਹੀ ਹੈ, ਐਸਾ ਨਿਸਚਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਹੈ।

15. ਜਬ ਬਿਰਤੀ ਜਗਤਾਕਾਰ ਕੇ ਛੇੜ ਕਰ, ਬ੍ਰਹਮਾਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਯਹੀ ਗਿਆਨ ਸਮਾਧ ਹੈ।

ਇਨ ਕਾ ਅਭਿਆਸ ਜਲਦੀ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਨੇਸ਼ਠਾ ਕੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਕਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਕੁਟੰਬ ਕਾ ਪਿਆਰ, ਲੋਕ ਲੱਜਿਆ, ਵਿਵਹਾਰ ਆਸ਼ਵਕਤਾ ਔਰ ਆਲਸ ਕੇ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਔਰ ਵਿਦੇਹ-ਮੁਕਤੀ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੇ ਉਪਰ ਕੇ ਸਾਧਨ ਦਿਲੀ ਲਗਨ ਸੇ ਕਰਨੇ ਯੋਗ ਹੈਂ ਜਿਨ ਕੀ ਪਰਪੱਕਤਾ ਸੇ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਮੇਂ ਮਗਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤੀ ਹੈ।

1. ਮੁਫੀਦ = ਲਾਭਦਾਇਕ 2. ਕਾਰਆਮਦ = ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 3. ਮੁੰਦਰਜ਼ਾ ਬਾਲਾ = ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ
੬੭.

ਸਵਾਲ : ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੋਨੇ ਸੇ ਬਾਦ ਭੀ ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸਰੀਰ ਨਜ਼ਰ ਆਤਾ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ਦੁਖ, ਸੁਖ ਵਗੈਰਾ ਦੁੰਦ, ਗਿਆਨਵਾਨੋਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤੇ ਦੇਖੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ। ਇਸ ਕਾ ਕਿਆ ਸਬੱਬ ਹੈ?

ਜਵਾਬ : ਜਗਤ ਕੀ ਇਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਅਵਿਦਿਆ ਤਕ ਹੀ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਰੱਸੀ ਮੇਂ ਸਾਂਪ ਕੀ ਇਸਥਿਤੀ ਤੇ ਭੂਲ ਤਕ ਹੀ ਹੈ ਯਾ ਠੂਠ ਮੇਂ ਚੋਰ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਤੇ ਅਗਿਆਨ (ਭੂਲ) ਤੱਕ ਹੀ ਹੈ। ਜਬ ਭੂਲ ਦੂਰ ਹੂਈ; ਰੱਸੀ, ਰੱਸੀ ਹੀ ਹੈ ਔਰ ਠੂਠ ਤੇ ਠੂਠ ਹੈ ਹੀ। ਇਸੀ ਤਰਹ ਸੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਅਵਿਦਿਆ ਦੂਰ ਹੂਰੀ ਸੰਸਾਰ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਕਰ ਸਿਰਫ ਅਦੁੰਦ ਆਤਮਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਅਵਿਦਿਆ ਦੇ ਕਿਸਮ ਕੀ ਹੂਆ ਕਰਤੀ ਹੈ।

ਮੂਲਾ ਅਵਿਦਿਆ (ਅਗਿਆਨਤਾ) ਔਰ ਦੂਸਰੀ ਲੇਸ਼ਾ ਅਵਿਦਿਆ ਜਾਂ ਤੂਲਾ ਅਵਿਦਿਆ ਕਹਿਲਾਤੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਸ਼ਰਨ ਮੇਂ ਆ ਕਰ ਸਾਧਨ ਸਪੰਨ ਹੋ ਕਰ ਅਗਿਆਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਮੂਲਾ ਅਵਿਦਿਆ ਜੋ ਕਿ ਤਮਾਮ ਦੁਖੋਂ ਔਰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਵਗੈਰਾ ਕਾ ਸਬੱਬ ਹੋਤੀ ਹੈ, ਉਸੀ ਵਕਤ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ ਔਰ ਆਗੇ ਵਾਸਤੇ ਜਨਮ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਰਹਾ ਸਰੀਰ ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਪ੍ਰਾਰਥਯ ਕੇ ਆਸਰੇ ਸ਼ਰੀਰ ਹੈ, ਉਤਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਲੇਸ਼ਾ ਅਵਿਦਿਆ ਰਹਾ ਕਰਤੀ ਹੈ। ਔਰ ਸਰੀਰ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਨੇ ਪਰ ਵੇਹ ਭੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਲੇਸ਼ਾ ਅਵਿਦਿਆ ਕੇ ਸਬੱਬ ਹੀ ਗਿਆਨਵਾਨ ਲੋਕ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਗੈਰਾ ਕੀਆ ਕਰਤੇ ਹੈਂ। ਲੇਕਿਨ ਅੰਤਹਕਰਣ ਸੇ ਵੁਹ ਜਾਨਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਯੇ ਦੁੰਦ ਤੇ ਜਿਸਮ ਮੇਂ ਔਰ ਜਿਸਮ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਹੈਂ। ਆਤਮਾ ਇਨ ਸੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਆਰਾ ਹੈ ਔਰ ਅਪਨੇ ਆਪ ਮੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੇ ਲੀਏ ਇਸਥਿਤ ਹੈ।

੬੮. ਗਿਆਨੀ (ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ)

ਜੋ ਨਰੁ ਦੁਖ ਮੈ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਮਾਨੈ ॥ ਸੁਖੁ ਸਨੇਹੁ ਅਰੁ ਭੈ ਨਹੀ ਜਾ ਕੈ ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਮਾਨੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਨਹ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹ ਉਸਤਤਿ ਜਾ ਕੈ ਲੋਭੁ ਮੇਹੁ ਅਭਿਮਾਨਾ ॥

ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਉ ਨਾਹਿ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨਾ ॥ ੧ ॥

ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਗਲ ਤਿਆਗੈ ਜਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਰਾਸਾ ॥

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਜਿਹ ਪਰਸੈ ਨਾਹਨਿ ਤਿਹ ਘਟਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਵਾਸਾ ॥ ੨ ॥

ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਜਿਹ ਨਰ ਕਉ ਕੀਨੀ ਤਿਹ ਇਹ ਜੁਗਤਿ ਪਛਾਨੀ ॥

ਨਾਨਕ ਲੀਨ ਭਇਓ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ ਜਿਉ ਪਾਨੀ ਸੰਗਿ ਪਾਨੀ ॥ ੩ ॥ ੧੧ ॥

ਅੰਗ - ੬੩੩/੩੪

ਤੀਨ ਅਵਸਥਾ ਸਮ ਭਈ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੈ ਸੋਇ

ਤਰੰਗ ਸਮੁੰਦਰ ਕਾ ਵਿਲਾਸ ਹੋਨੇ ਸੇ ਉਸ ਕਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੂਆ ਕਰਤਾ ਹੈ ਔਰ ਲਹਿਰੋਂ ਕਾ ਹਰਕਤ ਕਰਨਾ (ਉਤਪਤੀ, ਇਸਥਿਤੀ ਔਰ ਲੈਅ ਹੋਨਾ) ਭੀ ਲਹਿਰ ਕਾ ਕਲੋਲ ਹੂਆ ਕਰਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਕਾ ਅਪਨਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਹੋਤਾ ਹੈ ਔਰ ਐਨ੍ਹ ਪਾਨੀ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਇਸੀ ਤਰਹ ਸੇ ਆਤਮ ਦੇਵ ਕੀ ਮਾਇਆ ਕੇ ਮਨ ਰੂਪ ਹੋ ਕਰ ਜਾਗ੍ਰਤ ਔਰ ਸੁਪਨ ਦੇ ਵਿਲਾਸ ਹੈਂ ਜੋ ਕਿ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਹੀ ਹੈਂ ਔਰ ਜੋ ਕੁਛ ਜਾਗ੍ਰਤ ਔਰ ਸੁਪਨ ਅਵਸਥਾ ਮੇਂ ਲੀਲਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਵੇਹ ਅਵਸਥਾਓਂ ਕੇ ਕਲੋਲ ਹੈਂ, ਜੋ ਕਿ ਉਨ ਕਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੈਂ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜਾਗ੍ਰਤ, ਸੁਪਨ ਔਰ ਸਖੇਪਤ ਐਨ੍ਹ ਨਿਰਵਿਕਲਪ, ਅਦੁੰਦ, ਨਿਰਾਕਾਰ, ਪਰਮਾਨੰਦ ਆਤਮਾ ਹੀ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਹੀ ਪੂਰਨ ਹੈ। ਅਦੁੰਦ, ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧ ਰੂਪ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਚਮਤਕਾਰ)

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ-ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਨਵੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-61)

ਰਾਤ ਆਈ ਤੇ ਬੀਤ ਗਈ, ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲੋਕੀਂ ਫੇਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਤਾੜੀ ਤੱਕਣ ਗਏ। ਕੁਛ ਮਖੌਲ ਨਾਲ, ਕੁਛ ਵਹਿਮ ਹੇਠ ਤੇ ਕੁਛ ਤੱਕਣ ਕਿ ਦੇਖੋ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸੇ ਥਾਂ ਦੈਵੀ ਨਾਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਇਤਨਾ ਦਿਲ-ਖਿੱਚਵਾਂ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਆਏ ਸੱਜਣ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤਾਂ ਵਾਂਗ ਟਿਕ ਕੇ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਸੂਰਜ ਉੱਚਾ ਹੋਇਆ ਤਦੋਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਭੋਗ ਪਾਇਆ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਸ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਕੁਛ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸੁਣਾਈ ਤੇ ਕਿਤਨੇ ਸੱਜਣ ਨਾਮ ਧਰੀਕ ਹੋਏ, ਅਰਥਾਤ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਯਾਦ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਆਏ। ਸੋ ਉਥੇ ਹੁਣ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਰੰਗ ਜੰਮ ਗਿਆ।

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਪ੍ਰਭਾਤ ਵਧੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਘਰ ਬੈਠੇ ਜੋਗੀ ਰਾਜ ਜੀ ਖੁਣਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਸੋਚਦੇ ਸਨ ਕਿ ਓਥੇ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਚੇਲੇ ਬਾਲੇ ਨਾਲ ਲਿਜਾ ਕੇ ਤੇ ਯੋਗ ਦਰਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਕੇ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਈਏ। ਆਪਣਾ ਵਿਦਿਆ ਬਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਢਾਰਸ ਦੇਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਦ ਉਹ ਭੈ ਭਰੀ ਝਰਨਾਟ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੀ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਕੇ ਗਈ ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਆਸ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਦਿਲ ਨੂੰ 'ਅਹੋਂ ਦੈਵ ਗਤੀ, ਅਹੋਂ ਦੇਵ ਗਤੀ,' ਆਖ ਕੇ ਚਉ (ਢਾਰਸ) ਦੇਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਜੋ ਬਣੀ ਬਣਾਈ ਰੁੜ੍ਹ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਵਿਯੋਗ ਚਉ ਬੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨ ਦੇਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਤਾਬੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਵਕਤ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਸੁੱਝਦਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਰੀ ਵਿਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ ਤੇ ਅੱਛੇ-ਅੱਛੇ ਪੰਡਤ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਤੀਰਥਾਂ ਪਰ ਪਾਂਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਲਈ ਪੁਜਾਰੀ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾਤਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕੰਮ ਬੀ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਡਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਧਾੜੀ ਨਾਮੋਂ ਪੰਡਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਮ ਕਲਜੁਗ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੜਾ ਚਿਲ-ਚਲਾ ਸੀ ਤੇ ਉਪਦ੍ਰਵੀ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਗੁੰਡਪੁਣਾ ਸਾਰੇ ਭਲੇ ਮਾਣਸਾਂ

ਦੇ ਡਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ ਪਸ਼ੌਰ ਦੇ ਲੋਕੀਂ ਇਸ ਦੇ ਜਜਮਾਨ ਸਨ। ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਆਖਦੇ ਹਾਂ, ਏਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕੀਂ ਇਸ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਉਤਰਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪਾਸ ਮਾਇਆ ਬੀ ਅਮਿੱਤ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਬਲ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਬੀ ਬੜਾ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਮੰਦਰ ਬਾਗ ਤੇ ਸੁਖ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਇਸ ਪਾਸ ਬੜੇ ਸਨ, ਲੋਕਾਂ ਪਰ ਤੇਜ਼ ਬੀ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਆਦਮੀ ਪਾਸ ਜੋਗੀ ਰਾਜ ਜੀ ਆਪਣੀ ਵਿਥਿਆ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਕਲਜੁਗ ਅੱਗੇ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਜਦ ਆਪਣੇ ਦੁਖ ਦੀ ਸੁਣਾਈ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਹੀ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਬਣੀ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਬਣੀ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਗਲੇ ਪੂਜਯ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਢਾਕੇ ਵਿਚ ਨੂਰ ਸ਼ਾਹ ਵਰਗੇ ਗੰਦੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਕਰ ਆਏ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਬਾਗ ਦੀ ਮੂਲੀ ਹੋ? ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜੜ੍ਹ ਫੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਏਥੋਂ ਕੱਢ ਦਿਓ, ਪਿਛੋਂ ਕੱਢਣਾ ਔਖਾ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜੇ ਤੈ ਚਾਰ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਫਿਰ ਦੇਖੋ ਕਿ ਕਿਤਨੇ ਲੋਕ ਸਵੇਰੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਨੀਚ ਜਾਤ ਦਾ ਡੂਮ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਰਨ ਭੇਖ ਦੇ ਵੈਰੀ ਹਨ। ਦੱਸੋ ਜੇ ਪੈਰ ਪਸਰ ਗਏ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਫਾਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਧਾੜੀ ਪੰਡਾ ਤੱਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਤਦਬੀਰਾਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਕੁਛ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੁਨਸਨੀ ਖਾ ਜਾਏ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ। ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਸੁਨਸਨੀ ਦੇ ਅਸਰਾਂ ਹੇਠ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁੱਝੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਹੱਥ ਸੁਨੇਹਾ ਘੱਲੀਏ। ਸੋ ਇਕ ਦਾਸ ਨੂੰ ਘੱਲਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਡਿਆਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪ ਏਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚਰੋ, ਇਹ ਤੀਰਥ ਮਹਾਂ ਪਵਿਤ੍ਰ ਥਾਉਂ ਸਾਡਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਨਾ ਟਿਕੋ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਸੁਣ ਭਾਈ! ਪੰਡ ਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹੋ, ਅਸੀਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਘੱਲੇ ਆਏ ਹਾਂ, ਸੱਦੇ ਉਠ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਦਾਸ - ਮਹਾਰਾਜ! ਪੰਡਾਂ ਸਾਡਾ ਬੜਾ ਡਾਢਾ ਹੈ, ਰਾਜਾ ਤਕ ਉਸ ਦਾ ਆਮਨਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਦਾ

ਸੁਖ ਆਗਿਆ ਮੰਨ ਲੈਣ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਸੁਖ ਤਾਂ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਆਗਿਆ ਜੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਜੀ ਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ। ਬਾਕੀ ਆਗਿਆ ਜੋ ਹਉਂ ਹੰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਿੜ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਦਾਸ - ਫਿਰ ਆਪ ਦੇ ਬਾਬ ਬੁਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਬਾਬ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ ਜਿਹੀ ਕਰੇਗਾ ਤੇਹੀ ਸੁਹਾਣ।

ਦਾਸ - ਫੇਰ ਆਪ ਚਲੇ ਨਹੀਂ ਜਾਓਗੇ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਸਭ ਕੁਛ ਚਾਲ ਵਿਚ ਹੈ, ਅਸਾਂ ਕਿੱਥੇ ਅਟਕਣਾ ਹੈ, ਨਦੀਆਂ ਕਦੇ ਅਟਕਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਪੱਥ ਦਾ ਵੇਗ ਕਦੇ ਰੁਕਿਆ ਨਹੀਂ, ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਮਾਨ ਸਭ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਚੱਲਣਾ ਕਾਦਰ ਦੇ ਬੱਧੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਉਂ ਪਰੇਰੇ ਕਰਨਾ, ਜਿਉਂ ਟੋਰੇ ਟੁਰਨਾ।

ਦਾਸ ਦੀ ਜਦ ਕੋਈ ਵਾਹ ਨਾ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਜਾ ਪੰਡੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਐਸੇ ਪੀਡੇ ਬਦਾਮ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹਥੌੜੇ ਨਾਲ ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਕੱੜਾ ਵਾਕ ਆਖਦੇ ਨਹੀਂ, ਲੜਦੇ ਨਹੀਂ, ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਹਾਰਦੇ ਹਨ, ਝੱਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਝੱਲਣ ਤੇ ਸਹਾਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਮਿਟ ਤਾਕਤ ਤੇ ਅਟੁੱਟ ਬਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਹਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇਥੋਂ ਟੁਰ ਜਾਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।

ਜਿਸ ਦੀ ਹੈਂਕੜ ਅੱਗੇ ਸਭ ਝੁਕਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾ ਝੁਕਣਾ ਇਕ ਭਾਰੀ ਕ੍ਰੋਧ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਸੋ ਪੰਡੇ ਹੁਰੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਆਈਆਂ ਤੇ ਆ ਗਏ। ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸੌ ਲੱਠ ਬਾਜ਼ ਲੌਢੇ ਪਹਿਰ ਚੱਲੇ ਅਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕ ਕੇ ਚਿਲਕਾ ਝੀਲ ਤਕ, ਦੇਸ਼ ਬਦਰ ਕਰ ਆਵੇ। ਨਾ ਮੰਨਣ ਤਾਂ ਖੰਡਾ ਖੜਕ ਪਵੇ। ਇਹ ਖਬਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਲੋਕੀਂ, ਜੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਪੰਡੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਖੇ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਾ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਇਹ ਭਾਣਾ ਵਰਤਣਾ ਹੈ, ਸੋ ਆਪ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚੱਲੋ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਲੁਕਾ ਲਵੀਏ, ਫਿਰ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਆਖ ਵੇਖ ਕੇ ਪੰਡੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਇਹ ਪਹਿਰਾ ਚੌਥੇ ਜੁਗ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਕਹੀਦਾ ਹੈ, 'ਜੇ ਕੋ ਨਾਉ ਲਏ ਬਦਨਾਵੀ' ਇਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ, ਨੱਸ ਲੁਕ ਕੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੋਇਆ? ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜੰਮੇ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਏਸੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਕਲਿਆਣ ਲੱਭਣੀ ਹੈ, ਕਲਜੁਗ ਦੀ

ਕਲਿਆਣ ਨਾਮ ਵਿਚ ਹੈ। ਨਾਮ ਕਲਜੁਗ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਬਲ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਏਸ ਪੰਡੇ ਦਾ ਕੀਹ ਹੈ? ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾ ਅੱਲ ਮਾਤ੍ਰ ਕਲਜੁਗ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਟੇਕ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਉਹ ਚਾਹੇਗਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕੀਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਤਰਲੇ ਕਰ ਚੁਕੇ ਪਰ ਆਪ ਨੂੰ ਡੁਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਸੋ ਕੁਛ ਸੱਜਣ ਤਾਂ ਪੰਡੇ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਐਧਰ ਉਧਰ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਕੁਛ ਬੈਠ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣੇ ਜਾਨ ਜਾਏ ਪਰ ਇਸ ਦੈਵੀ ਮੂਰਤਿ ਦੀ ਰਾਖੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਲੋਢਾ ਪਹਿਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਮਰਦਾਨਾ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਕੁਛ ਘਬਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਓਸਦਾ ਦਿਲ ਵਿਦਿਆ, ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਿਆ, ਦਾ ਕੋਮਲ ਰਸੀਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੁਹਲ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਅਸਰਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਨਾਮ ਦਾ ਰਸੀਆ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਅਜੇ ਅਭੈ ਪਦ ਤੋਂ ਕੁਛ ਉਚੇ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਗਰਦ ਉਠੀ, ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਵਗੀ, ਬੱਦਲ ਗੱਜੇ ਬਿਜਲੀ ਕੜਕੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਖਲਬਲੀ ਮਚੀ, ਉਹ ਨਕਸ਼ਾ ਭੈ ਦਾ ਬੱਝਾ ਕਿ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਦਿਲ ਕੁਛ ਕੰਬ ਗਿਆ। ਉਧਰੋਂ ਸੌ ਕੁ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਬਕਾਰੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਵੇ। ਮਰਦਾਨਾ ਹੋਰ ਘਾਬਰਿਆ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਜਪ। ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਵਿਚ ਜਾਹ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਹੈ ਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਅਡੋਲ ਹੋ, ਡੋਲਿਆਂ ਮਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵਿੱਥ ਤੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ, ਅੰਦਰੋਂ ਜੁੜ ਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਜਾਹ। ਨਹੀਂ, ਨਾਮ ਜਪੀ ਜਾਹ, ਬੇਸ਼ਕ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਜਪ, ਇਹ ਟੇਕ ਹਈ ਸਜਣਾਂ, ਕਰ ਤੇ ਦੇਖ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਤੱਤ ਘੁਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੈਨੂੰ ਕੀਹ? ਭਉ ਕਾਹਦਾ, ਜਦ ਅਸੀਂ ਨਿਰਭਉ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਕਣੀ ਕਣਾ ਥੰਮ੍ਹ ਗਿਆ, ਹਵਾ ਅਜੇ ਕੁਛ ਫਰਾਟੇ ਮਾਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਗਰਦ ਘਟ ਗਈ। ਪੰਡੇ ਦੀ ਸੈਨਾ ਆ ਗਈ। ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਪਿੜ ਲਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਡਾਗਾਂ ਸੂਤ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਨੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਲੁੱਡੀ ਪਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਕੋਈ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲ ਤੱਕ ਕੇ ਡਰ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਬਣਾਉਣ, ਕੋਈ ਸੋਟਾ ਉਲਾਰ ਕੇ ਆਉਣ ਤੇ ਫੇਰ ਭੱਜ ਜਾਣ। ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਏ, ਸਹਿਮ ਨਾਲ ਨੇਤਰ, ਬੰਦ ਕਰੀ ਜਾਏ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਅਡੋਲ, ਅਹਿੱਲ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠੇ ਸੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ, ਨਾ ਡਰੇ ਸਹਿਮੇ, ਨਾ ਕੰਬੇ ਹਿੱਲੇ, ਅੱਖਾਂ ਉਪਰ ਵਾਰ ਦੇ ਰੁਖ ਰੱਖ ਕੇ ਬੱਝਵੀਂ ਟਕ ਤੇ ਮੱਥਾ ਡਾਢੇ ਜਬ੍ਹੇ ਵਾਲੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸੀ। ਗੱਤਕੇ ਬਾਜ਼ ਗੱਤਕਾ ਖੇਡ ਕੇ ਗੱਤਕਾ ਉਲਾਰ ਕੇ ਆਵੇ ਕਿ ਮਾਨੋਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਫੇਰ ਪੈਂਤੜਾ

ਬਦਲ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਵੇ, ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਐਉਂ-ਐਉਂ ਜਿੱਕੂ ਇਕ ਖੇਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਅਟਖੇਲੀ ਅਦਾ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਦਿਲੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਅੱਖ ਮੇਲ ਕੇ ਇਕ ਕਾਂਬਾ ਖਾ ਕੇ ਜਾਵੇ ਅਰ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਝੁਣਝੁਣੀ ਖਾ ਜਾਵੇ। ਹੁਣ ਕੁਝ ਗੱਤਕੇ ਬਾਜ਼ ਬਲਦੇ ਮੁਆਤਿਆਂ ਦੇ ਗੱਤਕੇ ਖੇਡਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਲਰ ਕੇ ਆਉਣ, ਪਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕਲੇਜੇ ਵਿਚ ਧੜਕਾ ਖਾ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ। ਫੇਰ ਕੁਝ ਤਲਵਾਰੀਏ ਲੱਗੇ ਖੇਡਾਂ ਕਰਨ ਅਰ ਚਮਕਦੀ ਤਲਵਾਰ ਪੂਈ ਝਈਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆ ਪੈਣ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਮਰਦਾਨਾ ਮੂੰਹ ਕੱਜ ਕੇ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਉੱਠ ਰਬਾਬ ਵਜਾ ਕਿ ਬਾਣੀ ਆਈ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਉਠਿਆ, ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਰੌਂ ਫਿਰ ਗਈ ਦੀ ਮਲੂਮੀ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸੁਰ ਛੇੜ ਬੈਠਾ ਗਉੜੀ ਦੀ। ਤਦਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਦੈਵੀ ਗਲੇ ਤੋਂ ਇਕ ਡਾਢੇ ਬਲਕਾਰ ਵਾਲੀ ਮੇਘ ਸਮਾਨ ਗਰਜ ਭਰੀ ਧੁਨਿ ਉੱਠੀ -

ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੧ ॥
 ਡਰਿ ਘਰੁ ਘਰਿ ਡਰੁ ਡਰਿ ਡਰੁ ਜਾਇ ॥
 ਸੋ ਡਰੁ ਕੇਹਾ ਜਿਤੁ ਡਰਿ ਡਰੁ ਪਾਇ ॥
 ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਦੂਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ ॥
 ਜੋ ਕਿਛੁ ਵਰਤੈ ਸਭ ਤੇਰੀ ਰਜਾਇ ॥ ੧ ॥
 ਡਰੀਐ ਜੇ ਡਰੁ ਹੋਵੈ ਹੋਰੁ ॥
 ਡਰਿ ਡਰਿ ਡਰਣਾ ਮਨ ਕਾ ਸੋਰੁ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਨ ਜੀਉ ਮਰੈ ਨ ਡੁਬੈ ਤਰੈ ॥
 ਜਿਨਿ ਕਿਛੁ ਕੀਆ ਸੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ॥
 ਹੁਕਮੇ ਆਵੈ ਹੁਕਮੇ ਜਾਇ ॥
 ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਹੁਕਮਿ ਸਮਾਇ ॥ ੨ ॥ ਅੰਗ- ੧੫੧

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਉ ਪਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨੱਚਣ ਟੱਪਣ ਵਾਲੇ, ਸਾਰੇ ਭੂਤ ਨਾਚ ਕਰਕੇ ਡਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜਿਥੇ-ਜਿਥੇ ਸਨ, ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਅਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਲੈਅ ਵਿਚ ਮੋਹਿਤ ਜਿਹੇ ਹੋ ਕੇ ਹਿਲਣੋਂ ਜੁਲਣੋਂ ਰਹਿ ਗਏ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਕੌਤਕ ਵਰਤਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਜੋਗੀ ਰਾਜ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜ ਕੁ ਕਦਮ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਜੋ ਤਾੜੀ ਉਹ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਅਸਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਜਮਾਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਜਾਣੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੀਹ ਸੰਕਲਪ ਕਰਕੇ ਉਹ ਧਿਆਨ ਜਮਾਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਹੈ ਉਹ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ, ਦੁਪਰਿਆਰ ਦਾ ਹੈ।

ਉੱਪਰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਧੁਨੀ ਸਭ ਨੂੰ ਇਕ ਅਹਿੱਲ ਜਿਹਾ ਬਣਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਗਈ ਤਾਂ ਪੰਡ ਆਪ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਆਇਆ, ਬੜੀ ਗੁਸੈਲ ਤੇ ਬਿਕਰਾਲ

ਸੂਰਤ ਧਾਰੀ ਹੋਈ, ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਤ੍ਰਿਖਾਪਨ ਘਟਦਾ ਗਿਆ, ਪੰਜ ਕੁ ਕਦਮਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੇ ਬੜਾ ਭੈ ਦੇਣ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇਵੇ ਕਿ ਜੀਕੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਝਰਨਾਟ ਛਿੜਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਛਿਨ ਵਿਚ ਕੀਹ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋਗੀ ਰਾਜ ਦੇ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਤ੍ਰਾਟਕ ਜੋੜੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਛੱਪਰ ਢੈ ਪਏ ਹਨ, ਇਕ ਚੱਕਰ ਜਿਹਾ ਖਾਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੱਤਾਂ ਲੜਖੜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ-ਹੁੰਦਾ ਧਰਤੀ ਤੇ ਬਹਿੰਦਾ-ਬਹਿੰਦਾ ਢੈ ਪੈਂਦਾ ਤੇ ਸਿਰ ਮੂਧੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਐਉਂ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਪੰਡੇ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਹਿਮ ਛਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਭਰਵੀਂ ਸੁਰ ਵਿਚ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਹੇ ਤਪੇ! ਤੂੰ ਡਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈਂ (ਅੱਖਾਂ ਚਮਕਾ ਕੇ) ਕਿਉਂ....?

ਇਸ ਵੇਲੇ ਮਰਦਾਨਾ ਭੈ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ ਬੜੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ ਛੇੜ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੇਰ ਇਕ ਬੜੀ ਭਰਵੀਂ ਤੇ ਮੇਘ ਸਮਾਨ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਗਾਂਵਿਆਂ -

ਭਉ ਮੁਚੁ ਭਾਰਾ ਵਡਾ ਤੋਲੁ ॥
 ਮਨ ਮਤਿ ਹਉਲੀ ਬੋਲੇ ਬੋਲੁ ॥
 ਸਿਰਿ ਧਰਿ ਚਲੀਐ ਸਹੀਐ ਭਾਰੁ ॥
 ਨਦਰੀ ਕਰਮੀ ਗੁਰ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ੧ ॥
 ਭੈ ਬਿਨੁ ਕੋਇ ਨ ਲੰਘਸਿ ਪਾਰਿ ॥
 ਭੈ ਭਉ ਰਾਖਿਆ ਭਾਇ ਸਵਾਰਿ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਭੈ ਤਨਿ ਅਗਨਿ ਭਖੈ ਭੈ ਨਾਲਿ ॥
 ਭੈ ਭਉ ਘੜੀਐ ਸਬਦਿ ਸਵਾਰਿ ॥
 ਭੈ ਬਿਨੁ ਘਾੜਤ ਕਚੁ ਨਿਕਚ ॥
 ਅੰਧਾ ਸਚਾ ਅੰਧੀ ਸਟ ॥ ੨ ॥
 ਬੁਧੀ ਬਾਜੀ ਉਪਜੈ ਚਾਉ ॥
 ਸਹਸ ਸਿਆਣਪ ਪਵੈ ਨ ਤਾਉ ॥
 ਨਾਨਕ ਮਨਮੁਖਿ ਬੋਲਣੁ ਵਾਉ ॥
 ਅੰਧਾ ਅਖਰੁ ਵਾਉ ਦੁਆਉ ॥ ੩ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ- ੧੫੧

ਇਸ ਵੇਰ ਡਾਢਾ ਸਹਿਮਵਾਂ ਅਸਰ ਪਿਆ, ਸਾਰੇ ਲੱਠ ਬਾਜ਼ ਬੈਠ ਗਏ, ਪੰਡਾ ਆਪ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ -

ਤਪਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਸੁਖ ਸਬੀਲੀ ਨਾਲ ਸੁਨੇਹਾ ਘੱਲਿਆ ਸੀ, ਆਪ ਗਏ ਨਹੀਂ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਲੈ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਚਲੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਪੰਡਾ - ਕੌਣ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਘੱਲਣ ਵਾਲਾ।

ਪੰਡਾ (ਡਰ ਕੇ) - ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਡਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ।

ਪੰਡਾ - ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਕਰਣੇਹਾਰ, ਕੌਤਕ ਹਾਰ।

ਪੰਡਾ - ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਐਥੇ।

ਪੰਡਾ - ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਪਰ ਡਰ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਰੁਝ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਡਾ - ਪਾਪੀ ਕੌਣ ਹਨ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਜੋ ਡਰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਡਾ - ਡਰਦੇ ਕੌਣ ਹਨ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਜੋ ਪਾਪੀ ਹਨ।

ਪੰਡਾ (ਗੱਲ ਟਾਲ ਕੇ) - ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂਤ੍ਰੀ ਹੋ ਜੋ ਹਿੱਲੇ ਜੁੱਲੇ ਨਹੀਂ, ਡਰਾਂ ਤੋਂ ਡਰੇਂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਡਰਾ ਰਹੇ ਹੋ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਮੈਂ ਨਾ ਡਰਦਾ ਹਾਂ, ਨਾ ਡਰ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਰਨਹਾਰ ਦੇ ਭੈ ਵਿਚ ਹਾਂ ਤੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਭ ਉਸ ਦੇ ਭੈ ਵਿਚ ਹੋਣ। ਉਸ ਦਾ ਭੈ ਪਾਪ ਰਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਾਪ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ ਨਿਰਭੈ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਸੋ ਉਸ ਦਾ ਭੈ ਕਰਨਾ ਨਿਰਭੈ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਪੰਡਾ - ਭੈ ਤਾਂ ਨਿਰਬਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਨਿਰਬਲ ਹੈ ਉਹ ਜੋ ਸੱਚ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਂ ਨਿਰਬਲ ਉਹੋ ਹੈ ਜੋ ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਾਪ ਨਿਰਬਲਤਾਈ ਉਤਪੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਿਰਬਲਤਾਈ ਡਰ ਨੂੰ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਡਾ - ਤਾਂ ਤੂੰ ਨਿਸ਼ਪਾਪ ਹੈਂ? ਸੱਤਯਾਵਾਨ ਹੈਂ? ਜੇ ਹੁਣੇ ਮੇਰਾ ਕੁਤਕਾ ਪਾਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕੀ ਤੂੰ ਪਾਪੀ ਹੈਂ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਮਰ ਜਾਣਾ, ਹਾਰ ਜਾਣਾ, ਅਪਕੀਰਤੀ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਪਾਪਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਡਰ ਜਾਣ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ। ਨਿਰਭੈ ਰਹਿਣਾ, ਹਾਂ ਅਭੈ ਹੋ ਜਾਣਾ ਅਪਜਸ ਤੋਂ, ਅਪਕੀਰਤੀ ਤੋਂ, ਸਰੀਰਕ ਕਸ਼ਟਾਂ ਤੋਂ, ਮੌਤ ਤੋਂ, ਇਹ ਸੱਤਯ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪਜਸ, ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਮੌਤ ਪਾਪ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਭੈ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹਨ। ਮਰ ਜਾਏਗਾ ਸਰੀਰ ਜਿਸ ਮਰਨਾ ਹੈ ਜ਼ਰੂਰ। ਕਸ਼ਟ ਭੋਗੇਗੀ ਦੇਹ ਜੇ ਨਿਤ ਭੋਗਦੀ ਹੈ। ਅਪਜਸ ਹੋਏ ਨਾਉਂ ਦਾ ਜੋ ਕਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲਹਿ ਗਿਆ, ਜਸ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜਸ ਮੋੜ ਕੇ ਲੈ ਗਏ, ਅਭੈ ਪਦ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕੀ ਘਟਿਆ। ਜੀਉ ਨਾ ਮਰੇਗਾ, ਨਾ ਕਸ਼ਟ ਪਾਏਗਾ, ਨਾ ਅਪਕੀਰਤੀ ਨਾਲ ਉਦਾਸ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਡਾ (ਘਬਰਾ ਕੇ) - ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਬੜਾ ਐਸੂਰਜ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਆਪ ਦੀ ਬਣ ਆਵੇ, ਜੋ ਚਾਹੇ ਲਓ, ਆਰਾਮ ਕਰੋ, ਵਧੇ ਫੁਲੇ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਆਨ ਬਾਨ ਰਹੇ। ਲਾਜ ਰਖੋ, ਲਾਜ ਰਖਾਓ। ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਮੰਦਰ, ਐਸੂਰਜ, ਸਿੱਧੀਆਂ ਹੁਕਮ ਹਾਸਲ ਸਭ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂਤ੍ਰੀ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਬੀ ਆਚਾਰਯ ਹਾਂ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਗਾਂਵਿਆਂ, ਇਸ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਪੰਡੇ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆ ਗਈ ਤੇ ਬੋਲਿਆ -

ਤੁਸੀਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦੇ ਹੋ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬ੍ਰਹਮ ਨਹੀਂ।

ਪੰਡਾ - ਮੈਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਜੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਬਿਨਾਂ ਤੁਸਾਂ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਬ੍ਰਹਮ ਅਮਿੱਤ ਹੈ, ਅਨੰਤ ਹੈ, ਅਨਾਦਿ ਹੈ।

ਪੰਡਾ - ਬ੍ਰਹਮ ਨਿਰਗੁਣ ਬੀ ਹੈ, ਸਰਗੁਣ ਬੀ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਈਸ਼ਰ ਬੀ ਹੈ, ਈਸ਼ਰ ਗੁਪਤ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਬੀ, ਈਸ਼ਰ ਵਿਦੇਹ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਦੇਹ ਬੀ ਧਾਰਦਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਦੇਹ ਧਾਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈਂ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਦੇਹ ਇਕ ਦੇਸ਼ੀ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮ ਸਰਬ ਦੇਸ਼ੀ ਹੈ।

ਪੰਡਾ (ਖਿਸਿਆ ਕੇ) - ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮਤ੍ਵ ਪੂਰਨ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਲੋਹੇ ਵਿਚ ਅਗਨੀ ਦਾ ਪਰਵੇਸ਼। ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿਸਿਆ ਹੈ ਨੂਰ। ਤੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਿਸ ਨੂੰ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਘੱਲਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਇਸ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਹੱਤਿਆ, ਮੈਂ ਮਰਨ ਮਾਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਵੈਰ ਮੋਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਟੁਰ ਰਿਹਾ, ਬੈਠ ਰਿਹਾ, ਲੇਟ ਰਿਹਾ, ਖਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਚਲਦਾ.....।'

ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ (Inspired Thoughts of Swami Ram)

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਨਵੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-63)

ਫੇਫੜੇ ਇਕ ਪਹਿਠੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸੁਆਸਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੀ ਗਤੀ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਾਡਾ ਡਾਇਫਰਾਮ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਵਾਸ ਅੰਦਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਡਾਇਫਰਾਮ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੇਟ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਵਾ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾਇਫਰਾਮ ਨੂੰ ਨਿਸਲ ਕਰਕੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਵਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਡਾਇਫਰਾਮ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਇਕ ਸੁਚੇਤ ਗਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਮਨ ਦਾ ਦਬਾਅ ਘਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਮਰ ਵਧਦੀ ਹੈ।

ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਆਸ ਲੈਣ ਲਈ ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਫੇਫੜਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਰਨਾ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁਆਸ ਲੈਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਕਿ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਖੋਜ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਵਿਚ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਦਿਓਗੇ ਤਾਂ ਦਿਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਲਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੀਸਰੀ ਹੈ ਸੁਆਸ ਅੰਦਰ ਲੈਣ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਨਿਯਮਬੱਧ ਹੋਣਾ। ਸੁਆਸ ਅੰਦਰ ਲੈਣ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਨਿਯਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੁਆਸ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਇਕ ਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸੁਆਸ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ, ਸ਼ਾਂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਕਰੋ। ਸੁਆਸ ਨਿਯਮਤ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਅਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸੁਆਸਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ, ਦੇਖੋ। ਨੱਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਹਾਲਤ ਚਲਦੀ ਰਹੇ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੁਆਸ ਲੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਮੂੰਹ ਰਾਹੀਂ ਸੁਆਸ ਲੈਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਆਸ ਲੈਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਬੜੀ ਸਾਫ਼, ਬੜੀ ਸਿੱਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਫੇਫੜੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਆਸ ਲੈ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਓਪਰਾ ਸੁਆਸ ਲੈਣਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਝਟਕੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਣੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ

ਤੁਹਾਡੇ ਫੇਫੜੇ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਖੁਰਾਕ ਵੀ ਓਨੀਂ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਹਰ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਹਨ ਪਰ ਕੁਝ ਇਕ ਐਸੇ ਨੁਕਤੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਠੀਕ ਹਨ, ਸਾਂਝੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਾਜ਼ਾ ਬਣਿਆ ਭੋਜਨ ਬਿਨ ਮਸਾਲਿਆਂ ਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਰੱਖਣ ਤੇ ਤਰੀਕੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸਰੀਰ ਲਈ ਠੀਕ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਲੂਣ ਬਹੁਤ ਮਿੱਠੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਖਰੜਿਆਂ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਾਣਾ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਇਕ ਪੇਟ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਕ ਪੋਸ਼ਟਿਕ। ਫਲ ਪੇਟ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਨਾਜ, ਦੁੱਧ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਨੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਹੀ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਬੈਲੰਸ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਪੀਣ ਦਾ ਪਾਣੀ ਆਦਿ, ਖਾਣ ਦੀ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਮਿਕਦਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 40% ਅਨਾਜ 20% ਬੀਜ 20% ਸਬਜ਼ੀਆਂ 15% ਫਲ ਤੇ ਕੱਚੀਆ ਸਬਜ਼ੀਆਂ 5% ਦੁੱਧ, ਦਹੀਂ, ਪਨੀਰ। ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਹੋਣਾ ਠੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਹੋਣ ਲਈ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਹੋਣਾ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਕੇ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ। ਖਾਣਾ ਇਕ ਅਧਿਆਤਮਕ ਕਰਮ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੋਗ ਲਗਵਾਉਣਾ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਕ ਪੂਜਾ ਹੀ ਬਣ ਗਈ।

ਸਥਿਰ ਹੋਣਾ

ਸਥਿਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਸਰੀਰ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅੰਦਰ ਦਾ ਮਾਰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਤੇ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਖੁਰਾਕ, ਇਹ ਦੋ ਅਤਿ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਿਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਆਰਾਮ ਦੇਹ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੈਠਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਸਥਿਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸੌਖ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨੁਸਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਓ ਤਾਂ ਜੋ

ਮਨ ਸਥਿਰ ਰਹਿ ਸਕੇ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਸਰੀਰ ਮਨ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜੇ ਕਿ ਉਹ ਰੱਖੇ, ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੋਏਗਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਬੈਠਣ ਦੀ ਆਦਤ ਵਧਾਉਂਦੇ ਰਹੋ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਖੋ, ਨਖੇਧੋ ਨਹੀਂ।

ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਵਧੇਰੇ ਚੁਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਥਿਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਘੋਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਫੇਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਸੀਂ ਚੇਤਨ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਆਪਣੇ ਸੁਆਸਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੁਆਸ ਚੇਤਨ ਮਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਧ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਆਪਣੇ ਸੁਆਸਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨ ਹੋ ਕੇ, ਸੋ ਮਨ ਨੂੰ ਸੁਆਸਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨ ਹੋਣ ਦਿਓ। ਦੇਖੋ ਸੁਆਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਲਈ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇਖ ਸਕੋਗੇ।

ਲੋੜ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਵਧੇਰੇ ਭੇਦ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸੋਚ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਡੂੰਘੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੋੜ ਹੈ ਸੰਵੇਗ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਉਣ ਦੀ। ਸੰਵੇਗਾਂ ਦਾ ਸਰੋਤ ਕਰਮ ਹਨ, ਇੱਛਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹਨ ਪਰ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਤਾਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਆਪਾ ਠੀਕ ਰੱਖਣਾ ਨੀਂਦ, ਖਾਣਾ ਤੇ ਕਾਮ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ, ਲੰਮੀ, ਆਯੁ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਕੇ ਸੋਚਣਾ, ਕੰਟਰੋਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਸੰਵੇਗਾਂ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਸੰਵੇਗਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਸਤਿ ਨਖੇਧੀ ਵਾਲੇ ਸੰਵੇਗ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਚਾਰ ਮੁੱਢਲੇ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਕਾਮ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਭ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੈ। ਗੁੱਸਾ, ਆਤਮ ਸਮਾਨ, ਮੋਹ, ਲਾਲਚ, ਈਰਖਾ, ਹਉਮੈ ਵਾਦ, ਇਹ ਹੋਰ ਛੇ ਸੰਵੇਦ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ, ਬੋਲਣਾ, ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਜਿਹੜੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਕੇ, ਘੋਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸੰਵੇਗਕ ਪਰਪੱਕਤਾ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵੇਗਾਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਇਕਸਾਰਤਾ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਵੇਗਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਨ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਹੌਂਸਲਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਸੁਆਰਥ

ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਅਨਸੁਆਰਥੀ ਹੋ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਮਾਚਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਸੰਵੇਗ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਨ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠੀਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇ।

ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਲੋਚਦੇ ਹਨ। ਦੁਖ, ਤਕਲੀਫ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਸਵੈ ਟਰੇਨਿੰਗ, ਸਵੈ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਯੋਗ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰੀ ਸਿਹਤ ਪੂਰਨ ਸਵਸਥ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਸਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਕਮਾਇਆ ਹੈ ਸਵੈ-ਗਿਆਨ, ਸਵੈ ਸਾਧਨਾ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਵੈ-ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੋ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਚਕਿਤਸਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਚਾਈ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਮੋਹ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਸਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਚਿਤ ਹੋਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ, ਮੰਤਵ ਸਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲੀ ਹੈ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ। ਖੁਸ਼ੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਖੁਸ਼ੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਨ ਦੀ ਠੀਕ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਸਦਾ ਮਨ ਦੀ ਠੀਕ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤਕ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਤਰੀਕਾ ਜਿਹੜਾ ਸਤਿ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਰਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੋ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਉਤਮ ਚਕਿਤਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਸਥਿਰ ਹੋਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ, ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕ ਜਨੋ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ।

ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਸਬਸਕਰਾਈਬ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਫਾਸਟਵੇਅ ਕੇਬਲ ਟੀ.ਵੀ. ਨੈਟਵਰਕ

ਚੈਨਲ ਨੰਬਰ - 142 ਪੰਜਾਬ ਪਲੱਸ ਰਾਹੀਂ

ਸਮਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ - ਸਵੇਰੇ

4.45 ਤੋਂ 6.45 ਤੱਕ (2 ਘੰਟੇ)

ਇਹ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਫਾਸਟਵੇਅ ਕੇਬਲ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਉਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਾਰੇ ਐਤਵਾਰ - ਸਮਾਂ-ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਤੋਂ 3.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ।

ਪੋਖਿ - ਸੰਗਰਾਂਦ-15 ਦਸੰਬਰ, ਦਿਨ ਬੁੱਧਵਾਰ (ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਤੋਂ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਪੁਰਨਮਾਸ਼ੀ - (19 ਦਸੰਬਰ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ-ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

(ਸਮਾਂ - ਸ਼ਾਮੀ 7.00 ਤੋਂ 9.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਜਾਂ ਦਸਵੰਧ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਰਤ (INDIA)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਭੇਜਣ ਲਈ

VGRMCT/Atam Marg Magazine

A/C No. 12861100000008, RTGS/IFSC Code - PSIB0021286, Branch Code - C1286

ਦਸਵੰਧ ਭੇਜਣ ਲਈ -

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

A/C No. 12861100000005, RTGS/IFSC Code - PSIB0021286, Branch Code - C1286

ਜੇਕਰ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ Gurudwara Ishar Parkash Ratwara Sahib, P.O. Mullanpur Garibdas. Distt SAS Nagar (Mohali) - 140901 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ। ਜੇਕਰ Online ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ: +91 98889 10777 'ਤੇ sms ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

PURSUANT OF GOVT. OF INDIA FCRA GUIDELINES REGARDING DONATIONS FROM ABROAD

It is for your kind information that Bank Account No. 0779000100179603 earlier opened in Punjab National Bank, Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)-140901 for receiving donation from foreign countries has been changed with immediate effect. Now, FCRA Saving Bank Account for this purpose has been opened in State Bank of India as per instructions of Govt. of India. Particulars of the New Account are given below for online transfer of donation amount:

Account Name – Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

Account No. – 40227222757, Bank Name - State Bank of India

Branch - New Delhi Main Branch, 11 Sansad Marg, New Delhi-110001

Swift Code - SBININBB104, IFSC Code - SBIN0000691, Branch Code – 00691,

Purpose Code - P1303 (Donations to religious and Charitable Institutions in India)

You are requested that forthwith any donations amount should be sent to the Trust only through any of the following banks specified by Govt. of India:

LIST OF CORRESPONDENT BANKS

Australia

1. Commonwealth Bank Of Australia CTBAU2S
2. Australia And NewZealand Banking Group Ltd ANZBAU3M
3. National Australia Bank Ltd NATAAU33
4. Westpack Banking Corporation WPACAU2F

Canada

1. SBI Canada Bank SBINCATX
2. Canadian Imperial Bank Of Commerce CIBCCATT
3. Bank Of Montreal BOFMCAM2
4. Royal Bank Of Canada ROYCCAT2
5. The Toronto Dominion Bank TDOMCATT
6. The Bank Of Nova Scotia (SCOTIA BANK) NOSCCATT

Germany

1. Commerze bank AGCOBADEFF
2. DZ Bank AG Deutsche Zentral-Genos GENODEFF
3. Uni Credit Bank AGHYVEDEMM
4. Bayerische Landes bank BYLADEMM
5. Landes bank Baden Wurttemberg SOLADEST
6. Norddeutsche Landes bank Girozen trale NOLADE2H
7. Deutsche Bank AGDEUTDEFF
8. HSBCT rinkaus & Burkhadt AGTUBDDEDD

Italy

1. Credit AgricoleI talia SpACRPPIT2P
2. Intesa Sanpaolo Sp ABCITITMM
3. Unicredit SPAUNCRITMM
4. Banca Popolare di Sondrio Societa Cooperativa perAzioni POSOIT22
5. BPERB anca Sp ABPMOIT22

United Kingdom

1. Standard Chartered Bank SCBLGB2L
2. Coutts and Company COUTGB22
3. National Westminster Bank Plc (NatWestBank) NWBKGB2L
4. Royal Bank of Scotland Plc RBOSGB2L
5. Barclays Bank Plc BARCGB22
6. HSBC Bank Plc MIDLGB22
7. Lloyds Bank Plc LOYDGB2L
8. State Bank of India (UK) Ltd. SBOIGB2L

United States

1. Fifth Third Bank FTBCUS3C
2. HSBC Bank USA National Association MRMDUS33
3. Deutsche Bank Trust Company Americas BKTRUS33
4. Wells Fargo Bank National Association WFBIUS6S
5. Silicon Valley Bank SVBKUS6S
6. State Bank of India (California) SBCAUS6L
7. The Bank of New York Mellon IRVTUS3N
8. PNC Bank National Association PNCCUS33
9. BOKF National Association BOKUS44
10. MUFG Union Bank National Association BOFCUS33
11. Bank of America National Association BOFAUS3N
12. Key bank National Association KEYBUS33
13. US Bank National Association USBKUS44
14. Citi bank NACITUS33
15. JP Morgan Chase Bank National Association CHASUS33
16. The Northern Trust Company CNORUS44

In case you want to send donations by cheque, please send it to the Trust along with Donor's ID Proof & Address Proof at the address : Gurdwara Isher Parkash, Ratwara Sahib, (Near New Chandigarh), P.O Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)-140901, Punjab (India)

For any query, please contact Mobile No. 98889-10777. Email id : gurmukh4124@gmail.com

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ	ਰਿੰਦੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	120/-	70/-
2. ਕਿਵ ਕੁੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ	120/-	35/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ	400/-	400/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ -	400/-	
5. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ		30/-
6. ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ	55/-	60/-
7. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੈ ਚਾਉ	40/-	60/-
8. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-
9. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-
10. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-
11. ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-
12. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	30/-	
13. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	20/-	15/-
14. ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ	100/-	
15. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	200/-	100/-
16. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-	
17. ਪਵਿੱਤਰ ਪੈਂਡਾ	25/-	
18. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-
19. ਵੈਸਾਖੀ	10/-	10/-
20. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ		10/-
21. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 1	90/-	90/-
22. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 2	90/-	
23. ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ (ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) (ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭਾਗ 1 ਅਤੇ 2)	200/-	
24. ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਾਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-	
25. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	100/-	
26. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ	50/-	
27. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰ	60/-	
28. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	300/-	
29. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	300/-	
30. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	300/-	
31. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-	
32. 'ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ	250/-	
33. 'ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'	300/-	
34. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ	440/-	
35. ਮਾਰਗ ਚੋਣ	60/-	
36. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	50/-	
37. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 1	120/-	
38. ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ	120/-	
39. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -1)	65/-	
40. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -2)	65/-	
41. ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਨਿਧਾਨ	10/-	
42. ਕਲਜੁਗਿ ਜਗਜ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰ	100/-	

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ
43. ਧਰਮ ਹੇਤਿ ਸਾਕਾ	20/-
44. ਮੰਝ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ	30/-
45. ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ	30/-
46. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ	10/-
47. ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ	10/-
48. ਤ੍ਰੈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ	20/-
49. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 2	120/-
50. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 3	120/-

English Version

English Version	Price
1. Baisakhi (ਵੈਸਾਖੀ)	. 5/-
2. How Rend The Veil of Untruth (ਕਿਵ ਕੁੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ)	. 70/-
3. Discourses on the Beyond-1 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੧)	50/-
4. Discourses on the Beyond -2 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੨)	50/-
5. Discourses on the Beyond -3 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੩)	50/-
6. Discourses on the Beyond -4 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੪)	60/-
7. Discourses on the Beyond -5 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੫)	60/-
8. The way to the imperceptible (ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ)	80/-
9. The Lights Immortal (ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ)	20/-
10. Transcendental Bliss (ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ)	70/-
11. How to Know Thy Real Self-(Vol-1) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
12. How to Know Thy Real Self-(Vol-2) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
13. How to Know Thy Real Self-(Vol-3) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	110/-
14. The Dawn of Khalsa Ideals	. 10/-
15. A Glimpse of His Holiness - Baba ji	. 5/-
16. Divine Word Contemplation Path', (ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ)	150/-
17. The Story of Immortality (ਅਮਰ ਗਾਥਾ)	260/-
18. Why not thy contemplate the Lord? (ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ ?)	200/-

ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮਨੀਆਰਡਰ, ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਟਰਸਟ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਮਾਇਆ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 9417214391, 9417214379, 8437812900 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

A/c Name :VGRMCT / Atam Marg Magazine

Punjab & Sind Bank - S/B A/C No. 12861100000008

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286\, Branch Code - C1286

**Our Address: Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib,
(Near New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas,
Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)
140901, Pb. India**

The Lights Immortal

Sant Waryam Singh Ji

In this world when the downfall in religion sets in, when vis-a-vis human values, aggression, force, bigotry, political injustice, social hatred, pride and madness amidst abundance of money enter society or the political atmosphere, then, the king becomes a butcher; nothing worth the name of religion remains in his rule. The Master, the king of kings, proclaims thus -

*The Age of Machines has become a cutter,
And the kings have become butchers.
Righteousness has taken wings and fled.
In the pitch dark night of falsehood,
It is not possible to see
Where the moon of truth risen be.*

*ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ॥
ਕੁਝੁ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ॥*

P. 145

As oppression increases, the pitch darkness of ignorance obscures everything, man descends to the level of beasts; the power in the mind of man to know truth from falsehood, righteousness from unrighteousness, justice from injustice gets lost in the darkness of ignorance. The pain of this condition of the world reaches the Master of billions of universes. Then from His own Primal Being, he sends His very self in the universes upon universes, which assuming a human body is meant to destroy this ignorance and oppression. If the disease grows and spreads in the body of the society, an able doctor considers it necessary that those parts which have become infected, must be cut off. Amputations on account of cancer are common, as we know. Similarly when the light lighting up the world gets obscured, then, spiritual masters, teachers, incarnations of God (i.e. God in flesh and blood as Jesus is considered to be), prophets, great holy men, under the

inspiration of God, in complete obedience to His will, adopt a number of methods to guide society and the powers that be. At some places they have to be brought back to their senses by using mental powers; at others, the lives of the *manmukhs* (those turned away from God and the Guru) enveloped in the incurable darkness have to be finished by the use of arms; at others, by giving a message of love and affection as a Guru, the darkness is ended from inside their minds. Thus as is the need so is the personality God continues to send in the world in the form of a Guru, or an incarnation or a prophet.

The Tenth Guru (Guru Gobind Singh Ji) while telling us about his appearance in this world has said that God assigned him a special mission and ordered him to create a society based on the religion whose path is pure through and through, whose path is untouched by superstition and unaffected by the outer garbs, a path which is free from hatred, heart burning, enmity, hostility, lust, anger, attachment, ego, ill-will and calumny. Guru, the king of kings, enlightening us, says that in accordance with the will of the Timeless One, it was proclaimed that I, giving you the status of my son, send you for the fulfillment of a special mission. In India the pain of injustice and oppression is on the increase for upwards of seven to eight hundred years; cruel rulers who come to attack and conquer India are crushing underfoot men and women of India. Neither is Indian woman shown any respect nor does Indian man get a breathing space. Pulling down their places of worship, lacs of hearts are broken. All this is done in the name of religion. In the name of religion sin is termed as purity. Stuck up in this thick

darkness, people have become lifeless, they have no courage left in them. They have gone so low in this atmosphere of fear that they have forgotten their sense of pride. Said God, the Primal Lord, that I am sending you in the world so that you may start the path of truth and remove the blind thinking mixed up with righteousness. Oppression has even ended the power to know what is wisdom and what is unwisdom. Adopting unwisdom, man is suffering. Guru, the king of kings, requests, "O God, I've looked very carefully, the whole world is burning. Heavy darkness has spread and this path which is called the spiritual path, can make progress if You, God Almighty place your strengthening and pure hand on my back. In his own words, it reads -

*"I declare thee my son.
I have made you preach the Path (Pure).
Wheresoever you start your religion,
Check the people from going astray.*

ਮੈਂ ਅਪਨਾ ਸੁਤ ਤੁਹਿ ਨਿਵਾਜਾ।
ਪੰਥ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਬੇ ਕਉ ਸਾਜਾ।
ਜਹਾ ਤਹਾ ਤੈ ਧਰਮੁ ਚਲਾਇ।
ਕਬਧਿ ਕਰਨ ਤੇ ਲੋਕ ਹਟਾਇ।

*Folding my hands I spoke with my head bowed ;
The Panth (The path pure) will endure in the world,
When you lend a helping hand."*

ਠਾਢ ਭਯੋ ਮੈ ਜੋਰਿ ਕਰ, ਬਚਨ ਕਹਾ ਸਿਰ ਨਿਆਇ।
ਪੰਥ ਚਲੈ ਤਬ ਜਗਤ ਮੈ, ਜਬ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸਹਾਇ।
ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ

Guru, the great king, while telling the world about his objective, proclaims that I have been sent in the world for this very purpose; I have no enmity towards anyone; I love all; don't think that I come assuming the airs of God in the world. That Primal Lord is unreachable, unknowable. He is in the form of unity and I am a slave of His. Therefore, do not commit a mistake by just

taking me for God because God is unreachable, unknowable, unique; nobody can know His limits. He exists in His fullness in all; He exists as ever-burning flame in everyone. I am His slave. Let no doubt enter your minds. Just think that I have put on a human form in order to carry out the order of That Primal Lord. I am to watch the drama of the world and my task lies in victory of truth and defeat of falsehood. He proclaims -

*On this account God sent me
Then I took birth and came into the world;
As He spoke to me so I speak to men.
I bear no enmity towards anyone.
All who call me Supreme Being
Shall fall into the pit of hell, crying.
Recognize me as God's servant only.
Have no doubt whatever of this, really
I am the slave of the Supreme Being.
And have come to watch the world drama playing.
I tell the world what God told me,
And through fear of mortals not silent be.*

ਚੌਪਈ। ਇਹ ਕਾਰਨਿ ਪ੍ਰਭ ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ।
ਤਬ ਮੈ ਜਗਤ ਜਨਮ ਧਰਿ ਆਯੋ।
ਜਿਮ ਤਿਨ ਕਹੀ ਤਿਨੈ ਤਿਮ ਕਹਿ ਹੋ।
ਅਉਰ ਕਿਸੁ ਤੇ ਬੈਰ ਨ ਗਹਿ ਹੋ।੩੧।
ਜੋ ਹਮ ਕੋ ਪਰਮੇਸਰ ਉਚਰਿ ਹੈ।
ਤੇ ਸਭ ਨਰਕ ਕੁੰਡ ਮਹਿ ਪਰਿ ਹੈ।
ਮੋ ਕੋ ਦਾਸ ਤਵਨ ਕਾ ਜਾਨੋ।
ਯਾ ਮੈ ਭੇਦ ਨ ਰੰਚ ਪਛਾਨੋ।੩੨।
ਮੈ ਹੋ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕੋ ਦਾਸ।
ਦੇਖਨ ਆਯੋ ਜਗਤ ਤਮਾਸਾ।੩੩।
ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਜਗਤਿ ਕਹਾ ਸੋ ਕਹਿ ਹੋ।
ਮ੍ਰਿਤੁ ਲੋਕ ਤੇ ਮੋਨ ਨ ਰਹਿ ਹੋ।੩੩।

ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ

Thus in order to do this task I have assumed a human form. My mission will proceed in two ways. With love and affection, teaching detachment, meditation and knowledge, I'll end the darkness from the mind of man and he will be made aware that he is not body, he is not mind, he is not intellect, he is not consciousness, nor is he

just a creature, he is a unit of God; he is the ever-burning flame of the self same soul. In short, man will be taught the spiritual recognition of the self. The body which has got the incurable disease of ignorance and evils and which is in the grip of deep darkness of ignorance, will be made to fight on the world stage and sent to assume a new body.

So do not think that I will do something inspired by the example of some previous religion. Keeping myself above all sects and creeds, I will accomplish the task assigned to me by God impartially. Telling about himself he proclaims -

*I do not hesitate in any way,
The message of God to convey.
Without bowing to any garb or creed
Of God's Name on this earth, I sow the
seed.
Neither idol worship nor wearing holy garb
do I expound.
Through attaining the highest Truth, and
singing God's glory will be found.
I will neither grow long knots of hair
Nor any religious marks on my arms bear.
A life devoted to serving God is all for
which I long.
I remember His Name, my only Eternal
Friend;
No other do I repeat, nor any other law do I
defend,
In Your Name permanently dyed
I will remain free from vanity and pride.
In Your meditation by being absorbed
Innumerable sins will be washed.
With Your true nature now being one
I will not expect any other gifts given.
All pain and misery go away
Remembering Your Name all the way.*

*ਕਹਿਓ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁ ਭਾਖਿ ਹੋ। ਕਿਸੁ ਨ ਕਾਨ ਰਾਖਿ ਹੋ।
ਕਿਸੁ ਨ ਭੇਖ ਭੀਜਿ ਹੋ। ਅਲੇਖ ਭੀਜਿ ਭੀਜਿ ਹੋ।੩੪।
ਪਖਾਣ ਪੂਜਿ ਹੋ ਨਹੀਂ। ਨ ਭੇਖ ਭੀਜਿ ਹੋ ਕਹੀਂ।
ਅਨੰਤ ਨਾਮੁ ਗਾਇ ਹੋ। ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਪਾਇ ਹੋ।੩੫।*

*ਜਟਾ ਨ ਸੀਸ ਧਾਰਿ ਹੋ। ਨ ਮੁੰਦ੍ਰਕਾ ਸੁਧਾਰਿ ਹੋ।
ਨ ਕਾਨ ਕਾਹੁ ਕੀ ਧਰੋ। ਕਹਿਓ ਪ੍ਰਭੂ ਸੋ ਮੈ ਕਰੋ।੩੬।
ਭਜੋ ਸੁ ਏਕ ਨਾਮਯੰ। ਜੁ ਕਾਮ ਸਰਬ ਠਾਮਯੰ।
ਨ ਜਾਪ ਆਨ ਕੋ ਜਪੋ। ਨ ਅਉਰਿ ਬਾਪਨਾ ਬਧੋ।੩੭।
ਬਿਅੰਤ ਨਾਮ ਧਿਆਇ ਹੋ। ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਪਾਇ ਹੋ।
ਨ ਧਿਆਨ ਆਨ ਕੋ ਧਰੋ। ਨ ਨਾਮ ਆਨ ਉਚਰੋ।੩੮।
ਤਵਕ ਨਾਮ ਗੱਤਯੰ। ਨ ਆਨ ਮਾਨ ਮੱਤਯੰ।
ਪਰਮ ਧਿਆਨ ਧਾਰਯੰ। ਅਨੰਤ ਪਾਪ ਟਾਰੀਯੰ। ੩੯।
ਤੁਮੇਵ ਰੂਪ ਰਾਚਿਯੰ। ਨ ਆਨ ਦਾਨ ਮਾਚਿਯੰ।
ਤਵਕ ਨਾਮ ਉਚਾਰਿਅੰ। ਅਨੰਤ ਦੁਖ ਟਾਰਿਅੰ। ੪੦।
ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ*

Catching hold of the wicked and the vicious, I'll scatter them, too; I'll make them follow the path of righteousness also; and I will tear up wickedness which has its roots in darkness.

In this way accepting a very big responsibility, Respected Guru Gobind Singh Ji, the great king, appeared in the world.

If we look at his life carefully, we can easily understand all the things mentioned above. He gave shape and form to such a society in the world which is pure through and through. It did not mislead, it was unadulterated. He said that to enjoy the essence of the spiritual self after having recognized it, to melt one's existence in that spiritual self and to live a life of truth, this will constitute the visible form of the pure life (life of the Khalsa Panth) and so great will its glory be that even gods and goddesses will not be able to know it. The chief gods of Heaven will long for the company of the Khalsa.

*Their way of life the sole Name of God.
They find peace in singing praises of the
Lord.
To them friends and enemies are alike,
brother,
And other than their God they know not
another.
Millions upon millions of sins they wash.
They are removers of sufferings, givers of*

life.

*Heroic warriors, men of their word,
Even Maya (illusion) by saints was
deceived.*

*The gods and angels long for their company.
Their blessed glimpse never fruitless be.
Serving them always bears fruit.
Nanak with hands folded prays,
O Lord, storehouse of virtues, bless me with
saints' service.*

ਵਰਤਣਿ ਜਾ ਕੈ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥
ਅਨਦ ਰੂਪ ਕੀਰਤਨੁ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥
ਸਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰ ਜਾ ਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨੈ॥
ਪ੍ਰਭ ਅਪੁਨੇ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨੈ॥
ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਅਘ ਕਾਟਨਹਾਰਾ॥
ਦੁਖ ਦੂਰਿ ਕਰਨ ਜੀਅ ਕੇ ਦਾਤਾਰਾ॥
ਸੂਰਬੀਰ ਬਚਨ ਕੇ ਬਲੀ॥
ਕਉਲਾ ਬਪੁਰੀ ਸੰਤੀ ਛਲੀ॥
ਤਾ ਕਾ ਸੰਗੁ ਬਾਛਹਿ ਸੁਰਦੇਵ॥
ਅਮੋਘ ਦਰਸੁ ਸਫਲ ਜਾ ਕੀ ਸੇਵ॥
ਕਰ ਜੋੜਿ ਨਾਨਕੁ ਕਰੇ ਅਰਦਾਸਿ॥
ਮੋਹਿ ਸੰਤਹ ਟਹਲ ਦੀਜੈ ਗੁਣਤਾਸਿ॥

P. 392

*The glory of a saint belongs to him, not to
any other.*

*Says Nanak, no difference between God and
his saint, brother.*

ਸਾਧ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਾਧ ਬਨਿ ਆਈ॥
ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਪ੍ਰਭ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥

P. 272

And proclaims he, the great Guru -

*He alone is the godly Khalsa pure
Who has tasted the soul essence.
God, me and him are just one,
Without even a little bit of difference.*

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ॥
ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ ਮੋ ਮਹਿ ਤਾਸ ਮਹਿ ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ॥

Sarb Loh Granth

The life of the Respected Tenth Guru is a life of great struggle because on the one hand, it was very difficult to awaken people petrified by deep darkness who had become unconscious; on the other hand the forces of unrighteousness were eager to choke the

voice of righteousness. Any further commentary on this will make the explanation very lengthy. To cut short, at that time the different orders in the sphere of religion were at daggers drawn with each other and dogmatism ruled to such an extent that, a person with convictions contrary to one's own, was not even considered a human being. He would be killed, his household would be looted, his women folk were molested, and his children were made slaves which was considered a good deed. Those who caused this darkness were the Emperors, their Prime Ministers and other ministers, *quazis*, (the judges of Muslim religious code), *mullahs*, (the Muslim priests), who had come from the west of India. They had adapted the definition of religion in accordance with their interests and called them doers of good deeds by calling every sin a good deed. No matter whether they ruled in the hills in the Hindu guise or whether they ruled from the throne of Delhi in the Muslim garb, the narrow minded rulers and the political power were eager to crush the loud voice raised for righteousness and peace by the Tenth Master. Guru, the emperor, proclaimed that I have no enmity towards anyone; I am only paving the way of the Religion of humanity. This voice of the Guru greatly pricked the kings because they were afraid of the daring of their subjects who were becoming religious and who were getting to know their rights. The Guru emperor says that the hills chiefs banded against him when he was putting up at Paunta Sahib and Fateh Chand the ruler of that area along with all the hill chiefs attacked him without any provocation from his side.

At that time in the light of spiritualism he was producing a lot of literature on all the religions in a pure form. Says he -

*Fateh Shah, the king then became angry
For no reason he took up arms against me.*

ਫਤੇ ਸਾਹ ਕੋਪਾ ਤਬਿ ਰਾਜਾ।
ਲੋਹ ਪਰਾ ਹਮ ਸੋ ਬਿਨੁ ਕਾਜਾ।

Bachittar Natak
(Autobiography of the Tenth Guru)

the battle was imposed on me. I never wanted that anyone should be attacked and his territory be snatched from him. I had no alternative left because my father (Guru Teg Bahadur) and grandfather (Guru Arjun Dev) who had gone to the greatest lengths putting up with tortures peacefully, had already borne so disgusting tortures; to get martyred at the hands of those tyrants without lifting a finger had no importance because non-violence had been practiced to the farthest extreme. Those tortures were wearing down the patience of the great Gurus. Although they were masters of the occult powers, yet remaining within human limits, they sacrificed themselves in an attempt to open the eyes of the tyrant. No one wants wars. All want to live in peace and happiness. But when no course is left, it is rightful to take up arms against arms for self protection; and to gather people with the same views to wipe out wickedness. Rather religion demands that it is no use getting yourself beheaded like cowards. Lay down your lives like the brave people. Sikhism, the Guru's path, wishing the well-being of the entire world, prays, O Wondrous God! Save the burning world; by whichever way it can be delivered, deliver it. The religion in which so vast a philosophy is found, hostility to anyone is out of the question.

*Farid, do good for evil,
In your heart keep no anger.
Thus shall your body be free from disease
And you shall obtain everything.*

ਫਰੀਦਾ ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ ਗੁਸਾ ਮਨਿ ਨ ਹਢਾਇ॥
ਦੇਹੀ ਰੋਗੁ ਨ ਲਗਾਈ ਪਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਪਾਇ॥

P. 1391

In this way the entire life of Guru Gobind Singh, the great king, was passing

correcting wickedness and trying to spread the light of truth. He had kept 52 poets and 50 writers in his court to transcribe the entire ancient literature. The Poet Mangal was given Rs. 60,000 of those times for translating a chapter of the Mahabharata; and he was given so many gifts that the Guru sent 200 soldiers, with still more gifts, to carry them home to the poet.

About fourteen times attacks were launched on Guru, the emperor. The warriors, who had risen in the form of the Khalsa in defence of truth and righteousness always fought off these attacks. Those who launched these attacks had untold number of soldiers in their armies, their weapons of war, also, were too numerous to learn to use. With limited resources at their disposal the beloved disciples of Guru, the emperor, strengthening themselves with truth, continued to fight a determined battle with Aurangzeb and the chiefs of 22 hill ranges. At last the political power of the whole of India comprising the armies of the chiefs of 22 hill states, untold millions of Aurangzeb's army and misled by participation in a crusade, the dacoits (whose heads were turned) joined hands in this battle, the total number of the armies roughly being put at 10 lakhs. On the other side the Guru had neither great supplies of food, nor a big store house of weapons. It was a most unequal battle but Guru, the emperor's words were, that -

*I'll make sparrows tear hawks,
I'll make one fight against a lakh and a
quarter.*

ਚਿੜੀਓਂ ਸੇ ਮੈਂ ਬਾਜ ਤੁੜਾਓਂ। ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਓਂ।

This miracle could now be clearly seen taking place. The siege lasted six or more months. In the forts of the Guru, the emperor, the storehouse of food and weapons fell to a very limited level. The

Khalsa army boiled the leaves of the trees and drank the water. They mixed the barks of the trees in the flour and ate it up. Because the siege lasted long even the besiegers were upset. They tried to convince the Guru by placing the letter bearing Aurangzeb's signature along with the Quran on a plate. The Hindu hill chiefs placed the sacred Gita on a plate and in the same plate they placed a cow modelled by them and promised that swearing to protect the honour of the Gita and the cow, they reveal truth in their hearts that if you evacuate the fort, you can live wherever you please. Similarly those owing allegiance to the Quran took an oath on the Quran and offering the sacred Quran as guarantor said that we the followers of Prophet Mohammad's sacred text request you to evacuate the fort. You leave Anandpur Sahib, and go wherever you please, no inconvenience will be caused to you. Guru, the king of kings, knew that these treacherous people neither believe in God nor are they righteous. They are just striking at the root of their religion for their selfish interests. Therefore the offering of the Gita by the hill chiefs as guarantor and the swearing on the Quran by those who owe allegiance to the Quran is a deception. It is their sheer shamelessness. Listening to the requests of the disciples, Guru the emperor, made up his mind to evacuate the fort; although he knew that these so-called believers (of Islam) and goddess worshippers are completely hollow from within. Their belief in the Quran and the others' belief in gods and goddesses is playing a trick for their own interests. In this way Guru, the emperor, taught that no doubt the whole world respects the scriptures of their own faith but it is also the duty of the saints to respect the religious symbols of others. Setting a precedent of respect for the symbols of other faiths, Guru, the emperor, evacuated the fort on December 20, 1704, (in the Samvat era six Posh 1761) on Wednesday

after midnight. Great is Guru Gobind Singh, the emperor, who by respecting the scriptures of other faiths to the greatest extent, showed that the word of God whether it is in Arabic or in Sanskrit or in any other language is worthy of the fullest respect. To have faith in that word of God is greatest. No sooner was the fort evacuated than the cunning rulers, paying heed neither to the sacredness of the Quran nor to the Gita and the cow, set all their armies on a handful of disciples of the Guru and ordered that all should be surrounded and done to death. Let no person be allowed to escape alongwith Guru Gobind Singh. From Anandpur Sahib to the banks of the Sirsa river a fierce battle was fought.

Here another miraculous event will not be out of place to mention.

The Respected Guru, in order not to let the ambrosial time of the morning of 7 Poh go waste, began the singing of the Ode in the Asa measure (As Di Vaar). On one side a fierce battle is raging, and on the other the great soul essence of the love of God is being enjoyed by concentrating the mental eddies of the mind. To body he preferred the singing of hymns being done in order to remember God. Here the Sirsa river flows through a wide trough. Owing to rain in the hilly areas, it became really very cold and foggy. The Sirsa river is overflowing its banks and it seems that today, the river Sirsa, too, committed a mistake of stopping the of way of Guru, the emperor, by obstructing the sacred task of his by becoming a hurdle in his way. That's why Gursikhs, disciples of the Guru, to this day, express their protest by giving five shoe blows to its running waters. A pitched battle was fought here. Guru, the king of kings, had been sleepless for four days and he was badly exhausted. A great literary loss was suffered here which can never be made good because the untiring labours of 20-22 years

of Guru, the emperor, the result of his intellectual churning, was claimed by the Sirsa as if by way of an offering in a moment. But great was Guru, the emperor, who bore everything as the will of God.

Leaving this place Guru, the king of kings, entered the mud fortress of Chamkaur Sahib which was a big house (a haveli) but situated on a high place, on December 22 in the morning. Early in the morning an army consisting of countless soldiers came and laid siege to the fortress. In that fortress 40 Ever-ready-to-die disciples, *marjiwaras*, of his and two of his sons, the princes, were with Guru, the Emperor. Right in the morning began the battle. The whole day long 25 Sikhs, emerging one by one from the fortress, exemplified the desire of the Guru of one Sikh fighting a lakh and a quarter.

No one showed any signs of fear. From the fortress for miles around a vast militia could be seen. It appeared as if a flood of armies had come. One more than the other, all were eager to reach the fortress. 25 Singhs fought till noon. As the heat of the sun began to decline, they sacrificed themselves, being cut to ribbons. But it was wonderful to watch that no one showed any sign of discouragement nor did anyone throw down his arms. They wielded weapons till the very last breath. After this his eldest son, Prince Ajit Singh, who was aged about 18, asked permission from Guru, the emperor, saying, King of Kings, kindly allow me, too, to make my body successful by fighting in a determined way in this *yagna* of a battle being waged for the protection of humanity. Cheerfully Guru, the king of kings, allowed him to do so. With his own blessed hands, he adorned him with the weapons. The prince rode his horse and accompanied by five singhs entered this surging host of the enemy. Writing of that time, the love gushing poet, Yogi Allah Yaar

Khan, says thus -

Out comes the beloved son of Gobind from the fortress

Look there; out comes the king from the fortress.

Out comes he riding a horse from the fortress.

Out comes he, sword in hand, from the fortress

Of that sword what praise can be sung

With this sword of the tongue

Out that came from the sheath.

No song this sword tongue of mine could breathe.

ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਦਿੱਲਦਾਰ ਕਿਲੇ ਸੇ ਨਿਕਲ ਆਏ।

ਵਹੁ ਦੇਖੀਏ ਸਰਕਾਰ ਕਿਲੇ ਸੇ ਨਿਕਲ ਆਏ।

ਘੋੜੇ ਪੈ ਹੋ ਅਸਵਾਰ ਕਿਲੇ ਸੇ ਨਿਕਲ ਆਏ।

ਲੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਤਲਵਾਰ ਕਿਲੇ ਸੇ ਨਿਕਲ ਆਏ।

ਕਿਆ ਵਸਫ ਹੋ ਉਸ ਤੇਗ ਕਾ ਇਸ ਤੇਗੋ ਜੁਬਾਨ ਸੇ।

ਵਹੁ ਮਿਆਨ ਸੇ ਨਿਕਲੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੀ ਯੇਹ ਵਹਾਂ ਸੇ।

ਸਫਰਨਾਮਾਂ ਤੇ ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ, ਗਿਆਨੀ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਰਾ

Seeing the skill of Respected Ajit Singh in using weapons, even the enemy cried, "Brave, brave" because so fast was the sword moving and cutting that even the eyes could not follow its movement. The speed of his moving sword was no less than the speed of lightning. About his weapons, too, the same poet writes -

Like any other that sword was a sword,

But was that a sword, O my Lord!

We don't know that that was a sword.

It was bloody, it was blood-hungry.

It was a calamity, it was a catastrophe.

Was it of water, steel or lightning flash made.

That sword was the mother of Death's Lord.

The god of death stood in attendance,

Highly busy in his special amusement.

‘ਤਲਵਾਰ ਸੀ, ਤਲਵਾਰ ਥੀ ਕਿਆ ਜਾਨੀਏ ਕਿਆ ਥੀ।

ਖੁੰਖਾਰ ਥੀ, ਖੁੰਨ ਬਾਜ ਥੀ ਆਫਤ ਥੀ ਬਲਾ ਥੀ।

ਥੀ ਆਬ ਯਾ ਫੌਲਾਦ ਪੈ ਬਿਜਲੀ ਕੀ ਜੱਲਾ ਥੀ।

‘ਯਮ ਰਾਜ’ ਕੀ ਅੰਮਾਂ ਥੀ ਵਹੁ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਕੱਜਾ ਥੀ।

ਅਰਦਲ ਮੈਂ ਬਿਚਾਰੇ 'ਮਲਕੱਲ ਮੌਤ' ਖੜੇ ਥੇ
 ਅਪਨੇ ਸੁਗਲੇ ਖਾਸ ਮੈਂ ਮਸ਼ਗੂਲ ਬੜੇ ਥੇ। ਸ਼ੇਅਰ ੮੮
 ਸਫਰਨਾਮਾ

These very five Singhs fought away for many hours. But in the beginning it so happened that the generals of the armies of the hill chiefs, the Nawab and the Moghuls ordered to watch the art of fighting of the Prince. They are six Singhs and against them only one-to-one fight should be fought. Thanking God, cowards among the enemies retreated. But those with pride in their bravery came forward, one by one, to face them. History tells us that the six of these delivered 150 soldiers of the tyrants to eternal sleep with the touch of their swords. Then breaking all the rules, the soldiers of the wicked armies fell on them. Prince Ajit Singh, fighting alone, had gone a long way off. At last, he is trapped in a great siege just as Abhimanyu in the battle in Mahabharata got stuck up in the defensive works of the fort when he went to break the circular formation (Chakarvyuh) and could not get out. The sword of Prince Ajit Singh broke. And he plunged his small spear into an armoured Moghul soldier, which piercing the armour, got stuck up in the bones; disarmed thus, he became a martyr. Having sacrificed his pure body, he entered the Deathless City of God. His fight gave a lot of zeal to the remaining Singhs in the fortress. Among the remaining Singhs was included Prince Jujhar Singh, aged 14, who was the second beloved son of the Tenth Master. He came forward and said, "Dear Father, my elder brother has attained martyrdom. I'll not lag behind from him. Although physically my age is small yet because of the strength granted by you, immeasurable force has entered me. Allow me to fight." Guru, the king of kings, patted him on the back. Small sized arms were sported in his belt. Giving the small sized sword and bow, the Guru showered parental love on him. Making him ride a horse, he

gave five Singhs to accompany him and said, "My dear son, today justice is fighting against injustice. This fight will not end with our martyrdom. It's a long battle. Unrighteousness is to be conquered. Go! you, too, make an offering of your body in this great task."

Friends, what a moving sight which, not to speak of seeing, we can't even listen to a description of! Just to remove the sufferings of the afflicted and to bring justice in the world, a dear father, who was not to annexe any territory nor was he to snatch any other kingdom, staked all his comforts. Today his dear son aged 14 is about to enter the great war. There are no tears in the father's eyes. Being pleased, he is patting his back. Taking him in his arms, he lifted him and showered love on him. He kissed the forehead, patted his back and said, "You also make your offering in this struggle for freedom. One who is born in the world is sure to die. You attain to that state where great celibates, yogis, alms-givers can't reach. Giving expression to all that incident, Yogi Allah Yaar clothed it in words thus -

In a voice emotion-charged spoke Guru Gobind Singh.

I have brought you up with love spoke Guru Gobind Singh.

From the beginning I never checked you spoke Guru Gobind Singh.

To this little brave warrior spoke Guru Gobind Singh.

Come let me adorn your pure body with weapons.

Let me adorn your pure body with a little bow and a small sword.

‘ਭਰਾਈ ਸੀ ਆਵਾਜ਼ ਮੈਂ ਬੋਲੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ।
 ਪਾਲਾ ਹੈ ਤੁਮੋਂ ਨਾਜ਼ ਸੇ ਬੋਲੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ।
 ਰੋਕਾ ਨਹੀਂ ਆਗਾਜ਼ ਸੇ ਬੋਲੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ।
 ਇਸ ਨੰਨ੍ਹੇ ਸੇ ਜਾਨ ਬਾਜ਼ ਸੇ ਬੋਲੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ।
 ਲੋ! ਆਉ ਤੰਨ ਪਾਕ ਪੈ ਰਬਿਆਰ ਸਜਾ ਦੋਂ।
 ਛੋਟੀ ਸੀ, ਕਮਾਂ-ਨੰਨ੍ਹੀ ਸੀ ਤਲਵਾਰ ਸਜਾ ਦੋਂ।

(Couplet No. 104)

Lo! go find your goal to the Creator I hand you over.

Either die or kill, to the Creator I hand you over.

Don't forget God! to the Creator I hand you over.

Make Sikhism prosper! to the Creator I hand you over.

May the Wondrous God grant you courage to fight.

If thirsty, God grant you the cup of martyrdom bright.

*ਲੋ! ਜਾਉ ਸਿਧਾਰੋ ਤੁਮੇ ਕਰਤਾਰ ਕੋ ਸੌਪਾ।
ਮਰ ਜਾਉ-ਯਾ-ਮਾਰੋ! ਤੁਮੇ ਕਰਤਾਰ ਕੋ ਸੌਪਾ।
ਰਬ ਕੋ ਨ ਬਿਸਾਰੋ! ਤੁਮੇ ਕਰਤਾਰ ਕੋ ਸੌਪਾ।
ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਉਭਾਰੋ! ਤੁਮੇ ਕਰਤਾਰ ਕੋ ਸੌਪਾ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਥ ਜੰਗ ਕੀ ਤੁਮੇ ਹਿੰਮਤ ਬਖਸ਼ੋ।
ਪਿਆਸੇ ਹਰ ਜਾਤ ਜਾਸੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੁਮੇ ਬਖਸ਼ੋ।*

ਸ਼ੇਅਰ 106, ਸਫਰਨਾਮਾ

Till the setting of the sun this little being did such wonders that they will be praised for centuries to come. I do not make comparisons but it would not be out of place to say that in the Sri Lankan War of Sri Rama Chander, Laxman became unconscious. Sri Ram was bound to be moved at that time but with the picture painted of the pathos of Sri Ram at that time in the Ramayana a flood of tears starts even in the eyes of the reader. Similarly when Abhimanyu died in the battle, the five Pandavas wept like children even after being consoled by Lord Krishna. Respected Vashisht who was the spiritual Guru of Sri Ram could not bear the shock of separation from one hundred sons by their death and came to the Satluj river to end his life. But the river began to flow in one hundred streams which gave it the name of Shatdrav - the river of one hundred waters. But great was Guru Gobind Singh Ji, the king of kings. Describing his condition at that time, the same poet writes -

Separation from Joseph moved Jacob to misery.

Is such an example found in the prophets of yore?

That he shed not a tear on the death of sons four.

Whom he got cut to pieces.

Thus Guru Gobind Singh raised the status of sages, rishis.

*ਯਾਕੂਬ ਕੋ ਯੂਸਫ ਕੇ ਬਿਛੜਨੇ ਨੇ ਰੁਲਾਇਆ,
ਸਾਬਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਐਸਾ ਰਸੂਲੁ ਮੈ ਹੈ ਆਇਆ।
ਕਟਵਾ ਕੇ ਪਿਸਰ ਚਾਰ ਇਕ ਆਂਸੂ ਨ ਗਿਰਾਇਆ,
ਰੁਤਬਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਿਸ਼ੀਓਂ ਕਾ ਬੜਾਇਆ।*

ਸਫਰਨਾਮਾ

Another friend, the editor of Sher-e-Punjab, Amar Singh makes a mention of this incident in his poem thus -

*Sacrificing their youths in bloom they left.
Suppressing their desires in hearts they left.
Not getting a drop of water at Chamkaur
Drinking their life blood they left.
Hungry since night the sons of Lord of two worlds.*

What a desire! satisfying hunger with arrows they left.

Look! before the very eyes of the father getting beheaded both youths left.

O heavens! who they were, come into the world.

Carrying the load of cruelties on heads they left.

Thousands are the ambitions of youth in bloom.

Returning to dust themselves they left.

*The marriage party of the angels awaiting
Having been decked with grooms' head garlands the strong warriors left.*

Setting the hearts on such a fire

Not to be put out by oceans they left.

*Sacrificing in spearheading the task of
Putting an end to sufferings*

Fulfilling the promises of kindness with loyalty they left.

*The lion-hearted son of Sundari, Ajit Singh
Turning many warriors on the back he left.*

They enjoyed the kindness of Providence

O Mansur,
Having built the ruined country they left.

ਉਠਤੀ ਜਵਾਨੀਉਂ ਕੋ ਲੁੱਟਾ ਕਰ ਚਲੇ ਗਏ,
ਸੀਨੇ ਮੈਂ ਆਰਜ਼ੂਏਂ ਦਬਾ ਕਰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਚਮਕੌਰ ਮੈਂ ਨਾ ਬੁੰਦ ਬੀ ਪਾਣੀ ਕੀ ਮਿਲ ਸਕੀ,
ਖੁੰਨੇ ਜਿਗਰ ਸੇ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾ ਕਰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਭੂਖੇ ਥੇ ਰਾਤ ਕੇ, ਸ਼ਾਹਾ ਹਰ ਦੋ ਜਹਾਂ ਕੇ ਲਾਲ,
ਵਾਹ ਹਸਰਤਾਂ ਕਿ ਤੀਰ ਹੀ ਖਾ ਕਰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਫਰਿਆਦ ਹੈ ਕਿ ਬਾਪ ਕੀ ਆਖੋਂ ਕੇ ਸਾਹਮਨੇ,
ਦੋਨੋਂ ਜਵਾਂ ਸਿਰ ਅਪਨਾ ਕਟਵਾ ਕਰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਐ ਆਸਮਾਂ! ਵਹੁ ਕੌਣ ਥੇ? ਆ ਕਰ ਜੋ ਧਰ ਮੈਂ,
ਬਾਰੇ ਸਿਤਮ ਸਿਰੋਂ ਪਰ ਉਠਾ ਕਰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਉਠਤੀ ਜਵਾਨੀਉਂ ਕੀ ਉਮੰਗੋਂ ਹਜ਼ਾਰ ਹਾ,
ਮਿੱਟੀ ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਵਹੁ ਮਿਲਾ ਕਰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਬੀ ਮੁਨਤਜ਼ਿਰ ਬਰਾਤ ਫਰਿਸ਼ਤੋਂ ਕੀ ਅਰਸ਼ ਪਰ,
ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਜੋ ਸਿਹਰੇ ਬੰਧਾ ਕਰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਸਾਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਸੇ ਬੁਝਾਈ ਨ ਜਾ ਸਕੇ,
ਐਸੀ ਦਿਲੋਂ ਮੈਂ ਆਗ ਲਗਾ ਕਰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਆਏ ਥੇ ਕਾਰੇ ਜ਼ਾਰ ਮੁਬੱਬਤ ਮੈਂ ਦੇ ਕੇ ਜਾਨ,
ਮਿਹਰੋ ਵਫਾ ਕਾ ਐਹਦ ਨਿਭਾ ਕਰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਸੁੰਦਰੀ ਕੇ ਲਾਲ ਸ਼ੇਰੇ ਦਿਲਵਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ,
ਕੁਸ਼ਤੁੰ ਕੇ ਪੁਸ਼ਤੇ ਰੱਨੇ ਮੈਂ ਲਗਾ ਕਰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਮਨਸੂਰ ਇਨ ਪੈ ਰਹਿਮਤੋਂ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਕੀ,
ਉਜੜਾ ਹੁਆ ਵਤਨ ਜੋ ਬਸਾ ਕਰ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਡੀਟਰ ਸ਼ੇਰੀ ਸਫਰਨਾਮਾ ਪੰਨਾ 196

The battle came to a standstill. Eleven brave Sikhs were left with Guru, the emperor, twenty nine having attained martyrdom. According to the philosophical thought of the Guru, death must come; the numbered breaths having been drawn, a living being departs from the world casting off the body. It says in the Guru Granth Sahib -

*Fixed is the number of days and breaths
That to each by the Creator are given.
Says Nanak they are fools strong,
Who gripped by doubt and attachment want
life to prolong.*

ਫਿਣਿ ਘਾਲੇ ਸਭਾ ਦਿਵਸ ਸਾਸ ਨਹ ਬਢਨ ਘਟਨ ਤਿਲੁ
ਸਾਰ ॥
ਜੀਵਨ ਲੋਰਹਿ ਭਰਮ ਮੋਹ ਨਾਨਕ ਤੇਉ ਗਵਾਰ ॥

P. 254

If by running from death one could save

oneself
Then one can run in directions four.
But he finds death sword in hand ahead
That cuts him from which he had fled.
No one ever reached such a door
Where one saved oneself from its strike, for sure.
Fool, why not laughing take shelter
From which there is no escape anywhere?

ਜੋ ਕਹੂੰ ਕਾਲ ਤੇ ਭਾਜ ਕੈ ਬਾਚਯਤ ਤੋਂ ਚਹੁ ਕੁੰਟ ਬਿਖੇ ਭਜ
ਜੱਯੈ।
ਆਗੇ ਹੂੰ ਕਾਲ ਧਰੇ ਅਸਿ ਗਾਜਤ ਛਾਜਤ ਹੈ ਜਿਹਤੋਂ ਨਸ
ਅਯੈ।
ਐਸੋ ਨ ਕੈ ਗਯੋ ਕੋ ਉਸੁ ਦਾਵਰੇ ਜਾਹਿ ਉਪਾਵ ਸੋ ਘਾਵ
ਬਚਯੈ।
ਜਾਤੇ ਨ ਛੁਟੀਐ ਮੂੜ ਕਹੂੰ ਹਸ ਤਾਕੀ ਨ ਕਿਉਂ ਸਰਨਾਗਤ
ਪਯੈ।

ਤਵਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ, ਪੰਨਾ - 982

The besiegers whose bravery was recognized through the length and breadth of India were the leaders including Nahar Khan, Haibat Khan, Ismael Khan, Usman Khan, Sultan Khan, Khwaja Khijjar Khan, Jahan Khan, Najib Khan, Mian Khan, Dilawar Khan, Said Khan, Jabardast Khan, Wajid Khan, Gulbeg Khan etc. The great warriors of Guru, the emperor, were Atam Singh, Man Singh, Daya Singh, Mohkam Singh etc one surpassing all the others. Night had fallen. The singhs after a careful thought resolved that in the form of Five Beloveds a request must be made to Guru, the emperor, that, whether using occult power or whether using human power, he must escape from the battle and remake the Panth. On repeated requests, he accepted the proposal which was in the form of a Hukamnama (a letter of order).

Guru, the king of kings, made Bhai Sangat Singh who resembled the Guru in every feature of the face, sit on his seat and gave him his dress. Then he uttered the holy words that Five Singhs, the teacher of teachers, the very image of the Guru, will always remain undifferentiated from him.

Till downfall from the lofty principles does not set in, I will look after the Khalsa Panth-

*The Panth Khalsa (The Path Pure) is
The crop sown by me
And I'll look after it, surely.*

*ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਖੇਤੀ ਮੇਰੀ। ਕਰਹੂੰ ਸੰਭਾਲ ਮੈ ਤਿਸ ਕੇਰੀ।
ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ*

At that time Guru, the emperor, gave his bow and many hundreds of arrows to Brother Sangat Singh and said, "Sitting here, go on slowly shooting the arrows. Making the four of Bhai Ram Singh, Kehar Singh, Santokh Singh, and Deva Singh sit in the four towers, he ordered them to slowly fire the musket shots; and he ordered Jiwan Singh Mazabi and Katha Singh Ravidasia to strike the kettledrum, the *Nagara*. After fully arming the three of Bhai Daya Singh, Dharam Singh and Man Singh, the Guru emerged from the small door of the fortress to enter the royal army. At that time Guru, the emperor, thought it not at all well to escape by stealth. Upholding the principles of bravery and the lofty principles of humanity, he cried out in a loud voice that the teacher (pir) of India is going (*Pir-e-Hind meravid*). The night was dark. Pitch darkness enveloped the place. The visibility being very low, the army fought among themselves to death.

Guru, the emperor, reaches Machhiwara, from where seated on a cot, he escapes as pir (teacher) of Uch.

But he was surrounded by five thousand strong army, who, doubting lest this *pir* should be Guru Gobind Singh, stopped his way. Next day Qazi Pir Mohammad of Saloh who had taught Persian to Guru, the Emperor, was sent for. Sayad Inayat Ali of Nurpur and Sayad Hassan Ali of Mothu Majra were also sent for. They said that the teacher of teachers (*piran-pir*) is travelling, and you have

committed a grave mistake. By holding him up, you have shown disrespect to a Perfect Teacher (*Kamal Pir*) which will not be forgiven even in the court of *Allah*, God. Gani Khan and Nabi Khan were also with him, then. That army officer who had detained the Guru bowed low, and the cot of Guru, the Emperor, was put down only more than five miles ahead. Travelling in this manner, he reached Rai Kala at Rai Kot. When Rai Kala heard the story of the Guru, he was immensely moved. Guru, the emperor, sent Mahi to Sirhind to bring the news of the younger princes, his very young sons. On return from Sirhind, he wept and wept, telling the whole story. Hearing of the martyrdom of the younger princes and the mother, such a flood of tears flowed from the eyes of Rai Kala and others who sat at the feet of the Guru, that it would not stop. This is the will of God, said the Guru, which we call inevitability, whatever is to happen must come to pass. Whether one is a child, or a grown-up inevitability must come to pass. Mahi said, "O True king, your servant, Gangu of Kheri, turned dishonest and stole whatever money the mother had. He did not stop at that. He informed the police at Morinda and had the princes arrested. Speaking in front of all the listeners, Mahi said that, without giving any blanket or sheet and with whatever clothes they were wearing, they were imprisoned in the cold tower where there was no protection from the cold wind.

In the lap of their grandmother, the princes whose ages are said to be 5 & 7 years are lying. And they are talking with the grandmother, "Grannie, how is father, the Guru, doing? Where are our brothers? Where have we come here?" The mother (who in reality was a grandmother to them) read out the Sukhmani Sahib (The Psalm of Peace) to them saying, "Sons, the greatest thing in the world is to remain faithful to

one's religion. All must depart from this world but to sacrifice one's life for the sake of one's religion falls to the lot of a great man. The character-sheet of your father is unblemished . It does not seem likely to me that they will release us from here, it's possible that they will ask us to convert to Islam. You should not stain the character sheet of your father.

Prince Zorawar Singh said, Grannie, the Primal Lord is just one, He Himself manifests Himself, as you have just read -

*Owner of all places is the Being Supreme
Wherever He lives gets named in this dream.
Our power to act comes from Him;
What pleases the Lord some day must
happen.
Endlessly manifesting as waves of creation
Is God, His ways not subject to
interpretation.
Only known by the light He gives
The Almighty ever lives.
Always, always, always merciful, kind
Remember, remember Him joy to find.*

*ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਸਗਲੇ ਠਾਉ ॥
ਜਿਤੁ ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਰਾਖੈ ਤੈਸਾ ਤਿਨ ਨਾਉ ॥
ਆਪੇ ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਜੋਗੁ ॥
ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਫੁਨਿ ਹੋਗੁ ॥
ਪਸਰਿਓ ਆਪਿ ਹੋਇ ਅਨਤ ਤਰੰਗ ॥
ਲਖੇ ਨ ਜਾਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਰੰਗ ॥
ਜੈਸੀ ਮਤਿ ਦੇਇ ਤੈਸਾ ਪਰਗਾਸ ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਕਰਤਾ ਅਬਿਨਾਸ ॥
ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲ ॥
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਨਾਨਕ ਭਏ ਨਿਹਾਲ ॥*

P. 275

Owing to ignorance, being gripped by ego-disease, being separated from God, the Wondrous, and acquiring the status of a mere being, man is suffering. All religions teach this very truth that after getting enlightened through an All-capable Guru, this world for a man becomes the very

image of God. Islam, Aryan religion & Sikhism are all one, then why on the pain of death are forcible conversions made or tensions created between them.

Said the Mother, "Dear children, this is the very thing that Sikhism clarifies. The father of Prahlad, forcibly, turned him away from the meditation of God on the pain of death, but Prahalad's divine eyes, being open, he saw God in everybody and in everything. God protected him. Dear children this world is the expansion of only one soul and at every place there is the same Primal element. Your father has said like this -

*Being one image, He appears in many forms.
He himself has assumed many forms.
Playing many games,
Yet He plays none,
In the end becomes one.*

*ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ ॥
ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰ ਏਕ ॥*

(Jaap Sahib)

In this world nothing is born and nothing dies. Everywhere the light of the Formless God is playing the game in different forms. As -

*In the earth, in the sky
There pervades a light in all.
It can't be added to,
Nothing can be subtracted from it
Nor can we cut it.
ਜਿਸੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ ॥
ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ ॥*

Akal Ustat (In Praise of the Timeless)

A life of indiscipline which lacks restraint is death, only a namer lives because ignorance has vanished from his mind. These people live in greatest darkness. They say, giving up your faith, adopt our religion. This is their greatest mistake. They hold up fear of death to people. Enlightened persons

know that soul always, always lives; no death can be found in the soul. They live life in accordance with their principles and they never hesitate in laying down their lives. Your grandfather Guru, protecting the forehead mark and sacred thread of the Hindus, did an epoch-making exploit. He gave his head but did not give up his principles. The grandfather of your grandfather was boiled in water in a cauldron. Instead of cursing, he cheerfully did the will of God and made a great sacrifice. Dear children, every sacrifice brings light and strength into a society which has gone dead. Therefore don't be afraid, if the head is cut, let it be cut but never give up the true faith under fear or tempted by greed. Your grandfather is coming to take you, all are bound for the city of Immortal God. Your father is playing a wonderful drama, he is all-armed, all capable; with one thought wave he can destroy all, everything. But here in this world one *Waheguru* exists in His fullness, therefore, whom to curse? Therefore, putting up with great personal inconvenience, he is highlighting the great subtle qualities. Making an ideal man between whom and God there exists no difference, assume the Khalsa ideal, he fashioned an extremely great man in the form of the Khalsa. The immense greatness of your father is not to be interpreted born out of fear of death. Rather death is to be embraced with smiles like a beloved. The immortal life will issue from this death.

Next day the younger princes are produced in the court of the Nawab of Sirhind. At that time, all the low ranking and high ranking generals were present in the court. The princes were in a fearless state, their innocence and looks of love showed no fear. Their faces were beaming. Seeing them, many were reminded of their

own children and many in their heart of hearts were saying how they are to blame in order to punish them. Then the Nawab said, your father has been killed yesterday, your brothers, too, have died in the battle at Chamkaur. Now you are innocent, your aged grandmother is with you. I am moved to pity for you. We want that you, leaving the faith of the infidels, adopt great Islam. At that very moment both the brothers exchanged glances and wearing the looks of self respect on the faces, said -

*Respected Guru of Truth who is our father,
Who in the world can kill him?*

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰਾ॥

ਜਗ ਮਹਿ ਕੌਨ ਸਕਹਿ ਤਿਹ ਮਾਰਾ॥

Suraj Parkash Granth, P. 5952

He is capable of all arts and all things. None in the world is born who can kill him. Who can kill the sky? Can anyone stop a storm even if one tried? Who can get the mountain moving? Who can stop the race of the sun or the moon? Our father appeared in this world to start true religion and to end every trace of unwisdom. Listening to these words of the princes, all the men in the court were wonder-struck. At that time the Qazi said, "Children don't use the Sikh way of greeting in the court; as against this make seven bows" and he illustrated it by bending. At that time both looked at each other and said that we know whom to bow to. If we come across a beloved of the Primal God, or of Allah, we long for his feetdust, let alone bowing to him. We know whom to respect. By bowing to those beloveds of Allah, we get the grace of Allah. Our heads are holy and pure because Allah has made our bodies His home. That's the reason why we can bow to the beloveds of Gods. To brutes, dacoits, liars & infidels our heads can never bow. Remember, in the Tenth

door, God lives. There His flame burns with full force. You are devoid of love for God, you are empty dead bodies. The current of life does not pass through you, therefore, why should we bow to you?

Then a voice said, "These children have no fear at all. Why?"

The children replied, "Only he is afraid who has committed a crime, who has sinned against the will of Allah. We wish the well-being of all. Our father also says so. You come attacking, you try to take away the right to live. If we fight back, you consider it a crime. How is it a crime?"

God always sees and hears everything, O my life.

It is he who commits sins who fears.

Whoever bears a pure heart within, O my life

That devotee has cast out all fears.

ਹਰਿ ਵੇਖੈ ਸੁਣੈ ਨਿਤ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਸੋ ਡਰੈ ਜਿਨਿ ਪਾਪ ਕਮਤੇ ਰਾਮ॥
ਜਿਸੁ ਅੰਤਰੁ ਹਿਰਦਾ ਸੁਧੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਤਿਨਿ ਜਿਨਿ ਸਭਿ ਡਰ ਸੁਟਿ ਘਤੇ ਰਾਮ॥ P. 540

At that time an inflamed Finance Minister of the name of Sucha Nand Khatri sat in the court. Turning a blind eye to the decorum appropriate to his high office, he spoke, "Look, be wise, the offspring of snakes can never throw out nectar from their mouths. They too, are the offspring of snakes. Happiness of Allah, the Pure, can be obtained by finishing off these baby snakes." The Nawab listened to him carefully, and addressing the children said, "children, you do not know about the royal way of life. But we wish that you give up the faith of the infidels and adopting Islam, obey its *shariat*, the fundamental code of Islamic conduct. Full arrangements will be made to bring you up. You will be married to the daughters of Nawabs and we'll

respect you as our *pirs* (teachers)."

Right then both the princes said, "Our religion is complete. Adoption of a religion means intention to meet Allah, the pure. It means to have a glimpse of God, it means complete absorption in God. No one ever lives in the world, all who come here must depart. One who has attained to God, his coming into this world is a success. The path preached by Guru Nanak is the spiritual Path in which there is no hostility to anyone, all are called partners. The enclosing wall of the world is so common that the whole world can be taken in an embrace. What Islam are you talking of? Do you obey the teachings of Islam? If you say yes, it's wrong. You do not recognize any goodness, you do not follow any religion. You are infidels not faithfuls. Offering the Quran as a guarantor to our father, you had said, evacuate the fort, we'll do no harm to you. The hill chiefs did the same, offering the Gita and the cow as guarantors. You threw the sacredness of the Quran to the winds, who is a greater infidel than you, who, offering the scripture as a guarantor did not stick to the pledge? Trying to include us too in this group of such infidels and making us obey the *shariat*! Remember that one who did not obey the word of *Allah* relayed through the Prophet, that infidel will not get any place in the court of God. He will be thrown into hells and he will have to bear pain -

Says Farid, death is visible just as the opposite bank of the river.

Beyond the hell burns loud, cries echo and quiver.

ਫਰੀਦਾ ਮਉਤੇ ਦਾ ਬੰਨਾ ਏਵੇ ਦਿਸੈ ਜਿਉ ਦਰੀਆਵੇ ਢਾਹਾ॥
ਅਗੈ ਦੋਜਕੁ ਤਪਿਆ ਸੁਣੀਐ ਹੂਲ ਪਵੈ ਕਾਹਾਹਾ॥

P. 1383

(.....to be continue)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਰਿਨੀਊਵਲ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿਛ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ, CD.'S, VCD.'S, DVD.'S MP3 ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਐਡਰੈਸਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।

For all enquiries about 'Atam Marg' viz. renewal, new membership, non-receipt of the magazine etc. and also for procuring audios, videos & CDs; and books authored by Sant Waryam Singh Ji, please contact the following

England (U.K.)

For U.K. renewal of Atam Marg Magazine please forward cheque £ 40.00 payable to A.M.S.S.E.C.T. (U.K.) 9 Elizabeth Road, Walsall, West Midlands WS5 3 PF

**Atam Marg Spiritual Scientific
Educational Charitable Trust (U.K.)**

9 Elizabeth Rd.,

Walsall West Midlands, WS5 - 3PF U. K.

Contact : Mrs. Gurbax Kaur,
Mr. Jagtar Kulair : Tel : 0044-1212002818
Fax : 0044-1212002879
Voicemail : 0044-8701654402
Raj Mobile : 0044-7968734058
Email : info@atammarguk.com

U.S.A.

**Vishav Gurmat Roohani Mission
Charitable Trust,**

Contact : Bhai Amardeep Singh Atwal,
2755, Guildhall Dr., San Jose,
Ca - 95132, U.S.A

Phone :- 001-408-263-1844,
vgrmctusa@yahoo.com

S. Baldev Singh Grewal

Fremont, U.S.A - 001-510-249-9456

Canada

Bhai Sarmukh Singh Pannu

Phone - 001-604-433-0408

Bhai Parmjit Singh Sandhu

Cell: 001-250-600-3072

Bhai Tarsem Singh Bains

Cell : 001-604-862-9525, Phone : 001-604-599-5000

IN INDIA

09417214391, 09417214379 09814612900, 9417214378

Email: atammarg1@yahoo.co.in

Australia

Bibi Jaspreet Kaur

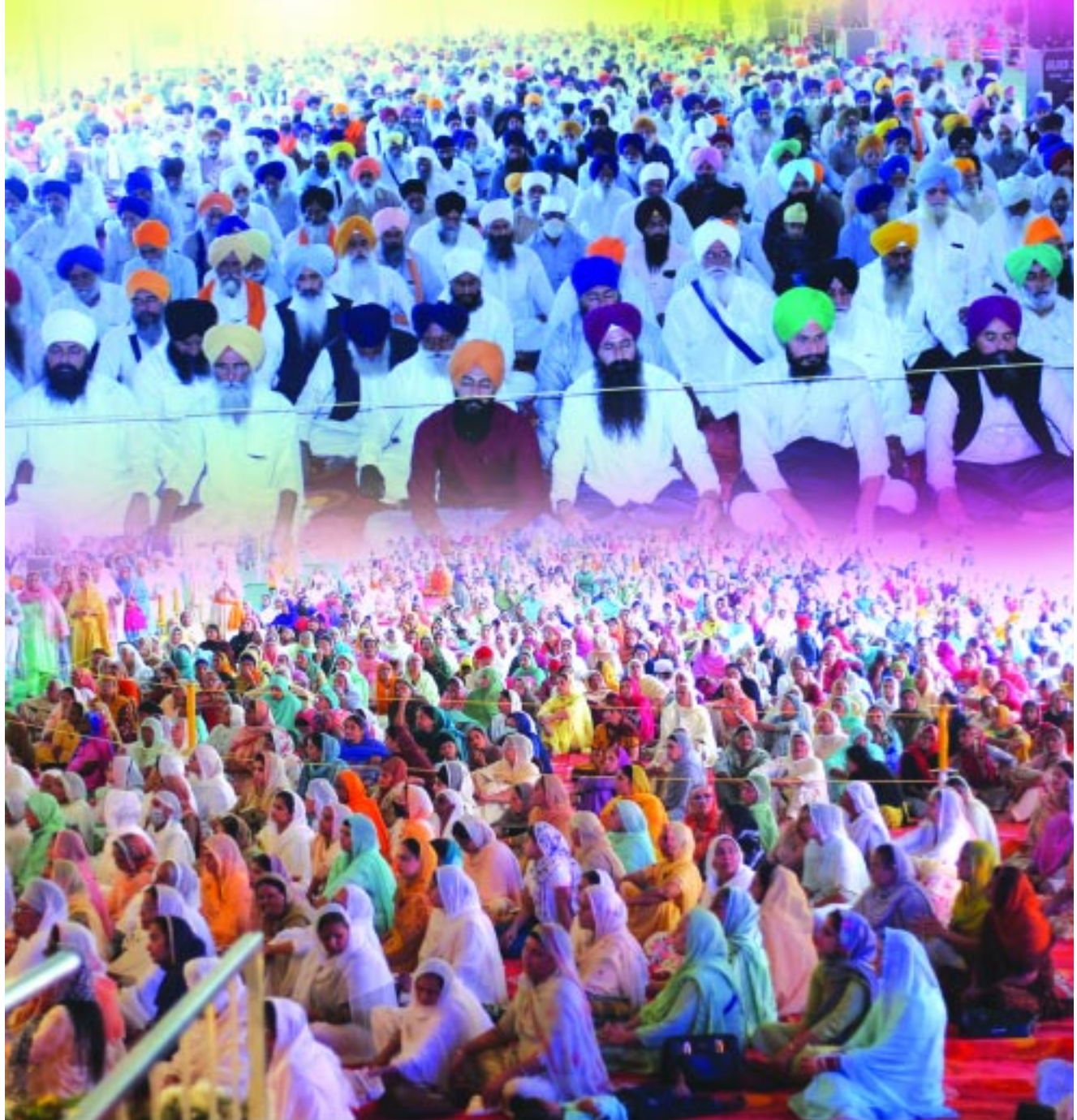
Cell : 0061-406619858

Email :- jaspreetkaur20@hotmail.com

Foreign Membership

	Annual	Life
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
EUROPE	50 Euro	500 Euro
AUS.	80 AUD\$	800 AUD\$
CANADA	80 CANS	800 CANS

**ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ
ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ**

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਸਟੇਜ ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਬਨਸਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਠਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ, ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹਾਂਪੁਰਖ।

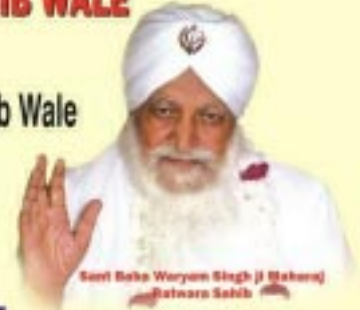
ੴ ਸਿਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ROOHANI KIRTAN UPDESH

SANT HARPAL SINGH JI RATWARA SAHIB WALE

in accordance with the tradition set by
His Holiness Sant Waryam Singh ji Ratwara Sahib Wale

ROOHANI PARCHAR FERI USA

-: Programme :-

25th February to 27th February
Akand Paath, San Jose, CA

28th February to 10th March
Gurdwara San Jose, CA

11th March to 13th March
Sacramento / YubaCity

17th March to 20th March
Tracy, Turlock, Stockton, CA

21th March to 27th March
Portland / Seattle

31th March to 9th April
Bakersfield & Los Angeles

April 11th Indiana Side

Website: www.ratwarasahib.com
& WWW.ATAMMARG.ORG

SANT BABA HARPAL SINGH JI
RATWARA SAHIB

-: Contact :-

BHAI MANJIT SINGH

+ 1-317-488-8831

BHAI AMARDIP SINGH

+ 1-408-393-8199